



Odborná studie

realizovaná v rámci projektu „Posilování sociálního dialogu prostřednictvím integrovaného systému podpory spolupráce zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů-iPodpora - 3. etapa“, registrační číslo projektu: CZ.03.1.52/0.0/18_09/0010386 financovaného Evropským sociálním fondem prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Poskytovatel dotace: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Příjemce dotace: Asociace samostatných odborů (ASO)

Partner projektu: Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR (KZPS ČR)

Význam EU pro prosperitu České republiky

Zpracovala: Expertní skupina ekonomika ČR

Doc. Ing. Antonín Peltrám, CSc.

Ing. Květoslava Kořínková, CSc.

Ing. Naděžda Pikierská, Csc.

Ing. Vladimír Novotný, CSc.

Praha 2019



Obsah:

Stručné shrnutí studie	3
1. Co je Evropská unie?.....	4
2. Jaké jsou formy spolupráce členských států a institucí EU?.....	9
3. Co obsahují a o co usilují politiky EU?	11
3.1. O jaké politiky jde dlouhodobě?.....	11
3.2. Politiky EU navrhované pro období 2021-27.....	13
4. Náklady a rizika členství v EU.....	16
4.1. Náklady členství v EU.....	16
4.2 Svoboda pohybu zboží.....	17
4.3 Svoboda pohybu osob	17
4.4. Svoboda pohybu kapitálu	18
4.5.Svoboda pohybu služeb.....	19
4.6. Potenciální zdroje dalších rizik	20
5. Jaké cíle sleduje EU do roku 2030?.....	22
6. Význam vlivu EU na ČR s vytipováním nejdůležitějších oblastí.....	23
7. Doporučení pro vládu ČR pro období předsednictví v EU	24
8. Závěry	25
Přílohy:.....	26
Příloha č. 1	26
Příloha č. 2	32
Příloha č. 3	33
Příloha č. 4	34
Příloha č. 5	44
Příloha č. 6	48
Použitá literatura:.....	49

Stručné shrnutí studie

Cílem studie v roce 2019 je v návaznosti na studii z roku 2018 „Přínosy členství ČR v EU a jejich vliv na hospodářský růst ČR“ objektivizovat postavení ČR v EU, společné cíle EU v letech 2020-30 na základě objektivních údajů o struktuře institucí EU, jejich práv a povinností a postavení zástupců ČR v institucích EU. Studie se proto zaměřila na

- a) principy spolupráce členských států EU v institucích EU podle Lisabonské smlouvy z roku 2009 (Smlouva o fungování EU, Smlouva o EU)
- b) společné politiky EU
- c) cíle EU do roku 2030
- d) celkový vliv změn EU na budoucnost ČR
- f) závěrečná doporučení (zejména pro předsednictví ČR v EU)

V roce 2019 slavíme patnácté výročí našeho členství v Evropské unii, kterému předcházelo čtrnáctileté období přípravné spolupráce, jež byla zahájena v roce 1990 ještě československou federální vládou a po roce 1992 v ní pokračovaly vlády obou nástupnických států ČR i SR. Po tak dlouhé době je možné předpokládat, že podstatný počet obyvatel ČR, zejména pak politici i představitelé různých občanských sdružení mají dostatečné znalosti o našich právech a povinnostech souvisejících s členstvím ČR v EU. Bohužel opak je pravdou a vede k řadě desinformací, které ve veřejném prostoru za pomoci sociálních sítí mohou velmi negativně působit na celkový názor jak politiků, tak i jednotlivých občanů i na cíle, které sleduje dlouhodobě EU v Evropě a význam, který EU má pro jednotlivé členské státy a jejich obyvatele. O tom myslím může názorně hovořit i současná situace Spojeného království Velké Británie před jeho odchodem z EU koncem ledna 2020. Proto by bylo vhodné i v rámci podnikatelských a zaměstnaneckých, případně odborových aktivit si upřesnit podle jakých pravidel EU pracuje a jaké povinnosti a práva má každý členský stát.

Položme si několik otázek a hledejme na ně společně odpovědi i v této studii

1. Co je Evropská unie?

Evropská unie je založena na mezinárodní smlouvě, která ve své preambuli uvádí, že členské státy (*Lisabonská smlouva z roku 2009 tj.- Smlouva o fungování EU a Smlouva o EU, která vybavila EU samostatnou právní subjektivitou a upravila práva a povinnosti institucí EU*)

- a) jsou rozhodnuty položit základy stále užšího svazku evropských národů
- b) jsou odhodlány zabezpečit společným postupem hospodářský a sociální růst svých států odstraněním překážek, které rozdělují Evropu,
- c) potvrzují za základní cíl svého úsilí neustále zlepšování životních a pracovních podmínek svých národů
- d) se snaží posílit jednotu hospodářství svých zemí a zajistit jejich harmonický rozvoj zmenšováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstranění zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů
- e) si přejí přispět společnou obchodní politikou k postupnému odstraňování omezení v mezinárodním obchodě
- f) podporují dosažení co největší vzdělanosti svých národů prostřednictvím širokého přístupu ke vzdělávání a neustálé doplňování znalostí
- g) jsou rozhodnuty zachovat a upevnit tímto spojením svých zdrojů mír a svobodu a vyzývají ostatní národy Evropy, které jejich cíle sdílejí, aby se k nim připojily.

Z uvedeného vyplývá, že EU je **společenství** v současné době ještě 28 evropských států vytvořené na základě mezinárodní smlouvy, **které realizuje nový typ mezinárodní organizace založené na dobrovolně sdílené suverenitě členských států.**

Evropská unie je výsledkem integračního procesu, který v Evropě probíhá po druhé světové válce. Vychází z myšlenek na nové evropské uspořádání, jehož cílem je vyloučit válku mezi evropskými zeměmi a nahradit konflikty mírovou spoluprací.

Tento projekt nabyl konkrétní podoby v roce 1951, kdy zástupci Belgie, Francie, Itálie, Lucemburska, Nizozemska a Spolkové republiky Německo podepsali v Paříži smlouvu o vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli na padesát let. O šest let později stejné státy podepsaly v roce 1957 v Římě smlouvy o vytvoření Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii na dobu neurčitou. Smlouva o Evropském hospodářském společenství (EHS) vytvořila

právní a institucionální základ pro celní unii, jednotný evropský trh a hospodářskou a měnovou unii. Název této smlouvy po zapracování i evropského občanství pro občany členských států a ochrany spotřebitele jednotného trhu a posílení pravomocí Evropského parlamentu byl změněn na smlouvu o Evropské unii z roku 1992 (tak zvaná Maastrichtská smlouva).

Evropská unie je v současné době největším světovým ekonomickým seskupením, je hlavním ekonomickým partnerem pro většinu zemí světa, které udržuje diplomatické styky s více jak 130 zeměmi světa. Od roku 2004 je členem tohoto společenství i Česká republika.

Pokud hovoříme o Římských smlouvách (1957) nebo Maastrichtské smlouvě (1992) či Lisabonské smlouvě (2009) nejde vždy o nové smluvní ujednání ale pouze o stálou, i když velmi rozsáhlou, novelizaci původní Římské smlouvy o Evropském hospodářském společenství. Snaha členských států EU dohodnout Ústavu o EU v první dekádě tohoto století neskončila také úspěšně, a proto současně platné Lisabonské smlouvy (Smlouva o fungování EU a Smlouva o Evropské unii) jsou nejrozsáhlejší novelizací smlouvy přijaté v roce 1957 (Římské smlouvy o EHS).

Současná Lisabonská smlouva nebo správněji řešeno Lisabonské smlouvy představují 2 smlouvy - Smlouvu o fungování Evropské unie a Smlouvu o EU. Tyto 2 smlouvy mají stejnou právní sílu. Termín Unie nahrazuje Evropské společenství a je jeho nástupkyní, jak je uvedeno v čl. 1 Smlouvy o EU.

Podle čl. 2 Smlouvy o EU je **Unie založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin.** Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se **pluralismem, nepřípustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen.**

Podle čl. 3 této smlouvy Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a právy bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními ochrany vnějších hranic EU a předcházení a potírání zločinnosti.

Unie podle tohoto článku vytváří společný vnitřní trh, usiluje o udržitelný rozvoj Evropy založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě i vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Podporuje vědecký a technický pokrok.

Dále v tomto článku je zdůrazněno, že EU podporuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi členskými státy. Rovněž EU respektuje bohatou kulturní a jazykovou rozmanitost a dbá na zachování evropského kulturního dědictví.

V odst. 4 čl. 3 této smlouvy je uvedeno, že **Unie vytváří hospodářskou a měnovou unii, jejíž měnou je EURO.**

Podle čl. 4 této smlouvy náležejí pravomoci, které nejsou výslovně uvedeny v Lisabonských smlouvách členským státům EU.

Podle zásady loajální spolupráce se Unie a členské státy navzájem respektují a pomáhají si při plnění úkolů vyplývajících ze Smluv. Opačně členské státy učiní veškerá vhodná opatření k plnění závazků, které pro ně ze Smluv vyplývají. Je zde rovněž uvedeno, že členské státy usnadňují Unii plnění jejich úkolů a zdrží se všech opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů Unie.

V čl. 5 Smlouvy podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamyšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální, či místní, ale spíše jich, z důvodů jejího rozsahu nebo účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.

Je proto zřejmé, že fungování Unie je založeno **na zastupitelské demokracii**, jak je uvedeno v čl. 10 Smlouvy o EU. Podle tohoto článku jsou občané členských států zastoupeni na úrovni EU v Evropském parlamentu. **Každý občan má právo se podílet na demokratickém životě Unie. Občanem Unie je každá osoba, která má státní příslušnost členského státu. Občanství Unie doplňuje občanství členského státu, avšak ho nenahrazuje.** Podle čl. 20 Smlouvy občané Unie mají právo mimo jiné:

- a) svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států,
- b) právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako občané tohoto státu,
- c) na území třetí země (nečlenské), kde členský stát, jehož jsou občané nemá své zastoupení, právo na diplomatickou a konzulární pomoc kterýmkoliv členským státem EU jako státní příslušníci tohoto členského státu,
- d) občané členských států mají petiční právo k Evropskému parlamentu a právo obracet se na evropského veřejného ochránce práv a právo obracet se na poradní orgány EU a instituce EU.

Pro zajištění činnosti EU jsou Smlouvou o Evropské unii ustaveny následující orgány:

- a) Evropský parlament
- b) Evropská rada
- c) Rada
- d) Evropská komise (dále jen Komise)
- e) Soudní dvůr Evropské unie
- f) Evropská centrální banka
- g) Účetní dvůr

Evropskému parlamentu, Radě a Komisi jsou nápomocny podle čl. 13 této smlouvy Hospodářský a **sociální výbor** a **Výbor regionů, které plní poradní funkce.**

Evropský parlament podle čl.14 Smlouvy vykonává společně s **Evropskou radou** legislativní a rozpočtovou funkci, vymezuje jednotlivé politiky Unie, dále vykonává funkci politické kontroly. V tomto směru má obdobnou působnost jako parlamenty členských států s tím, že pokud nedojde k jasnému souhlasu Evropského parlamentu při projednávání rozpočtů EU má rozhodující dohodovací pravomoc Evropská rada (složené z představitelů jednotlivých čl. států). Parlamenty členských států spolupracují s Evropským parlamentem prostřednictvím svých stanovisek k materiálům přijímaným Evropským parlamentem.

Rada je složena ze zástupců každého členského státu na ministerské úrovni.

Rady jsou specializovány podle působnosti jednotlivých sledovaných polit EU.

Konkrétní rady ve spolupráci s předsedou Evropské rady a Komisí připravují pravidelné zasedání Evropské rady.

Komise navrhuje a řídí politiky EU a rozpočet EU. Podrobně jsou upraveny práva a povinnost Komise v čl. 17 Smlouvy o EU. Složení Komise ze zástupců jednotlivých členských států je uvedeno pro období 2019-24 v příloze č.1 studie.

Základní právní dokument vymezující víceletý rozpočet EU pro období 2014-21 „Nařízení Rady č.13 z prosince 2013, kterým se stanoví víceletý rozpočet EU pro období 2014-21“ je uveden v příloze č. 2 této studie.

Čistá pozice ČR v letech 2004-19 je uvedena v příloze č. 3 a 4 studie.

Soudní dvůr EU se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů, Jejich činnost je upravena v čl. 19 Smlouvy o EU. Soudní dvůr je složen ze zástupců



jednotlivých čl. států a rozhoduje o žalobách podaných členskými státy nebo fyzickými či právnickými osobami. Soudní dvůr také rozhoduje na žádost vnitrostátních soudů o předběžných otázkách týkajících se výkladu evropského práva nebo platnosti aktů přijatých orgány EU.

Evropská centrální banka a národní centrální banky tvoří podle § 282 Smlouvy o fungování EU Evropský systém centrálních bank (ESCB). Evropská centrální banka má právní subjektivitu, je nezávislá na orgánech EU a jedině ona povoluje vydávání eura.

Účetní dvůr má upravena svá práva a působnosti v čl. 285-7 Smlouvy o fungování EU. Skládá se z jednoho státního příslušníka každého členského státu a jeho členové vykonávají své funkce nezávisle v obecném zájmu Unie.

Účetní dvůr kontroluje zákonnost, efektivnost a účelnost využívání finančních prostředků EU orgány EU i členskými státy, ve své výroční zprávě se vyjadřuje k správě evropských finančních prostředků Komisi a na základě této zprávy Evropský parlament může vyslovit Komisi absolutorium k hospodaření s rozpočtem EU.

2. Jaké jsou formy spolupráce členských států a institucí EU?

Podle smlouvy o fungování Evropské unie (čl. 3) má Unie **výlučnou pravomoc** pouze v těchto oblastech:

- a) celní unie,
- b) stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu (někdy označovaného za společný trh),
- c) měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro
- d) zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky,
- e) společná obchodní politika,
- f) uzavírání mezinárodních smluv, pokud je tím pověřena členskými státy.

Většina pravomocí EU patří do sdílené pravomoci s členskými státy a podle čl. 4 Smlouvy o fungování EU do těchto pravomocí patří:

- a) vnitřní trh
- b) část sociální politiky, která je touto smlouvou vymezena,
- c) hospodářská, sociální a územní soudržnost,
- d) zemědělství a rybolov,
- e) životní prostředí
- f) ochrana spotřebitele
- g) doprava
- h) transevropské sítě
- ch) energetika
- i) prostor svobody, bezpečnosti a práva
- j) společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví.

Unie ve spolupráci s členskými státy vyvíjí činnost v oblasti výzkumu, technologického rozvoje, vesmíru tak, aby tato činnost nebránila aktivitám samostatných členských států. Obdobně toto platí i v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární činnosti.

Podle čl. 6 stejné smlouvy **Unie má právo podporovat a koordinovat nebo doplňovat činnosti členských států v následujících oblastech:**

- a) ochrana a zlepšování lidského zdraví
- b) průmysl
- c) kultura
- d) cestovní ruch
- e) všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání spolupráce mládeže a v oblasti sportu
- f) civilní ochrana
- g) správní spolupráce

Členské státy pak koordinují podle čl. 5 Smlouvy své hospodářské politiky a Unie přijímá opatření ke koordinaci politik zaměstnanosti čl. států a může rovněž podávat podněty pro zajištění koordinace sociálních politik čl. států.

Podle čl. 9 Smlouvy Unie při vymezování a provádění svých politik činností přihlíží k požadavkům spojeným s podporou vysoké úrovně zaměstnanosti, zárukou přiměřené sociální ochrany, boje proti sociálnímu vyloučení a vysokou úrovní všeobecného a odborného vzdělávání a ochrany lidského zdraví.

3. Co obsahují a o co usilují politiky EU?

V části třetí Smlouvy o fungování EU jsou v jednotlivých paragrafech popsány podmínky **umožňující vnitřní trh EU a jeho fungování**, který zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn **volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu**. Dovození nebo vývozní cla a poplatky jsou mezi členskými státy zakázány. Při odchodu členského státu z EU (odchod Velké Británie), odchází tento stát i z vnitřního trhu EU a pro novou formu spolupráce mezi členskými státy EU a tímto státem musí být uzavřena zvláštní obchodní dohoda, kterou bude Velká Británie vyjednávat až po podpisu a ratifikaci **dohody o ukončení svého členství v EU, pravděpodobně do konce roku 2020**.

3.1. O jaké politiky jde dlouhodobě?

Jednou z důležitých politik EU je **hospodářská a měnová politika**, která je podrobně upravena v čl. 119-144 Smlouvy o fungování EU. Hospodářská politika EU je založena na úzké koordinaci hospodářských politik členských států na vnitřním trhu a na vymezení společných cílů na vnitřním trhu EU v souladu se zásadami otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží. Členské státy považují své hospodářské politiky za věc společného zájmu a koordinují své cíle i nástroje na úrovni Rady (představitelů ministerstev kompetentních za tuto problematiku jednotlivých čl. států EU). Rada přijme na doporučení Evropské komise návrh hlavních směrů hospodářských politik členských států EU a předloží tento dokument Evropské radě (složené ze zástupců hlav států nebo předsedů vlád).

Podrobně formu spolupráce členských států EU a orgánů EU upravuje čl. 121 Smlouvy o fungování EU. Nově jsou ve smlouvě o fungování EU upraveny povinnosti členských států, jejichž měnou je EURO, povinnosti související s fungováním hospodářské a měnové unie EU (čl.136-138 Smlouvy)

EU rovněž od svého vzniku (1957 ještě i jako Evropské hospodářské společenství) **jasně vymezuje společnou zemědělskou politiku a společnou rybářskou politiku**. Cílem společné zemědělské politiky podle čl. 39 je zvýšit produktivitu zemědělství prostřednictvím technického pokroku a optimálním využitím pracovní síly. Dále pak zajistit stabilizované trhy a plynulé zásobování, udržet pracovní kapacity na venkově. V posledních letech je kladen velký důraz také na ekologické zemědělství

Nově je ve Smlouvě o fungování EU **prostor svobody, bezpečnosti a práva** (čl.67-89), který zahrnuje i politiky týkající se kontrol na hranicích, azylu a přistěhovalectví, dále justiční spolupráce v občanských věcech, justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce. Nově vzniká z EUROJUSTu.

Úřad evropského veřejného žalobce, jehož je ČR rovněž součástí. Tento Úřad je podle čl. 86 Smlouvy o fungování EU případně s Europolem (Sdružení policejních orgánů členských států EU) příslušný k vyšetřování a stíhání pachatelů trestných činů a spolupachatelů trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy EU. Před příslušnými soudy členských států vykonává v souvislosti s uvedenými trestnými činy úlohu veřejného žalobce (v případě ČR – státního žalobce). Tím již v oblasti trestných činů poškozujících zájmy EU existuje Evropský zatykač, Europol a Úřad evropského veřejného žalobce jako ucelená trestní struktura.

Dále patří mezi společné politiky EU i oblast dopravy zaměřená zejména na společnou dopravní síť členských států EU a společné podmínky provozovatelů těchto dopravní sítí, **označovaná jako dopravní politiku EU**.

Významnou součástí společných politik je rovněž **politika zaměstnanosti** a navazující **sociální politika** s Evropským sociálním fondem. Podle čl.145–150 Smlouvy o fungování EU členské státy a EU pracují na rozvoji koordinované strategie zaměstnanosti, zejména pokud jde o podporu kvalifikace, vzdělávání a schopnosti trhů práce přizpůsobit se na žádané hospodářské změny. Pravidelně se těmito problémy zabývá **Evropská rada** složená z představitelů členských států, která na návrh **Evropské komise a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem, Výborem regionů a Výborem pro zaměstnanost** každoročně stanovuje hlavní zásady, které budou členské státy rozpracovávat ve své politice zaměstnanosti. Výbor pro zaměstnanost při své politice konzultuje i sociální partnery.

V sociální politice EU podle čl. 151-161 Smlouvy o fungování EU instituce EU a členské státy vychází z Evropské sociální charty podepsané v Turíně v roce 1961 a z Charty Společenství základních sociálních práv pracovníků z roku 1989 s cílem podporovat zaměstnanost a zlepšování životních a pracovních podmínek.

Unie s přihlédnutím k různorodosti vnitrostátních sociálních systémů uznává a podporuje úlohu sociálních partnerů a usnadňuje mezi nimi dialog prostřednictvím trojstranné vrcholné schůzky pro růst a zaměstnanost. K posílení uvedených činností přijaly členské státy v roce 2018 Evropský pilíř sociálních práv.

Pro zlepšení podmínek zaměstnanosti EU vytvořila **Evropský sociální fond** (čl. 162 Smlouvy o fungování EU), který spravuje EK.

Mezi důležité evropské politiky i nadále patří **všeobecné a odborné vzdělávání, sport a mládež**, (čl.165-166 Smlouvy o fungování EU) umožňující rozvoj evropského rozměru ve vzdělávání, podporu mobility studentů a učitelů, podporu rozvoje dálkového vzdělávání a rozvoje evropského rozměru sportu.

Dalšími politikami EU je podpora **veřejného zdraví** (čl.168 Smlouvy) orientovaná na zlepšení duševního a tělesného zdraví, dále na zvyšování kvality zdravotní péče a v neposlední řadě i sledování vážných přeshraničních zdravotních hrozeb a boj s nimi, Nově jsou přijímána i opatření k zajištění vysokých standardů kvality a bezpečnosti léčivých prostředků a zdravotnických prostředků. (čl. 168 Smlouvy o fungování EU).

V neposlední řadě je touto smlouvou upravena i **oblast ochrany spotřebitele** (čl.169).

V závěru v návaznosti na hospodářskou politiku EU je nutno zmínit **společnou průmyslovou politiku** (čl. 173 Smlouvy), zaměřenou na společné rychlé přizpůsobení se nutným změnám, dále podpoře podnikání včetně podpory malých a středních podniků, rozvoje inovací, výzkumu a technologického rozvoje a problémy vesmíru.

Dlouhodobým společným cílem členských států EU je i **politika ochrany životního prostředí** rozšířena nově i o podporu opatření na mezinárodní úrovni určených k řešení regionálních a celosvětových problémů životního prostředí a zejména boj proti změně klimatu. (Zelená dohoda EU z roku 2020)

Nově se do této Smlouvy zařadila i **politika energetiky** soustředěná na fungování trhu s energiemi jejich bezpečnost dodávek, podpory úspor energií i rozvoj obnovitelných zdrojů a podpora propojení energetických sítí obdobně jako v dopravních sítích.

Jednou z nových politik EU je i **oblast cestovního ruchu**, zaměřená na rozvoj podniků a vytváření příznivého prostředí pro toto podnikání a širší spolupráci mezi čl. státy EU.

Nově i v čl. 196 Smlouvy zařazena i **politika civilní ochrany** zaměřena na úzkou spolupráci čl. států, na podporu rychlé a účinné činnosti civilní ochrany zahrnující i rozsáhlou mezinárodní spolupráci.

3.2. Politiky EU navrhované pro období 2021-27

Pro jednotlivá období působnosti Evropské komise (v našem případě pro období 2019-24) Komise předkládá členským státům a Evropskému parlamentu priority společného působení a úsilí reagovat na zásadní zejména ekonomické změn v globalizovaném světě. Znamená to platnost všech politik uvedených v základních

dokumentech EU a jejich posílení s cílem udržet významné postavení EU ve světě a zlepšení občanských možností občanů EU.

Pro období 2019-24 stávající Komise vedená Ursulou van der Leyneovou vyhlásila následující ch 6 priorit:

1. Zelená dohoda pro Evropu
2. Hospodářství, které pracuje ve prospěch lidí (občanů EU)
3. Evropa připravená na digitální věk
4. Podpora evropského způsobu života
5. Silnější Evropa ve světě
6. Nový impuls pro evropskou demokracii.

Zelená dohoda pro Evropu představuje balíček opatření, který by měl evropským občanům a podnikům umožnit plně využívat výhod, které s sebou přináší přechod na udržitelnější a ekologičtější. Opatření zahrnují výrazné snížení emisí, investice do špičkového výzkumu a inovací a ochranu přírodního prostředí evropského kontinentu.

Tato priorita je zaměřena na systém čistých energií, udržitelný průmysl, výstavbu a renovace (potřeba ekologičtějšího stavebního odvětví), udržitelnou mobilitu (preferenze zejména dopravních systémů s nižšími emisemi), rozvoj biodiversity, širší uplatnění ekologičtějších potravinových řetězců a v neposlední řadě i opatření směřující k rychlejšímu snižování znečištění, včetně odpadového hospodářství.

Hospodářství, které pracuje ve prospěch lidí prostřednictvím sociálně tržní ekonomiky umožňuje ekonomický růst a snižuje míru chudoby ve společnosti a zároveň odstraňuje případné nerovnosti ve společnosti mezi jednotlivými členskými státy. V rámci této priority je úsilí Komise zaměřeno zejména na podporu zaměstnanosti, rozvoj vnitřního trhu, který by měl být spravedlivější a v neposlední řadě i na koordinaci hospodářských politik členských států v rámci Evropského semestru (tj. projednávání návrhů reforem členských států).

Evropa připravená na digitální věk bude věnovat svou pozornost umělé inteligenci, investicím do technologie blockchain, jakož i algoritmů a nových nástrojů, které umožní bezpečné sdílení a využívání dat, a to nejen uvnitř členských států, ale i v rámci EU.

Podpora evropského způsobu života, ve kterém Komise zavede ucelený evropský systém právního státu vycházející z nejlepších zkušeností jednotlivých členských států,

rozvoj právního stáru, ve kterém panuje rovnost, spravedlnost a sociální spravedlnost. Jde také o modernizaci azylového systému., spolupráci soudních systémů a v neposlední řadě i zvýšení kvality ochrany spotřebitele.

Silnější Evropa ve světě má pokračovat v zahraniční politice EU, která má diplomatické styky téměř se všemi zeměmi světa. Úkolem EU je rovněž spravedlivým způsobem připravit obchodní dohodu s Velkou Británií po jejím odchodu z EU v lednu 2020. Evropa se bude zaměřovat na stabilizaci regionu hlediska politického, hospodářského i bezpečnostního. Společná bezpečnostní a obranná politika EU se zaměřuje na posílení schopnosti EU předcházet krizím a zvládat je rozvoje civilních a vojenských schopností.

Nový impuls pro evropskou demokracii má umožnit větší úlohu občanů EU v rozhodovacím procesu EU a zabránit šíření dezinformací o EU a nenávistných zpráv na internetu. V neposlední řadě i zlepšování právní úpravy EU s využitím otevřených konzultací za účasti občanů. Hledat cesty k pravdivé informovanosti občanů i podnikatelů o EU.

Jak je vidět z jednotlivých priorit Komise pro období do roku 2024 jde o změnu ve využívání dostupných nástrojů EU k pravdivějšímu toku informací o činnosti nejen volených orgánů E U, ale především o výsledku této činnosti pro pozitivní změny v životě občanů i podniků v jednotlivých členských státech EU.

4. Náklady a rizika členství v EU

4.1. Náklady členství v EU

Činnost EU je financována na základě rozpočtu, do něhož přispívají jednotlivé členské státy. Příspěvky členských států se odvíjejí od podílu na HDP (hrubého domácího produktu) jednotlivých členských států, od podílu DPH (daně z přidané hodnoty a několika dalších méně významných položek zejména celní poplatky s třetími zeměmi. Vedle těchto příjmů se na rozpočtu EU podílejí cca 12 % také vlastní příjmy EU, vyplývající z její činnosti.

Z rozpočtu EU jsou financovány vedle vlastního chodu institucí EU (cca 8%) programy a politiky EU, kde EU přispívá méně rozvinutým členským zemím na realizaci politik a programů EU s cílem dosáhnout konvergence ekonomické výkonnosti zemí EU (80%), dále příspěvky na spolupráci s třetími zeměmi (cca 10%). Za tím účelem dochází k rozsáhlému procesu přerozdělování finančních prostředků rozpočtu EU. Zatímco některé nejvyspělejší ekonomiky jsou čistými plátcí, méně vyspělé ekonomiky jsou naopak čistými příjemci.

Česká republika po celou dobu svého členství v EU je čistým příjemcem finančních prostředků z rozpočtu EU. V roce 2017 ČR odvedla do rozpočtu EU 42,4 mld. korun, a naopak obdržela celkem 97,9 mld. korun. Příjmy ČR ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti činily v tomto roce 64,1 mld. Kč., příjmy ze Společné zemědělské politiky 29,4 mld. Kč. (z toho přímé platby 22,5 mld. Kč.) Celkově od vstupu do EU v květnu 2004 do konce roku 2017 ČR odvedla do rozpočtu EU 515,8 mld. Kč. a obdržela zpět 1 211 mld. Kč., tedy jako čistý příjemce získala za uvedené období 695,5 mld. Kč.

Platby členským státům z rozpočtu EU jsou podmíněny řadou priorit a podmínek jednotlivých politik a programů EU včetně podmínek spolufinancování. Efektivita takového uspořádání spočívá v míře souladu priorit jednotlivých členských států s prioritami EU. V případě souladu těchto priorit dochází k posílení ekonomik. V případě specifických podmínek a odlišných priorit naopak může docházet v důsledku kofinancování priorit programů a politik EU k odlivu finančních prostředků určených na aktuální specifické potřeby místních ekonomik. Tento fenomén, který se týká ve významné míře ČR, pak významně snižuje efektivnost využívání jak národních, tak unijních finančních prostředků. V případě ČR celý problém prohlubuje tendence k vytváření domácích složitých byrokratických struktur a postupů, které ani EU nepožaduje.⁴³

2Čtyři svobody vnitřního trhu EU

Základními pilíři vnitřního trhu EU jsou čtyři svobody, které upravuje čl. 26 Smlouvy o fungování EU Jsou to:

- svoboda pohybu zboží;
- svoboda pohybu osob;
- svoboda pohybu kapitálu;
- svoboda pohybu služeb.

Tyto základní svobody podmiňují efektivní funkci vnitřního trhu EU a jejich dodržování je jednou ze základních podmínek členství států v EU. Společný vnitřní trh EU přináší ČR prosperitu a vyšší efektivnost národního hospodářství. Je však spojen také s určitými riziky.

4.2 Svoboda pohybu zboží

Rizika spojená s volným pohybem zboží spočívají ve skutečnosti, že společný trh zahrnuje země s různě vyspělými ekonomikami a vztahy mezi účastníky trhu nejsou ani zdaleka rovnoprávné. Dochází pak k vytlačování lokálních výrobců s méně vyspělými výrobními prostředky a jejich nahrazování zboží z dovozu ze zemí EU s nepříznivými dopady na zaměstnanost v ekonomicky slabších zemích.

Tyto faktory jsou dále posilovány silným unijním regulačním rámcem, s kterým se lépe vyrovnávají silné a vyspělé ekonomiky.

Náklady na dodržování podmínek unijní regulace v ČR odhaduje Evropská komise na 200 mld. ročně. I když je nezbytné vzít do úvahy, že určité náklady na regulaci na národní úrovni by bylo nezbytné vynaložit i bez členství v EU, je možno považovat náklady na unijní regulaci za velice závažnou zátěž národní ekonomiky.

4.3 Svoboda pohybu osob

Volný pohyb osob, možnost usadit se a pracovat v libovolném čl. EU bylo pro mnoho občanů EU, a zvláště nových členských států zhmotněním jejich představ o svobodě. Volný pohyb osob přinesl řadě čl. a EU jako celku růst prosperity, ale v řadě nových členských zemí přinesl zcela nežádoucí jevy spojené s odchodem významné části obyvatel. Po roce 1990 celkem odešlo z střední a východní Evropy cca 20 mil. obyvatel. Prudký pokles počtu obyvatel byl zaznamenán s výjimkou ČR ve všech nových čl.

V letech 1990–2015 klesl počet obyvatel Bulharska o 17,7 %, Rumunska o 14,6 %, Litvy o 21,4 % a Lotyšska dokonce o 25,4 %. Z Polska odešlo 2,5 – 3 mil. obyvatel a polská ekonomika tuto ztrátu přežila jen díky skutečnosti, že zhruba stejný počet byl na trhu práce nahrazen migrací z Ukrajiny. V menší míře se tyto demografické změny promítly i v dalších nových zemích EU, jako ve Slovensku, Maďarsku, Slovinsku a Chorvatsku. V masivním měřítku k podobným transferům obyvatel došlo i v nových spolkových zemích SRN.

Za prací odcházejí obvykle mladší lidé ve věku 20–40 let, často s vyšší či vysokoškolskou kvalifikací, specialisté různých oborů, lékaři a podobně a jejich ztráta je většinou dlouhodobá, často trvalá. V postižených mateřských zemích pak zůstávají masy důchodců závislých na kolabujících průběžně financovaných důchodových systémech. Podle odhadů Mezinárodního měnového fondu nové členské země EU v důsledku emigrace v letech 1995–2012 ztratily cca 7 % HDP. Skutečnost, že k obdobným pohybům obyvatel došlo v na vnitroněmecké úrovni svědčí o tom, že příčinou jsou významné strukturální nerovnováhy na vnitřním trhu EU.

Pro hostitelské země západní Evropy tyto masové přesuny obyvatel znamenaly sice silnější hospodářský růst a posílení prosperity, na druhou stranu však nevládatelný nápor na sociální a zdravotní systémy a problémy v oblasti obecné bezpečnosti. Není náhodou, že právě migrace z nových členských zemí EU byla jedním z argumentů referenda o brexitu.

ČR se tento nežádoucí demografický vývoj vyhnul a díky stabilizované pozici zejména průmyslu naopak ČR se stala hostitelskou zemí pro cca 500 tis. příchozích zejména z východní Evropy. V některých profesích, jako kupříkladu v lékařích a středním zdravotnickém personálu se však tyto přesuny pracovníků významně dotkly i domácího trhu pracovních sil a uvedená rizika bude i nadále držet pod bedlivou kontrolou.

4.4. Svoboda pohybu kapitálu

Volný pohyb kapitálu umožňuje optimalizaci jeho alokace a tím i optimalizaci zisku. V podmínkách homogenního hospodářského prostoru je tak významným faktorem hospodářského růstu a prosperity,

V případě, kdy kapitál přichází ze zemí s vyšší hospodářskou úrovní do zemí s nižší výkonností hospodářství však dochází k řadě nežádoucích doprovodných jevů, které se negativně promítají do hospodářského vývoje hostitelských zemí.

Vyšší ziskovost investovaného kapitálu je často odvislá od nižších výrobních nákladů, zejména nižších mezd. Udržování mezd na co nejnížší úrovni brzdí technologický rozvoj a současně konzervuje nižší životní úroveň v hostitelských zemích oproti zemím, které jsou zdrojem kapitálu.

ČR je ukázkovým příkladem, kde k takovému vývoji dochází. Z ČR každoročně odchází jen na dividendách cca 500 mld. Kč. Současně podíl zisku a nákladů práce (mezd) je v opačném poměru než ve zdrojových zemích kapitálu. Tím proces konvergence, podporovaný řadou unijních programů a politik je oslabován, a dokonce dosahuje záporných hodnot – tedy divergence.

Tento vývoj není rovnoměrný a silněji se projevuje v některých odvětvích, jako je bankovní sektor, telekomunikace, některá další síťová odvětví jako vodní hospodářství a podobně.

Dalším faktorem, který oslabuje konvergenci ekonomik, je vlastnictví výrobních kapacit. Zahraniční vlastníci výrobních kapacit rozhodují o zařazení těchto kapacit ve výrobním cyklu a dodavatelsko-odběratelských vztazích s tím, že finalizaci výrob a tím i optimalizaci inkasa přidané hodnoty orientují do domovských zemí kapitálu. Hostitelským zemím tak diktují postavení podřízených ekonomik s nižším stupněm vývoje inovačních procesů.

V důsledku uvedených procesů dochází ke zpoždování růstu životní úrovně v ČR a zaostávání technického rozvoje za vyspělými ekonomikami. Uvedenými nepříznivými faktory se podrobně zabývá diskuzní dokument Úřadu vlády ČR z roku 2016 „Analýza odlivu zisků: Důsledky pro českou ekonomiku a návrhy opatření“ či studie J. Ungermana a M Fassmana „Konec levné práce: Vývoj tzv. nemzdových nákladů práce v souvislostech“(Pohledy, ČMKOS, 2017).

4.5.Svoboda pohybu služeb

Zatím co předchozí tři svobody, tedy svoboda pohybu osob, zboží a kapitálu, se na vnitřním trhu EU prosadily celkem rychle a úspěšně, svoboda pohybu služeb je stále spíše ve svých zárodečných stádiích. Příčina tohoto rozdílu spočívá ve dvou faktorech.

Tím prvním je skutečnost, že první tři svobody znamenaly pro „staré“ ČS EU po vstupu „nových“ ČS do EU po roce 2004 otevření nových trhů s cca 100 mil. obyvateli, kapitálové ovládnutí významných výrobních kapacit nových ČS a čerpání výhod z transferu pracovních sil. Nikoliv náhodou je datován rychlý růst hospodářství SRN

rokem 2004. Vstup nových zemí do EU přinesl starým zemím, zejména Německu, Holandsku, Belgii, nebývalý růst prosperity.

Druhým faktorem, který brzdil uplatnění svobody pohybu služeb, byla a stále je ochranářská politika některých „starých“ zemí EU, která byla motivována ochranou svého domácího trhu před levnější konkurencí poskytování služeb z „nových“ zemí EU. Tyto ochranářské tendence, jakkoliv byly a jsou v příkrém rozporu s principy fungování vnitřního trhu EU, byly uplatňovány již při projednávání podmínek vstupu nových zemí do EU před rokem 2004 a byly široce medializovány „hrozbou polského instalatéra“.

Přesto že od vstupu prvních „nových“ zemí do EU již uplynulo 15 let a „hrozba polského instalatéra“ se nepotvrdila, odpor některých „starých“ zemí vůči plnému uplatnění svobodného pohybu služeb setrvává a prostřednictvím unijních institucí je plného dosažení všech svobod vnitřního trhu nadále blokováno.

Poslední vývoj v uvedené oblasti ilustruje jednání k revizi směrnice o vysílaných pracovnících. Některé „staré“ země prosadily princip „stejná mzda za stejnou práci na stejném místě“, který v podstatě chrání podmínky vyjednané kolektivními smlouvami odborovými centrály v jednotlivých zemích a současně v podstatě vede k fragmentaci vnitřního trhu v oblasti služeb. Téměř groteskních rysů pak tyto požadavky dosáhly v oblasti silniční dopravy, aby řidiči nejen kamionů, ale i dálkových či turistických autobusů se měli prokazovat potvrzením, že jejich mzdy při průjezdu jednotlivých zemí odpovídají úrovni místních kolektivních smluv. Kompromis, který byl nakonec při přijetí revize směrnice dosažen, není příliš uspokojivý pro žádnou stranu sporu a k posílení svobody pohybu služeb nevede.

4.6. Potenciální zdroje dalších rizik

Základním zdrojem dalších rizik je skutečnost, že projekt EU je současně projektem ekonomickým i politickým a politický aspekt projektu v mnohých případech vede ke znásilňování ekonomické části projektu.

Ikonickým příkladem takového rizika je samotný projekt zavedení společné měny euro. Projekt s vysokým potenciálem růstu prosperity a efektivnosti ekonomiky za dodržení podmínek určité homogenity dosažené ekonomické úrovně zemí společné měny byl politickým tlakem vmanévrován do situací, kdy nestabilita nehomogenního ekonomického prostředí vedla až k přímému ohrožení projektu společné měny.

Dalším příkladem jsou případy, kdy politicky vytyčené hospodářské cíle jsou stanoveny zcela nerealisticky, bez ohledu na ekonomickou realitu. Takovým příkladem je Lisabonská strategie z roku 2000, která stanovila za cíl dosažení úrovně EU do roku 2010 jako nejinovativnější ekonomiky v globálním měřítku. Výsledkem však byl naopak propad EU nejen v řadě výrobních oborů, ale především v inovacích.

Politicky byly motivovány také některé razantní zásahy do ekonomik členských zemí EU různými kvótami, jako kvóty na mléko, kvóty na cukr a podobně. Tyto kvóty, uplatněné i vůči ČR již v procesu příprav vstupu do EU významně poškodily český zemědělský sektor, a i po odvolání těchto kvót mají dlouhodobé dopady kupříkladu v procesu degradace půdního fondu v důsledku nedostatku hnojiv z živočišné výroby.

Obdobné problémy znamenají i některé regulace, zaměřené na ochranu životního prostředí a klimatu. Kupříkladu prosazování výroby biopaliv vedly k významným změnám v české zemědělské produkci, aby posléze byly zásadně přehodnoceny jako nevhodné (biopaliva „první generace“). Zatím co regulatorní opatření bylo možno revidovat škrtem pera, investice vložené do pěstování a výroby biopaliv mají daleko delší setrvačnost a vedou k významným národohospodářským ztrátám.

Dalším významným rizikem je otázka migrační politiky EU, která chce řešit nepříznivý demografický vývoj na evropském kontinentu. Masová migrace, která má tento problém řešit, je prosazována bez ohledu na strukturu migrace, její kvalifikaci a praktické uplatnění na trhu práce, kulturní rozdíly a reálnou schopnost integrace do evropské společnosti. Reálné zkušenosti ze zemí, jako jsou bývalé koloniální velmoci Francie, Belgie, Holandsko, V. Británie a další ukazují, že ani v zemích se staletou zkušeností soužití různých, často nekompatibilních kultur se nedaří integrační procesy úspěšně realizovat v masovém měřítku a výsledkem v řadě případů je vznik paralelních společností s vysokým výskytem společensko-patologických jevů.

Jak z uvedených příkladů vyplývá, v průběhu realizace evropského projektu se pro jednotlivé členské země vyskytuje řada závažných rizik, z nichž některá jsou společná pro celou EU, některá pak specifická pro některé členské země EU. To je důvodem k vysoké angažovanosti reprezentace EU při přijímání společných rozhodnutí v politické, hospodářské, sociální, environmentální a regulatorní oblasti, k obezřetnosti, důkladné analýze proveditelnosti a vyhodnocení i potenciálních vedlejších, nezamýšlených dopadů.

5. Jaké cíle sleduje EU do roku 2030?

Cíle EU do roku 2030 budou předmětem jednání roku 2020, kdy se bude připravovat nejen víceletý finanční rámec EU, ale i základní úpravy dlouhodobých politik EU.

V současné době známe především priority navrhované Evropskou komisí pro období 2019-24, které jsou uvedeny v části 3.2. studie. Záleží na tom, jak v další činnosti budou využity návrhy zpracované předchozí Evropskou komisí v letech 2014-19, týkající se zejména evropského sociálního pilíře, bezpečnosti a obranné politiky EU. Vše bude rovněž souviset s průběhem jednání mezi EU a Velkou Británií o obchodní dohodě. V této etapě bude velká diskuze vedená také o Zelené dohodě, kterou již připravila na základě předchozích dokumentů nová Evropská komise.

Pokud jde o přípravy ze strany ČR bude v průběhu roku 2020 ukončena práce na vizi hospodářské politiky ČR do roku 2030 s výhledem do roku 2050, koncem roku 2019 schválila vláda ČR seznam investičních aktivit na území ČR až do roku 2050, který bude pravděpodobně ještě upraven po přijetí vize hospodářské politiky do roku 2030. Uveden aktivity navazují na dokument Úřadu vlády ČR s názvem Česko 2030 zpracovaný v roce 2018 podle principů přijatých na půdě OSN.

V neposlední řadě je nutno znovu otevřít otázku přijetí společné měny eura v ČR, ke kterému se bez konkrétního termínu zavázala ČR při svém vstupu do EU. V roce 2018 byla zpracována na Úřadu vlády ČR „**Analýza aktuálního institucionálního vývoje eurozóny a souvisejících nových rizik a příležitostí pro ČR**“, která je uvedena v příloze č. 6 této studie. Analýza v části 4. obsahuje implikace pro ČR a alternativy dalšího postupu, o kterém by se rovněž mělo v návaznosti na výhled EU do roku 2030 v rámci ČR diskutovat.

6. Význam vlivu EU na ČR s vytipováním nejdůležitějších oblastí

ČR a její vlády a poslanci a senátoři i parlamentní politické strany posuzují dlouhodobě členství ČR v EU zejména z finančního aspektu, tj. jak velké finanční prostředky do EU z ČR posíláme a jak velké finanční prostředky získáváme ze společného rozpočtu EU. Úloha našeho členství v EU má však širší dopad zejména z celkového hospodářského hlediska (členské státy EU jsou našimi největšími exportéry i importéry), finanční prostředky z EU nám v minulosti velmi pomáhaly již při právních změnách z nedemokratického státu na právní stát a dosud umožňuje pravidelné formy spolupráce spojené se společnými záměry členských států EU.

V demokratickém procesu na půdě Rady i Evropské rady, Evropské komise i Evropského parlamentu nebo Evropského soudního dvora a Účetního úřadu se naši odborníci i politici aktivně účastní všech rozhodovacích procesů EU. Je pouze naší chybou, že znalosti získané při této spolupráci dostatečně nevyužíváme.

Při přípravě na předsednictví ČR v Radě EU v roce 2021 je nutno se daleko více zabývat principy spolupráce v EU, připravit nejen potřebné finanční prostředky na 6 měsíců řízení předsednictva Rady, ale především v návaznosti na přijaté střednědobé vize EU, o kterých se bude jednat zejména v roce 2020 připravit návrhy, které bude ČR v této funkci prosazovat.

7. Doporučení pro vládu ČR pro období předsednictví v EU

Předsednictví ČR v Radě EU by bylo vhodné využít k lepší informovanosti občanů a podnikatelů o našem členství v EU. Z Pohledu ASO by bylo vhodné zařadit alespoň 1 rok před předsednictvím na pravidelné zasedání Tripartity bod umožňující účastnit se na přípravách ČR na předsednictví v EU.

Podkladové materiály vlády by přispěly k větší informovanosti sociálních a podnikatelských partnerů na této činnosti vlády ČR a pomohly by více zainteresovat zaměstnance i podnikatele na budoucnosti EU. Lépe by také mohli

sociální partneři reagovat na dezinformační kampaně, které ve vztahu k EU běží na internetu.

V neposlední řadě by bylo vhodné i prodloužit střednědobou rozpočtovou politiku ČR a koncepce a strategie dalšího rozvoje ČR nejméně na 6-10 let, jak to je obvyklé v EU. U koncepcí a strategií je pak nutné mimo stanovení cílů, které ČR sleduje uvést i náklady spojené s navrhovanou koncepcí, včetně případné změny i právních nástrojů apod.

8. Závěry

Předložená studie s ohledem i na svůj rozsah a dobu zpracování není náhradou za vyčerpávající dokument o úloze EU v životě ČR. Upozorňuje pouze na důležité principy, které nejsou vždy zejména v mediích uváděny pravdivě.

Studie vychází ze základních právních dokumentů, tj. Smlouvy o fungování EU a Smlouvy o EU běžné označované jako Lisabonské smlouvy EU z roku 2009, které ČR ratifikovala. Podle dostupnosti dokumentů, které již orgány EU přijaly pro následující období do roku 2024 nebo do roku 2030 jsou ve studii využity i priority sledované orgány EU ve výhledu.

Závěrečná doporučení jsou zaměřena na spolupráci vlády ČR a orgánů tripartity v době přípravy ČR na předsednictví v EU a na změny v přípravě střednědobého rozvoje ČR.

V přílohách jsou pak uvedeny informace, které by mohly být při dalším zájmu o EU více využity.



Přílohy:

Příloha č. 1



Předseda



PŘEDSEDKYNĚ

Ursula von der Leyen



VÝKONNÝ MÍSTOPŘEDEDA

Frans Timmermans

Zelená dohoda pro Evropu



VÝKONNÁ MÍSTOPŘEDEDKYNĚ

Margrethe Vestager

Evropa připravená na digitální věk



VÝKONNÝ MÍSTOPŘEDEDA

Valdis Dombrovskis

Hospodářství ve prospěch lidí



VYSOKÝ PŘEDSTAVITEL/MÍSTOPŘEDEDA

Josep Borrell Fontelles

Silnější Evropa ve světě



MÍSTOPŘEDEDA

Maroš Šefčovič

Interinstitucionální vztahy a strategický výhled



MÍSTOPŘESEDKYNĚ

Věra Jourová

Hodnoty a transparentnost



MÍSTOPŘESEDKYNĚ

Dubravka Šuica

Demokracie a demografie



MÍSTOPŘESEDA

Margaritis Schinas

Podpora evropského způsobu života



KOMISAŘ

Johannes Hahn

Rozpočet a správa



KOMISAŘ

Phil Hogan

Obchod



KOMISAŘKA

Mariya Gabriel

Inovace, výzkum, kultura, vzdělávání a mládež



KOMISAŘ

Nicolas Schmit

Pracovní místa a sociální práva



KOMISAŘ

Paolo Gentiloni

Hospodářství



KOMISAŘ

Janusz Wojciechowski

Zemědělství



KOMISAŘ

Thierry Breton

Vnitřní trh



KOMISAŘKA

Elisa Ferreira

Soudržnost a reformy



KOMISAŘKA

Stella Kyriakides

Zdraví a bezpečnost potravin



KOMISAŘ

Didier Reynders

Spravedlnost



KOMISAŘKA

Helena Dalli

Rovnost



KOMISAŘKA

Ylva Johansson

Vnitřní věci



KOMISAŘ

Janez Lenarčič

Řešení krizí



KOMISAŘKA

Adina Vălean

Doprava



KOMISAŘ

Olivér Várhelyi

Sousedství a rozšíření



KOMISAŘKA

Jutta Urpilainen

Mezinárodní partnerství



KOMISAŘKA

Kadri Simson

Energetika



KOMISAŘ

Virginijus Sinkevičius

Životní prostředí, oceány a rybolov



Příloha č. 2

Vývoj čisté pozice za léta: 2015 - 2019

VÝVOJ ČISTÉ POZICE ČR VŮČI ROZPOČTU EU OD ROKU 2004 DO 30. ČERVNA 2019												
	2015		2016		2017		2018		1. 1. - 30. 6. 2019		2004 - 30. 6. 2019	
	mil €	mil Kč	mil €	mil Kč	mil €	mil Kč	mil €	mil Kč	mil €	mil Kč	mil €	mil Kč
Příjmy z rozpočtu EU												
Strukturální akce	5 769,5	157 408,0	3 253,7	87 957,3	2 434,1	64 090,5	2 345,8	60 154,0	998,6	25 647,9	34 047,5	897 704,6
SF	4 029,2	109 929,7	1 783,4	48 210,5	1 252,0	32 965,7	1 610,1	41 286,7	615,0	15 795,7	22 279,1	587 099,7
CF	1 740,2	47 478,3	1 470,3	39 746,8	1 182,1	31 124,8	735,8	18 867,3	383,6	9 852,2	11 768,4	310 604,9
Zemědělství	1 137,1	31 023,1	1 196,2	32 335,5	1 114,9	29 354,9	1 168,4	29 961,9	1 101,5	28 289,9	14 482,7	382 234,7
Tržní operace	16,0	435,5	26,1	704,4	25,7	676,4	14,0	359,4	8,8	226,5	443,9	12 130,7
Přímé platby	879,8	24 002,7	824,9	22 300,7	828,8	21 821,2	824,7	21 148,1	836,8	21 491,7	9 367,6	246 806,5
Rozvoj venkova	233,7	6 377,0	343,4	9 282,0	258,8	6 815,1	322,0	8 256,1	256,0	6 574,8	4 600,4	121 453,4
Veterinární opatření	0,8	21,7	0,9	24,7	1,4	37,4	2,4	61,0	0,1	3,6	36,4	957,7
Rybářství	6,8	186,3	0,9	23,7	0,2	4,8	5,4	137,3	-0,3	-6,7	34,4	886,3
Programy EU	128,1	3 496,2	167,4	4 524,7	186,7	4 915,6	186,7	4 787,3	n/a	n/a	1 612,6	43 242,6
Budování institucí	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28,0	821,6
Komunitární programy	128,1	3 496,2	167,4	4 524,7	186,7	4 915,6	186,7	4 787,3	n/a	n/a	1 584,6	42 421,0
Předvstupní nástroje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,8	-21,1	0,0	0,0	414,5	12 308,8
Phare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,8	-21,1	0,0	0,0	177,9	5 553,3
Ispa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	184,9	5 115,5
Sapard	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	51,7	1 640,1
Kompenzace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	834,2	25 116,7
Celkové příjmy z rozpočtu EU	7 034,7	191 927,2	4 617,2	124 817,5	3 735,7	98 361,0	3 700,1	94 882,1	2 100,1	53 937,8	51 391,4	1 360 607,3
Platby do rozpočtu EU												
tradiční vlastní zdroje (pla)	226,13	6 169,56	277,55	7 503,03	268,00	7 056,31	267,23	6 852,64	140,81	3 616,54	3 056,05	81 391,19
Zdroj z DPH	192,21	5 244,00	202,81	5 482,65	218,03	5 740,77	245,24	6 288,57	153,77	3 949,44	2 986,60	79 704,58
Zdroj z HND	1 117,39	30 485,64	1 154,32	31 204,74	1 124,65	29 612,07	1 421,83	36 480,02	856,39	21 995,59	16 310,02	433 861,13
Celkové platby do rozpočtu EU	1 535,7	41 899,2	1 634,7	44 190,4	1 610,7	42 409,1	1 934,3	49 601,2	1 151,0	29 561,6	22 352,6	594 956,9
Čistá pozice vůči rozpočtu EU	5 499,0	150 028,0	2 982,5	80 627,1	2 125,0	55 951,9	1 765,8	45 280,8	949,1	24 376,2	29 038,8	765 650,4



Příloha č. 3

Yvoji čistě pozice ČR vůči rozpočtu EU od roku 2004 do 30. června 2019

	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč	mil. €	mil. Kč
Příjmy z rozpočtu EU																						
Strukturální akce	193,4	6 190,1	212,1	6 788,5	468,3	13 300,3	927,9	27 565,4	1 680,1	41 905,8	1 962,8	51 907,3	2 192,9	55 457,4	1 767,5	43 455,5	3 233,1	81 290,1	3 559,5	92 453,3	2 983,1	82 133,3
SF	161,6	5 172,7	137,9	4 412,4	252,2	7 163,4	760,6	21 116,5	1 084,7	27 054,4	1 239,0	32 764,6	1 606,2	40 619,4	1 726,8	42 454,8	1 762,6	44 317,0	2 176,5	56 533,2	2 081,3	57 303,1
CF	31,8	1 017,4	74,3	2 376,1	216,1	6 136,9	232,3	6 449,1	595,4	14 851,3	723,9	19 142,7	586,7	14 837,9	40,7	1 000,6	1 470,5	36 973,1	1 382,9	35 920,0	901,8	24 830,2
Zemědělství	90,8	2 813,7	398,1	12 739,3	503,5	14 251,0	634,9	17 626,5	594,2	14 571,2	876,0	23 167,0	1 042,1	26 353,3	1 076,4	26 465,2	1 182,1	29 722,7	1 203,0	31 246,8	1 173,6	32 312,7
Těžba opacne	4,7	147,3	64,0	2 048,8	64,4	1 824,5	5,5	153,2	28,4	707,9	87,4	2 312,5	44,6	1 127,7	11,5	282,1	13,3	335,4	14,2	370,1	15,2	419,1
Přímné platby	0,0	0,0	197,8	6 329,5	255,5	7 229,2	321,3	8 919,9	338,0	8 431,0	418,7	11 073,5	546,4	13 817,6	656,0	16 129,2	742,9	18 678,7	818,0	21 247,6	878,1	24 175,9
Rozvoj venkova	86,0	2 666,4	135,6	4 329,2	176,3	4 981,9	304,4	8 430,8	212,6	5 303,3	366,7	9 697,8	441,3	11 160,1	397,5	9 772,8	419,0	10 534,6	367,3	9 540,8	279,7	7 701,0
Veterinární opatření	0,0	0,0	0,7	21,8	7,4	205,4	1,8	50,0	3,3	81,7	3,1	83,1	6,5	164,7	3,8	92,5	2,2	54,6	1,5	38,7	0,6	16,7
Rybnářství	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	52,7	1,9	47,3	0,0	0,0	3,3	83,3	7,7	188,6	4,8	119,5	1,9	49,6	0,0	0,0
Programy EU	26,9	860,8	48,6	1 494,3	55,9	1 480,8	56,8	1 576,9	85,6	2 134,5	83,0	2 299,4	103,9	2 637,0	105,5	2 594,1	78,1	1 963,5	105,0	2 738,8	194,3	5 349,5
Budování institucí	0,0	0,0	10,9	349,1	3,5	100,5	10,9	302,6	1,5	37,2	2,9	75,8	-0,9	-23,3	-0,8	-19,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komunitární programy	26,9	860,8	37,7	1 155,2	52,4	1 380,2	45,9	1 274,5	84,1	2 097,3	80,1	2 223,6	104,8	2 650,4	106,3	2 613,5	78,1	1 963,7	105,1	2 728,8	194,3	5 349,5
Předstipendijní nástroje	157,1	4 960,0	72,2	2 309,8	90,4	2 568,1	19,7	546,1	24,5	610,6	29,2	772,1	22,9	579,8	-0,1	-1,4	0,0	0,0	-0,5	-1,0	-0,1	-2,0
Pláne	82,6	2 579,1	62,8	2 011,1	45,7	1 299,0	-0,03	-0,9	-10,5	-262,4	-1,8	-46,6	-0,1	-2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ispar	33,8	1 146,6	0,0	0,0	44,7	1 269,0	15,1	419,2	35,0	873,0	31,0	818,8	23,0	582,1	0,3	6,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sapard	38,6	1 234,3	9,3	298,6	0,0	0,0	4,6	127,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3	-7,5	0,0	0,0	-0,5	-13,0	0,0	0,0
Kompenzace	332,3	10 466,5	300,0	8 940,0	201,9	5 710,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
CELKOVÉ PŘÍJMY Z ROZPOČTU EU	800,4	25 291,0	1 031,0	32 681,8	1 330,0	37 310,3	1 704,3	47 314,9	2 374,4	59 222,0	2 951,1	78 145,8	3 361,7	85 017,5	2 949,4	72 513,4	4 493,4	112 976,3	4 867,0	126 415,0	4 350,9	119 793,6
Platby do rozpočtu EU																						
tradiční vlastní zdroje (cla)	58,9	1 910,1	136,7	4 373,7	149,0	4 233,0	178,9	4 967,6	207,6	5 178,0	167,9	4 441,2	189,5	4 791,5	220,30	5 416,19	198,93	5 001,78	170,63	4 431,88	197,88	5 448,22
Zdroj z DPH	78,6	2 548,8	140,9	4 507,8	173,7	4 934,2	198,1	5 500,6	224,7	5 603,3	174,2	4 606,0	182,6	4 618,9	207,39	5 098,54	198,40	4 988,36	197,66	5 134,05	198,25	5 458,55
Zdroj z HNVD	416,7	13 504,2	681,9	21 822,4	747,7	21 235,2	780,0	21 653,9	989,0	24 667,3	1 012,7	26 780,9	1 094,9	27 689,7	1 270,16	31 228,14	1 187,46	29 856,42	1 235,68	32 095,45	1 219,24	33 569,45
CELKOVÉ PLATBY DO ROZPOČTU EU	554,2	17 963,3	959,5	30 703,9	1 070,5	30 402,3	1 157,1	32 122,1	1 421,2	35 448,6	1 354,8	35 838,1	1 467,0	37 100,1	1 697,8	41 743,2	1 584,8	39 846,6	1 604,0	41 661,3	1 615,4	44 176,0
Čistá pozice vůči rozpočtu EU	246,2	7 327,9	71,5	1 977,9	249,5	6 908,0	547,3	15 192,8	953,1	23 773,4	1 596,3	42 317,7	1 894,7	47 917,4	1 251,5	30 770,2	2 908,6	73 129,8	3 263,0	84 753,7	2 735,5	75 517,6

NAŘÍZENÍ RADY (EU, EURATOM) č. 1311/2013

ze dne 2. prosince 2013,

kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2014–2020

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 312 této smlouvy,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii, a zejména s článkem 106a této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

s ohledem na souhlas Evropského parlamentu,

po postoupení návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

v souladu se zvláštním legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Roční stropy prostředků na závazky v jednotlivých kategoriích výdajů a roční stropy prostředků na platby stanovené tímto nařízením musí dodržovat stropy stanovené pro závazky a vlastní zdroje v rozhodnutí Rady 2007/436/ES, Euratom [\(1\)](#).
- (2) Vzhledem k potřebě dostatečné míry předvídatelnosti při přípravě a provádění střednědobých investic by měla být platnost víceletého finančního rámce stanovena na sedm let počínaje 1. lednem 2014. Nejpozději v roce 2016 proběhne přezkum, v návaznosti na volby do Evropského parlamentu. Orgány včetně Evropského parlamentu zvoleného v roce 2014 tak budou moci znovu posoudit priority. Výsledky tohoto přezkumu by se měly zohlednit při jakékoli revizi tohoto nařízení (dále jen „přezkum/revize“) pro zbývající roky víceletého finančního rámce.
- (3) V souvislosti s přezkumem/revizí víceletého finančního rámce v polovině období se Evropský parlament, Rada a Komise dohodly, že předtím, než Komise předloží své návrhy, společně posoudí nejvhodnější délku období, které by měl pokrývat následující víceletý finanční rámec, s cílem dosáhnout náležité rovnováhy mezi délkou funkčních období členů Evropského parlamentu a Evropské komise a potřebou zajistit stabilitu programových cyklů a předvídatelnost ve vztahu k investicím.
- (4) Aby se Unii umožnilo plnit její závazky v souladu s článkem 323 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“), měla by se uplatňovat zvláštní a maximální možná flexibilita.
- (5) Tyto zvláštní nástroje jsou nezbytné k tomu, aby Unie byla schopna reagovat na zvláštní nepředvídané okolnosti, nebo k financování jasně vymezených výdajů, které by nebylo možno financovat v rámci dostupných stropů pro jeden nebo více okruhů stanovených ve víceletém finančním rámci, což usnadní rozpočtový proces: rezerva na pomoc při mimořádných událostech, Fond solidarity Evropské unie, nástroj pružnosti, Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci, rozpětí pro nepředvídané události, zvláštní flexibilita pro řešení nezaměstnanosti mladých lidí a posílení výzkumu a celkové rozpětí pro závazky týkající se růstu a zaměstnanosti, zejména zaměstnanosti mladých lidí. Proto je třeba

přijmout zvláštní ustanovení upravující možnost zapsat do rozpočtu prostředky na závazky přesahující stropy stanovené ve víceletém finančním rámci, pokud je nezbytné využití zvláštních nástrojů.

- (6) Bude-li nutné mobilizovat záruky ze souhrnného rozpočtu Unie za úvěry poskytnuté ze systému podpory platební bilance nebo z evropského mechanismu finanční stabilizace, které jsou stanoveny v nařízení Rady (ES) č. 332/2002 ⁽²⁾ a v nařízení Rady (EU) č. 407/2010 ⁽³⁾, měla by se potřebná částka čerpat nad rámec stropů prostředků na závazky a prostředků na platby ve víceletém finančním rámci a současně by se měl respektovat strop vlastních zdrojů.
- (7) Víceletý finanční rámec by měl být stanoven v cenách roku 2011. Rovněž by měla být stanovena pravidla pro technické úpravy víceletého finančního rámce za účelem přepočtu stropů a disponibilních rozpětí.
- (8) Víceletý finanční rámec by neměl brát v úvahu položky rozpočtu financované účelově vázanými příjmy ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 966/2013 ⁽⁴⁾ (dále jen „finanční nařízení“).
- (9) Toto nařízení může být nutné revidovat v případě nepředvídaných okolností, s nimiž nebude možné se vypořádat v rámci stropů stanovených ve víceletém finančním rámci. Proto je nutné v takových případech revizi víceletého finančního rámce umožnit.
- (10) Je třeba stanovit pravidla pro další situace, které mohou vyžadovat úpravy nebo revizi víceletého finančního rámce. Tyto úpravy nebo revize mohou souviset s plněním rozpočtu, opatřeními, kterými se provazuje efektivita finančních prostředků a řádné hospodářské řízení, revizí Smluv, znovusjednocením Kypru nebo zpožděným přijetím nových pravidel pro určité oblasti politiky.
- (11) Národní příděly pro politiku soudržnosti jsou vypracovávány na základě statistických údajů a prognóz použitých pro aktualizaci návrhu tohoto nařízení, který Komise předložila v červenci roku 2012. Vzhledem k nejisté přesnosti prognóz a dopadu na členské státy s omezením a za účelem zohlednění zvláště obtížné situace členských států postižených krizí Komise v roce 2016 přezkoumá celkové příděly všech členských států v rámci cíle politiky soudržnosti „Investice pro růst a zaměstnanost“ pro období 2017 až 2020.
- (12) Je nezbytné stanovit obecná pravidla pro spolupráci mezi orgány během rozpočtového procesu.
- (13) Zvláštní pravidla jsou nezbytná také pro úpravu infrastrukturních projektů velkého rozsahu, jejichž trvání značně přesahuje období, na něž se vztahuje víceletý finanční rámec. Je nutné stanovit maximální částky příspěvků na tyto projekty ze souhrnného rozpočtu Unie, čímž bude zajištěno, že nebudou mít vliv na jiné projekty financované z tohoto rozpočtu.
- (14) Komise by měla předložit návrh nového víceletého finančního rámce před 1. lednem 2018, aby orgánům umožnila jeho přijetí v dostatečném časovém předstihu před začátkem následujícího víceletého finančního rámce. Toto nařízení by se mělo i nadále použít, nebude-li nařízení o novém víceletém finančním rámci přijato před koncem období víceletého finančního rámce stanoveného v tomto nařízení.
- (15) Hospodářský a sociální výbor, jakož i Výbor regionů byly konzultovány a přijaly stanoviska ⁽⁵⁾.

PŘIJALA TOTO NAŘÍZENÍ:

KAPITOLA 1

Obecná ustanovení

Článek 1

Víceletý finanční rámec

Víceletý finanční rámec na období 2014 až 2020 (dále jen „víceletý finanční rámec“) je obsažen v příloze.

Článek 2

Přezkum/revize víceletého finančního rámce v polovině období

Do konce roku 2016 předloží Komise přezkum fungování víceletého finančního rámce, a to při plném zohlednění ekonomické situace v té době, jakož i posledních makroekonomických prognóz. Tento povinný přezkum bude, je-li to vhodné, doplněn legislativním návrhem na revizi tohoto nařízení v souladu s postupy stanovenými ve Smlouvě o fungování EU. Aniž je dotčen článek 7 tohoto nařízení, nebudou na základě této revize sníženy předem přidělené národní přiděly.

Článek 3

Dodržování stropů víceletého finančního rámce

1. Evropský parlament, Rada a Komise dodrží v průběhu každého rozpočtového procesu a při plnění rozpočtu v daném rozpočtovém roce roční stropy výdajů stanovené ve víceletém finančním rámci.

Dílčím stropem okruhu 2, jak je stanoven v příloze, není dotčena flexibilita mezi dvěma pilíři společné zemědělské politiky (SZP). Upravený strop, který se uplatní pro I. pilíř SZP v návaznosti na převody mezi Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova a přímými platbami se stanoví v příslušném právním aktu a víceletý finanční rámec se odpovídajícím způsobem upraví v rámci technické úpravy stanovené v čl. 6 odst. 1 tohoto nařízení.

2. Zvláštní nástroje uvedené v článcích 9 až 15 zajistí flexibilitu víceletého finančního rámce a budou přijaty za účelem zajištění hladkého průběhu rozpočtového procesu. Prostředky na závazky mohou být zapsány do rozpočtu nad stropy příslušných okruhů stanovených ve víceletém finančním rámci, pokud je nezbytné využít prostředky z rezervy na pomoc při mimořádných událostech, Fondu solidarity Evropské unie, nástroje pružnosti, Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci, rozpětí pro nepředvídané události, zvláštní flexibility pro řešení nezaměstnanosti mladých lidí a posílení výzkumu a celkového rozpětí pro závazky týkající se růstu a zaměstnanosti, zejména zaměstnanosti mladých lidí, v souladu s nařízením Rady (ES) č. 2012/2002 [\[6\]](#), nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1927/2006 [\[7\]](#), a Interinstitucionální dohodou mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí [\[8\]](#).

3. Bude-li třeba použít ze souhrnného rozpočtu Unie záruku za úvěr podle nařízení (ES) č. 332/2002 nebo podle nařízení (EU) č. 407/2010, stane se tak nad rámec stropů stanovených ve víceletém finančním rámci.

Článek 4

Dodržování stropu vlastních zdrojů

1. Pro každý rok, na který se finanční rámec vztahuje, nemůže být celková výše požadovaných prostředků na platby po roční úpravě a s ohledem na všechny další úpravy a revize, jakož i na použití



čl. 2 odst. 2 a 3, taková, aby znamenala sazbu odvodu vlastních zdrojů přesahující strop vlastních zdrojů stanovený v souladu s rozhodnutím 2007/436/ES, Euratom.

2. Je-li to nezbytné, stropy stanovené ve víceletém finančním rámci se na základě jeho revize sníží s cílem zajistit dodržení stropu vlastních zdrojů stanoveného v souladu s rozhodnutím 2007/436/ES, Euratom.

Článek 5

Celkové rozpětí pro platby

1. Počínaje rokem 2015 Komise každoročně v rámci technické úpravy uvedené v článku 4 upraví směrem nahoru strop plateb pro roky 2015–2020 o částku, která se rovná rozdílu mezi provedenými platbami a stropem plateb víceletého finančního rámce z roku n-1.

2. Roční úpravy nesmí v letech 2018–2020 přesáhnout původní strop plateb pro příslušný rok o tyto maximální částky (v cenách roku 2011):

2018 – 7 miliard EUR,

2019 – 9 miliard EUR,

2020 – 10 miliard EUR.

3. Jakákoli úprava směrem nahoru musí být plně vyrovnána odpovídajícím snížením stropu plateb pro rok n-1.

Článek 6

Technické úpravy

1. Komise každý rok v předstihu před rozpočtovým procesem pro rok n +1 provede tyto technické úpravy víceletého finančního rámce:

a) přecenění stropů a celkových částek prostředků na závazky a prostředků na platby v cenách roku n +1;

b) výpočet dostupného rozpětí v mezích stropu vlastních zdrojů stanoveného podle rozhodnutí 2007/436/ES, Euratom;

c) výpočet absolutní částky rozpětí pro nepředvídané události stanoveného v článku 13;

d) výpočet celkového rozpětí pro platby stanoveného v článku 5;

e) výpočet celkového rozpětí pro závazky stanoveného v článku 14.

2. Komise provede technické úpravy uvedené v odstavci 1 na základě pevně stanoveného deflátoru ve výši 2 % za rok.

3. Komise sdělí Evropskému parlamentu a Radě výsledky technických úprav uvedených v odstavci 1 a podkladové ekonomické prognózy.

4. Aniž jsou dotčeny články 7 a 8, nemohou být provedeny žádné další technické úpravy ani během roku, ani v podobě dodatečných korekcí v následujících letech.

Článek 7

Úpravy přidělů na politiku soudržnosti



1. Za účelem zohlednění zvláště obtížné situace členských států postižených krizí Komise v roce 2016 spolu s technickou úpravou pro rok 2017 přezkoumá a porovná celkové přiděly všech členských států v rámci cíle politiky soudržnosti „Investice pro růst a zaměstnanost“ pro období 2017 až 2020, přičemž použije metodu přidělování stanovenou v příslušném základním aktu na základě v té době dostupných nejaktuálnějších statistik a pro zastropované členské státy na základě srovnání mezi kumulovaným HDP daného členského státu za roky 2014 a 2015 a jeho kumulovaným HDP odhadovaným v roce 2012. Jestliže kumulativní rozdíl přesáhne +/- 5 %, provede úpravu těchto celkových přidělů.
2. Požadované úpravy se rozloží rovnoměrně na roky 2017–2020 a příslušné stropy víceletého finančního rámce se odpovídajícím způsobem změní. Stropy plateb se změní odpovídajícím způsobem, aby byl zajištěn řádný vývoj vzhledem k prostředkům na závazky.
3. Ve své technické úpravě pro rok 2017, v návaznosti na střednědobý přezkum způsobilosti členských států pro Fond soudržnosti, stanovený v čl. 90 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ⁽⁹⁾, v případě, že se určitý členský stát stane nově způsobilým pro Fond soudržnosti, nebo stávající způsobilost ztratí, Komise přičte vyplývající částky k prostředkům přiděleným danému členskému státu pro období 2017 až 2020, nebo je od nich odečte.
4. Požadované úpravy vyplývající z odstavce 3 se rozloží rovnoměrně na roky 2017–2020 a příslušné stropy víceletého finančního rámce se odpovídajícím způsobem změní. Stropy plateb se změní odpovídajícím způsobem, aby byl zajištěn řádný vývoj vzhledem k prostředkům na závazky.
5. Celkový čistý kladný nebo záporný dopad těchto úprav podle odstavců 1 a 3 nesmí překročit 4 miliardy EUR.

Článek 8

Úpravy související s opatřeními, kterými se provazuje efektivita finančních prostředků a řádné hospodářské řízení

V případě, že Komise zruší pozastavení rozpočtových závazků týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu v souvislosti s opatřeními, kterými se provazuje efektivita finančních prostředků a řádné hospodářské řízení, převede Komise v souladu s příslušným základním aktem pozastavené závazky do následujících let. Pozastavené závazky z roku n nelze znovu zapsat do rozpočtu po roce $n+3$.

KAPITOLA 2

Zvláštní nástroje

Článek 9

Rezerva na pomoc při mimořádných událostech

1. Účelem rezervy na pomoc při mimořádných událostech je rychle reagovat na konkrétní požadavky pomoci třetích zemí po událostech, které nebylo možné předvídat při sestavování rozpočtu; je určena především pro humanitární akce, ale lze ji využít i při civilním řešení krizí a civilní ochraně a v situacích, kdy vzniká velký tlak na vnějších hranicích Unie v důsledku migračních toků, vyžadují-li to okolnosti.

2. Roční výše této rezervy se stanovuje na 280 milionů EUR (v cenách roku 2011) a může být využita až do roku $n+1$ v souladu s finančním nařízením. Tato rezerva se do souhrnného rozpočtu Unie zapisuje jako předběžná položka. Část roční částky vyplývající z předchozího roku bude čerpána jako první. Ta část roční částky z roku n , jež se nevyužije ani v roce $n + 1$, propadá.

Článek 10

Fond solidarity Evropské unie

1. Fond solidarity Evropské unie má umožňovat finanční pomoc v případě rozsáhlých katastrof na území členského státu nebo kandidátské země, jak je stanoveno v příslušném základním právním aktu. Pro částku, jež bude pro účely fondu každoročně k dispozici, se stanoví strop ve výši 500 milionů EUR (v cenách roku 2011). K 1. říjnu každého roku by měla zůstat k dispozici alespoň jedna čtvrtina roční částky na pokrytí potřeb, které vzniknou do konce roku. Část uvedené roční částky, která není zapsána do rozpočtu, lze využít až do roku $n+1$. Část roční částky vyplývající z předchozího roku bude čerpána jako první. Ta část roční částky z roku n , jež se nevyužije ani v roce $n + 1$, propadá.

2. Ve výjimečných případech a za předpokladu, že v roce, kdy došlo ke katastrofě ve smyslu příslušného základního právního aktu, nepostačují zbývající disponibilní finanční zdroje Fondu solidarity Evropské unie k úhradě pomoci ve výši považované Evropským parlamentem a Radou za nezbytnou, může Komise navrhnout čerpání chybějících prostředků z ročních částek, jež jsou k dispozici pro rok následující.

Článek 11

Nástroj pružnosti

1. Nástroj pružnosti má v daném rozpočtovém roce a až do výše stanovené částky umožnit financování přesně určených výdajů, které nebylo možné financovat v mezích stropů pro jeden nebo více jiných okruhů. Strop pro roční částku disponibilní pro nástroj pružnosti činí 471 milionů EUR (v cenách roku 2011).

2. Nevyužitou část z roční částky nástroje pružnosti lze využít až do roku $n+3$. Část roční částky vyplývající z předchozích let bude využita jako první, a to podle stáří. Ta část roční částky, jež se nevyužije ani v roce $n+3$, propadá.

Článek 12

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci

1. Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci, jehož cíle a oblast působnosti jsou vymezeny v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1927/2006, nepřekročí maximální roční částku 150 milionů EUR (v cenách roku 2011).

2. Tato položka pro Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci se do souhrnného rozpočtu Unie zapisuje jako předběžná položka.

Článek 13

Rozpětí pro nepředvídané události

1. Mimo stropy víceletého finančního rámce se vytvoří rozpětí pro nepředvídané události ve výši až 0,03 % hrubého národního důchodu Unie, a to jako krajní nástroj umožňující reagovat na nepředvídané události. Může být uvolněno pouze ve vztahu k opravnému či ročnímu rozpočtu.

2. Výše prostředků čerpaných v každém daném roce z rozpětí pro nepředvídané události nepřekročí maximální částku stanovenou v rámci roční technické úpravy víceletého finančního rámce a musí být v souladu se stropem vlastních zdrojů.
3. Částky, které jsou k dispozici prostřednictvím uvolnění prostředků z rozpětí pro nepředvídané události, musí být plně vyrovnány snížením rozpětí v jednom či více okruzích finančního rámce pro běžný rozpočtový rok nebo budoucí rozpočtové roky.
4. Takto vyrovnané částky nesmějí být dále uvolněny v kontextu víceletého finančního rámce. Využití rozpětí pro nepředvídané události nesmí vést k překročení celkových stropů prostředků na závazky a prostředků na platby, které jsou ve víceletém finančním rámci stanoveny na běžný rozpočtový rok a budoucí rozpočtové roky.

Článek 14

Celkové rozpětí pro závazky na růst a zaměstnanost, zejména zaměstnanosti mladých lidí

1. Rozpětí pod stropy, které víceletý finanční rámec stanoví u prostředků na závazky pro roky 2014–2017, představuje celkové rozpětí víceletého finančního rámce pro závazky, jež má být k dispozici nad rámec stropů stanovených ve víceletém finančním rámci pro roky 2016 až 2020 pro cíle politiky týkající se růstu a zaměstnanosti, zejména zaměstnanosti mladých lidí.
2. Komise každý rok v rámci technické úpravy podle článku 6 vypočte částku, která je k dispozici. Evropský parlament a Rada mohou toto celkové rozpětí víceletého finančního rámce nebo jeho část uvolnit v rámci rozpočtového procesu podle článku 314 Smlouvy o fungování EU.

Článek 15

Zvláštní flexibilita pro řešení nezaměstnanosti mladých lidí a posílení výzkumu

Až 2 543 milionů EUR (v cenách roku 2011) může být v letech 2014 a 2015 upřednostněno jako součást ročního rozpočtového procesu pro specifikované politické cíle týkající se zaměstnanosti mladých lidí, výzkumu, programu ERASMUS, zejména pro učňovské stáže, a malých a středních podniků. Tyto částky musí být plně započteny vůči prostředkům v rámci okruhů nebo mezi nimi, tak aby se nezměnily celkové roční stropy pro období 2014–2020 ani celkové přiděly podle okruhů a podokruhů za uvedené období.

Článek 16

Příspěvek k financování projektů velkého rozsahu

1. Na období 2014 až 2020 musí být k dispozici pro evropské programy pro družicovou navigaci EGNOS a Galileo ze souhrnného rozpočtu Unie maximálně 6 300 milionů EUR (v cenách roku 2011).
2. Na období 2014 až 2020 musí být k dispozici pro projekt Mezinárodního termonukleárního experimentálního reaktoru (ITER) ze souhrnného rozpočtu Unie maximálně 2 707 milionů EUR (v cenách roku 2011).
3. Na období 2014 až 2020 musí být k dispozici pro program Copernicus (Evropský program monitorování Země) ze souhrnného rozpočtu Unie maximálně 3 786 milionů EUR (v cenách roku 2011).

KAPITOLA 3

Revize

Článek 17

Revize víceletého finančního rámce

1. Aniž je dotčen čl. 4 odst. 2 a články 18 až 22 a 25, lze v případě nepředvídaných okolností víceletý finanční rámec revidovat v souladu se stropem vlastních zdrojů stanoveným podle rozhodnutí 2007/436/ES, Euratom.
2. Každý návrh na revizi víceletého finančního rámce podle odstavce 1 musí být zpravidla předložen a přijat před začátkem rozpočtového procesu pro daný rozpočtový rok nebo pro první z daných rozpočtových let.
3. Každý návrh na revizi víceletého finančního rámce podle odstavce 1 přezkoumá možnosti přerozdělení výdajů mezi programy spadajících do okruhu dotčeného revizí, přičemž se klade zvláštní zřetel na očekávané nedostatečné využití prostředků. Cílem by mělo být, aby významná částka, vyjádřená v absolutní hodnotě a jako procento plánovaného nového výdaje, byla v mezích stávajícího stropu pro příslušný okruh.
4. Každá revize víceletého finančního rámce podle odstavce 1 zohlední možnosti vyrovnání každého zvýšení stropu v jednom okruhu snížením stropu v jiném okruhu.
5. Každá revize víceletého finančního rámce podle odstavce 1 zachová vhodný poměr mezi závazky a platbami.

Článek 18

Revize spojená s prováděním

Současně se sdělením výsledků technických úprav víceletého finančního rámce předkládá Komise Evropskému parlamentu a Radě návrhy na revizi celkových prostředků na platby, které považuje za nezbytné z hlediska provádění, aby zajistila řádnou správu ročních stropů plateb a zejména jejich řádný vývoj vzhledem k prostředkům na závazky. Evropský parlament a Rada rozhodnou o uvedených návrzích do 1. května roku n.

Článek 19

Revize vyplývající z nových pravidel nebo programů pro strukturální fondy, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond, Azylový a migrační fond a Fond pro vnitřní bezpečnost

1. V případě přijetí nových pravidel nebo programů v rámci sdíleného řízení strukturálních fondů, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, Evropského námořního a rybářského fondu, Azylového a migračního fondu a Fondu pro vnitřní bezpečnost po 1. lednu 2014 bude víceletý finanční rámec revidován tak, aby byly prostředky, které nebyly využity v roce 2014, převedeny do následujících let nad rámec příslušných výdajových stropů.
2. Revize týkající se převodu přidělených částek nečerpaných v roce 2014 bude přijata před 1. květnem 2015.

Článek 20

Revize finančního rámce v případě revize Smluv

Dojde-li v období 2014-2020 k revizi Smluv, která by měla rozpočtový dopad, bude víceletý finanční rámec odpovídajícím způsobem revidován.

Článek 21

Revize víceletého finančního rámce v případě rozšíření Unie

Přistoupí-li k Unii v období 2014 až 2020 nový členský stát nebo nové členské státy, bude víceletý finanční rámec revidován tak, aby byly zohledněny požadavky na výdaje vyplývající z tohoto přistoupení.

Článek 22

Revize víceletého finančního rámce v případě znovusjednocení Kypru

V případě znovusjednocení Kypru mezi lety 2014 až 2020 bude víceletý finanční rámec revidován tak, aby bylo zohledněno komplexní urovnání kyperského problému a dodatečné finanční potřeby vyplývající ze znovusjednocení.

Článek 23

Interinstitucionální spolupráce během rozpočtového procesu

Evropský parlament, Rada a Komise (dále jen „orgány“) přijmou veškerá opatření, aby usnadnily průběh ročního rozpočtového procesu.

Orgány v průběhu tohoto procesu spolupracují v dobré víře s cílem sblížit co nejvíce své postoje. Orgány ve všech stádiích tohoto procesu spolupracují prostřednictvím příslušných interinstitucionálních kontaktů s cílem sledovat postup práce a analyzovat míru sblížování názorů.

Orgány zajistí co nejlepší koordinaci svých pracovních harmonogramů s cílem umožnit, aby jednání probíhala koherentně a konvergentně a směřovala k přijetí souhrnného rozpočtu Unie.

Ve všech stádiích procesu a na různých úrovních zastoupení se mohou v závislosti na povaze očekávané diskuse konat třístranné rozhovory. Každý orgán v souladu se svým jednacím řádem určí své zástupce na každé zasedání, definuje svůj mandát pro jednání a o opatřeních týkajících se zasedání včas informuje ostatní orgány.

Článek 24

Jednotnost rozpočtu

Do souhrnného rozpočtu Unie musí být v souladu s článkem 7 finančního nařízení zahrnuty veškeré výdaje a příjmy Unie a Evropského společenství pro atomovou energii, včetně výdajů vyplývajících z jakéhokoli příslušného rozhodnutí přijatého jednomyslně Radou po konzultaci s Evropským parlamentem v rámci článku 332 Smlouvy o fungování EU.

Článek 25

Přechod k dalšímu víceletému finančnímu rámci

Komise předloží před 1. lednem 2018 návrh nového víceletého finančního rámce.

Nebude-li do 31. prosince 2020 přijato nařízení Rady, kterým se stanoví nový víceletý finanční rámec, prodlouží se platnost stropů a dalších ustanovení pro poslední rok stávajícího víceletého finančního rámce, dokud nebude přijato nové nařízení, kterým se stanoví nový víceletý finanční rámec.



Přistoupí-li k Unii po roce 2020 nový členský stát a bude-li to třeba, reviduje se prodloužený víceletý finanční rámec tak, aby zohledňoval toto přistoupení.

Článek 26

Vstup v platnost

Toto nařízení vstupuje v platnost třetím dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Použije se ode dne 1. ledna 2014.

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.

V Bruselu dne 2. prosince 2013.

Za Radu
předseda
E. GUSTAS

[1] Rozhodnutí Rady 2007/436/ES, Euratom ze dne 7. června 2007 o systému vlastních zdrojů Evropských společenství ([OJ L 163, 23.6.2007, p. 17](#)).

[2] Nařízení Rady (ES) č. 332/2002 ze dne 18. února 2002, kterým se zavádí systém střednědobé finanční pomoci platebním bilancím členských států ([Úř. věst. L 53, 23.2.2002, s. 1](#)).

[3] Nařízení Rady (EU) č. 407/2010 ze dne 11. května 2010 o zavedení evropského mechanismu finanční stabilizace ([Úř. věst. L 118, 12.5.2010, s. 1](#)).

[4] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 966/2013 ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Evropské unie ([Úř. věst. L 298, 26.10.2012, s. 1](#)).

[5] Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2014–2020 ([Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 32](#)); Stanovisko Výboru regionů Nový víceletý finanční rámec po roce 2013 ([Úř. věst. C 391, 18.12.2012, s. 31](#)).

[6] Nařízení Rady (ES) č. 2012/2002 ze dne 11. listopadu 2002 o zřízení Fondu solidarity Evropské unie ([Úř. věst. L 311, 14.11.2002, s. 3](#)).

[7] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1927/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci ([Úř. věst. L 406, 30.12.2006, s. 1](#)).

[8] Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí ze dne 2. prosince 2013 o rozpočtové kázní, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení ([Úř. věst. C 373, 20.12.2013, s. 1](#)).

[9] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních ohledně Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského námořního a rybářského fondu, na které se vztahuje společný strategický rámec, kterým se stanoví obecná ustanovení o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (Viz strana 320 v tomto čísle Úředního věstníku)

VÍCELETÝ FINANČNÍ RÁMEC (EU-28)

(v milionech EUR - v cenách roku 2011)

PROSTŘEDKY NA ZÁVAZKY	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Celkem 2014– 2020
1. Inteligentní růst podporující začlenění	60 283	61	62	64	65	67	69 004	450
		725	771	238	528	214		763
1a: Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost	15 605	16	16	17	18	19	21 079	125
		321	726	693	490	700		614
1b: Hospodářská, sociální a územní soudržnost	44 678	45	46	46	47	47	47 925	325
		404	045	545	038	514		149
2. Udržitelný růst: Přírodní zdroje	55 883	55	54	53	52	51	50 558	373
		060	261	448	466	503		179
z toho: výdaje související s trhem a přímé platby	41 585	40	40	39	39	38	37 605	277
		989	421	837	079	335		851

3. Bezpečnost a občanství	2 053	2 075	2 154	2 232	2 312	2 391	2 469	15 686
4. Globální Evropa	7 854	8 083	8 281	8 375	8 553	8 764	8 794	58 704
5. Správa	8 218	8 385	8 589	8 807	9 007	9 206	9 417	61 629
z toho: správní výdaje orgánů	6 649	6 791	6 955	7 110	7 278	7 425	7 590	49 798
6. Náhrady	27	0	0	0	0	0	0	27
CELKOVÉ PROSTŘEDKY NA ZÁVAZKY	134 318	135 328	136 056	137 100	137 866	139 078	140 242	959 988
v procentech HND	1,03 %	1,02 %	1,00 %	1,00 %	0,99 %	0,98 %	0,98 %	1,00 %

CELKOVÉ PROSTŘEDKY NA PLATBY	128 030	131 095	131 046	126 777	129 778	130 893	130 781	908 400
v procentech HND	0,98 %	0,98 %	0,97 %	0,92 %	0,93 %	0,93 %	0,91 %	0,95 %
Dostupné rozpětí	0,25 %	0,25 %	0,26 %	0,31 %	0,30 %	0,30 %	0,32 %	0,28 %
Strop vlastních zdrojů jako procento HND	1,23 %	1,23 %	1,23 %	1,23 %	1,23 %	1,23 %	1,23 %	1,23 %

Příloha č. 5

Poznámky výkonného místopředsedy Valdisa Dombrovskise na hospodářském summitu Die Welt v Berlíně 8. ledna 2020

SPEECH / 20/8

Vážený pane, vážená paní Doepfnerová, jsem velmi rád, že jsem tu s vámi, vašemi novinami, kterých si opravdu vážím a užívám si jejich čtení. Svět a Svět v neděli jsou již v Bruselu dobře zastoupeny dvěma korespondenty. Ale klidně do Bruselu pošlete jednoho nebo více - to, co se tam děje, je pro občany Německa přinejmenším stejně důležité jako některé debaty o domácí politice. Novináři WELT znají hodnotu transatlantické aliance a bezpečnostní odpovědnosti Německa. Vaše noviny mají jasný postoj k ruské agresi na Ukrajině a také k odpovědnosti NATO za zajištění svého východního křídla. To je pro nás obzvláště důležité. Dámy a pánové: Nyní budu pokračovat v angličtině. Během tohoto roku budeme vyzváni, abychom zvládli mnoho nejistot: geopolitických, hospodářských, sociálních a environmentálních. Později budeme diskutovat o dramatickém stupňování napětí mezi USA a Íránem, které musí být zastaveno před dalším spirálami A na Středním východě je také zášť. Ve Spojených státech amerických se konají prezidentské volby. Obchodní napětí přetrvává a budoucnost Světové obchodní organizace zůstává v rovnováze poté, co byl zrušen její nejvyšší soud. Blíže k domovu se Spojené království chystá opustit Evropskou unii. Svět prochází změnami v rozsahu, který bude mít hluboký dopad na postavení Evropy na mezinárodní scéně. O.E.C.D nedávno shrnula převládající náladu mezi ekonomy: „Varování: nízký růst dopředu“. Ale změna také přináší příležitosti. Evropa mění své vybavení na rok 2020. Nedávno se ujala úřadu nová Evropská komise a nový prezident ECB. A nezapomeňte, že Německo převezme předsednictví EU od července. Věřím, že máme odhodlání, talent a nápady, abychom mohli tyto výzvy řešit přímo a dělat to nejlepší pro všechny Evropany: pro lidi a podniky. Hospodářská a finanční krize z roku 2008 nás naučila několik těžkým lekcím. Revize právních předpisů přinesla stabilitu a důvěru našemu širšímu finančnímu systému a euru. Těšíme se sedmi roky nepřetržitého růstu. Domácí poptávka dobře drží, pomáhá silným trhům práce a zaznamenává větší počet zaměstnanců. Fiskální pozice evropských zemí se zlepšily. Průzkumy ukazují, že euro nikdy

nebylo mezi veřejností populárnější než dnes. Ano, zvětrali jsme bouři. Myslím si však, že si všichni dnes večer uvědomují riziko nečinnosti a špatné fiskální koordinace. Zatímco evropské hospodářství je nyní mnohem silnější a odolnější než před krizí, na obzoru jsou mraky. Výroba se zpomalila, částečně v důsledku obchodního napětí. To má obzvláště negativní dopad na ekonomiky orientované na vývoz se silnou výrobní základnou - jako je Německo. Možná vyhlídka, že USA zavedou omezení na automobily, bude pro nový rok jen jedním z ekonomických zájmů Německa. Když se rozhlížím po této místnosti, je mi potěšením vidět dnes večer tolik zástupců německého průmyslu, obchodu a médií. Budete vědět lépe než kdokoli jiný, že Německo není imunní vůči účinkům krizové nákazy a větší nestability. Podzimní hospodářská prognóza Komise vidí pouze mírný růst Německa. Po rozšíření o devět let se očekává, že HDP vzroste v roce 2019 o 0,4%, v letech 2020 a 2021 jen o 1%. To je navzdory vaší silné hospodářské výkonnosti za poslední desetiletí, zdravé veřejné a soukromé bilance a nezaměstnanosti na rekordní minimu.

Dámy a pánové, dnešní nejistější svět přinesl řadu nových výzev přímo k našim prahům. Všichni jsme viděli zuřící ohně pohlcující části Austrálie, poslední ničivý důkaz toho, jak změna klimatu ovlivňuje naše životy a naše přirozené prostředí. Čelíme také dalším tektonickým změnám: digitalizaci a novým technologiím, demografickým změnám - zejména stárnutí populace. Veškerý tento vývoj zásadně promění naše ekonomiky a společnosti. Musí být spravovány efektivně a spravedlivě, aby ekonomika fungovala pro lidi. To je ve skutečnosti můj nový pracovní titul. Goethe skvěle řekl: „Nemysli naproblémy. Mysli na řešení“ A udělali jsme to. Jako výkonný místopředseda Komise bude mým cílem v příštích pěti letech dosáhnout, aby Evropa dosáhla udržitelného a inkluzivního hospodářského růstu. Plánujeme:

- posílit evropskou hospodářskou suverenitu v této době globální nejistoty;
- využívaly hospodářské a průmyslové politiky EU na podporu ekologických a digitálních transformací;
- a provázet tyto transformace účinnými sociálními politikami s cílem vybudovat inkluzivnější společnost.

Minulý měsíc jsme navrhli Zelenou dohodu pro Evropu, aby se do roku 2050 stala ekonomikou neutrální vůči klimatu. Zajistí, aby udržitelnost bude zelenou nití procházející všemi oblastmi politiky. Je to náš příspěvek k vytvoření globální zelené dohody. Naším cílem je pomoci zvýšit investice do nejkonzkureschopnějších technologií a také poskytnout Evropanům lepší kvalitu života. Abychom stimulovali financování udržitelných projektů, vytvořili jsme zcela nový soubor právních předpisů EU. Jen před třemi týdny jsme dosáhli politické dohody o klasifikačním systému „zeleného seznamu“ EU - nebo taxonomii - s cílem definovat, které hospodářské činnosti jsou udržitelné. V rámci našeho akčního plánu pro udržitelné finance jsme také zajistili dohodu EU o pravidlech pro zveřejňování informací pro operátory finančních trhů a referenční hodnoty v oblasti klimatu. Již mají pozitivní dopad na trh. Tyto politické nástroje jsou potřebné k tomu, abychom ročně generovali dalších 260 miliard EUR, které potřebujeme k dosažení pařížských cílů - a aby finanční prostředky směřovaly ke všemu, od nízkouhlíkových dopravních systémů po projekty čisté infrastruktury. Příští týden představíme náš investiční plán udržitelné Evropy k uvolnění udržitelných investic ve výši 1 bilionu EUR v příštím desetiletí. Části Evropské investiční banky se stanou naší klimatickou bankou. Do roku 2025 bude alespoň polovina jejího financování věnována projektům zaměřeným na změnu klimatu - což je dvojnásobek toho, co je dnes. Abychom mohli investory nasměřovat k udržitelným investicím a řídit změny v chování společností a domácností, potřebujeme správné politické prostředí. Koncem tohoto roku budeme rozsáhle konzultovat a poté předložíme obnovenou strategii udržitelného financování. Půjde ruku v

ruce s novou sadou iniciativ v oblasti zeleného financování. Připomeňme si však, že Zelená dohoda nebude úspěšná bez prosperující ekonomiky. Z tohoto důvodu by evropské společnosti - jako všechny ty, které jsou zde dnes večer zastoupeny - měly mít možnost prosperovat a prosperovat. Ve skutečnosti potřebujeme, aby se Německo plně zapojilo do širších hospodářských reforem, které zachovávají produktivitu a konkurenceschopnost Evropy. Zde bude prvořadá dlouhodobá politická stabilita. Politická stabilita je základem, které země musí prosperovat, rozvíjet soudržné politické programy pro řešení problémů, kterým čelíme. Evropa je po mnoho desetiletí globálním průmyslovým lídrem. Chceme to tak udržet. Budu spolupracovat s kolegy Komise na vypracování dlouhodobé strategie, která zajistí, aby Evropa zůstala špičkovou průmyslovou velmocí.

Zelená však není jedinou hlavní probíhající transformací. Vzhledem k obrovskému potenciálu, který nové technologie přináší finančnímu sektoru, jsou technické inovace a digitalizace finančních služeb prioritou. Představíme evropskou strategii, jak co nejlépe využít FinTech a globálně konkurovat a odstranit další regulační překážky mezi zeměmi. Crowdfunding a okamžité platby jsou dobrými příklady. Díky startupům FinTech - například těm, které vzkvétají v Berlíně - jim můžeme usnadnit rozšiřování tím, že se usnadní jejich přeshraniční aktivity. Vzhledem k pravděpodobnému dopadu zelených a digitálních transformací musíme zachovat jedinečný evropský model sociálního tržního hospodářství. Nesmíme zhoršovat stávající nerovnosti v příjmech a příležitostech. Musíme je snížit. Nový mechanismus Just Transition podpoří ty, kterých se zelená transformace nejvíce dotkne. Zaměří se na lidi a regiony, které se spoléhají na fosilní paliva nebo procesy náročné na uhlík - například na ty, kteří žijí v přechodných uhelných oblastech.

Dámy a pánové, dnes večer jsem se hodně zmínil o ekonomice EU. Je to velká síla na světě a je velmi podporována naším největším aktivem: jednotným trhem. Nevidím však, že Evropa hraje na světové finanční scéně úspěšnou klíčovou roli, aniž by dále prohloubila Hospodářskou a měnovou unii. To zůstává nejvyšší prioritou. Projekt EMU v posledních pěti letech značně pokročil. Potřebuje však více reforem, aby EU mohla promítnout svou hospodářskou váhu a potvrdit svou hospodářskou suverenitu. K tomu potřebujeme silné národní ekonomiky. Jejich účelem je budovat fiskální rezervy v příznivém období pro pozdější použití, když se ekonomika zpomalí. Z tohoto důvodu doporučujeme zemím eurozóny, aby uplatňovaly diferencované fiskální politiky. Země s vysokým dluhem by to měly snížit, zatímco země s fiskálním prostorem by je měly použít ke stimulaci ekonomiky. Německo je jednou ze zemí, kde je hospodářský pokles nejvýraznější. Je tedy uklidňující vidět, jak Německo využívá část svého fiskálního prostoru k podpoře investic. Chci také posílit mezinárodní roli eura. Přibližně 60 zemí používá euro nebo s ním spojuje svou měnu. Je to hlavní strategický přínos a pravděpodobně nejzastupitelnější úspěch tvorby hospodářské politiky v historii EU. Euro je trvale druhou nejpoužívanější měnou v platbách a v globálních rezervách. Chci vidět, že se používá více v obou oblastech a pro vydávání dluhopisů. Ekonomická síla závisí také na silném finančním systému. Z tohoto důvodu je nezbytný hluboký a likvidní evropský kapitálový trh. To mě přivádí do Unie kapitálových trhů, kde se budeme muset posouvat dále. To mimochodem platí i pro bankovní unii, kterou bychom nyní měli dokončit. S CMU jsme dosáhli značného pokroku a dosáhli dohody o 12 ze 13 návrhů předložených Komisí. Základní stavební kameny jsou na místě - ale je toho mnohem více. Snažím se urychlit práci na diverzifikaci zdrojů financování pro společnosti a řešit překážky kapitálových toků. To bude zvláště důležité pro mnoho milionů malých a středních podniků v EU. Díky své inovativní kapacitě a talentu jsou malé a střední podniky životně důležité pro evropské hospodářství - a není lepší příklad než střední stav, motor německé ekonomiky. Evropské MSP se však až příliš často stěhují do

zahraničí a rozšiřují se. Proč se to stalo? Jedním z důvodů je, že je pro ně obtížné získat přístup k tržnímu financování v Evropě. Navrhnu tedy nový fond, který pomůže našim malým a středním podnikům zveřejnit se. Poté spolu se svými kolegy navrhnu strategii, která pomůže malým a středním podnikům řešit problémy související s ekologickým přechodem, digitalizací a změnami obchodních modelů. Dámy a pánové, vidíte, že máme hodně práce. Některé z nich přeruší nový právní základ. Jedna věc je pro mě jasná.

Současný geopolitický kontext ukazuje, že mír, stabilita a prosperita - pojmy, které jsou jádrem evropského projektu - již nelze považovat za samozřejmost. Žádný jednotlivý členský stát nemůže tyto výzvy vyřešit sám. Evropská unie je silnější, když pracujeme společně. Proto potřebujeme vaši angažovanost, vaše vedení a vizi, aby Evropská unie zůstala silným a inspirujícím globálním hráčem v rychle se měnícím světě.

Příloha č. 6

Česká republika a eurozóna

Analýza Úřadu vlády aktuálního institucionálního vývoje eurozóny a souvisejících nových rizik a příležitostí pro ČR



Česká republika a eurozóna

Analýza Úřadu vlády aktuálního institucionálního vývoje eurozóny a souvisejících nových rizik a příležitostí pro ČR

Obsah

1	Úvod.....	2
2	Konvergence ČR k eurozóně	4
2.1	Plnění formálních konvergenčních kritérií	4
2.2	Hospodářská konvergence ČR.....	5
2.3	Očekávaný dopad přijetí eura na ekonomický vývoj ČR.....	9
2.4	Technická a institucionální připravenost.....	12
2.5	Podpora veřejnosti a podnikatelské sféry	13
3	Aktuální institucionální vývoj EU a eurozóny	19
3.1	Zvyšování stability eurozóny	19
3.2	Perspektiva vícerychlostní integrace EU a možné změny v institucionálním uspořádání	21
3.3	Dopady odchodu Spojeného království z EU na prohlubování HMU	23
3.4	Víceletý finanční rámec.....	24
4	Implikace pro ČR a alternativy dalšího postupu	26
4.1	Ratifikace smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (tzv. fiskální pakt)	28
4.2	Ratifikace mezivládní dohody o převádění a sdílení příspěvků do Jednotného fondu pro řešení krizí	29
4.3	Obnovení funkce národního koordinátora pro euro.....	29
4.4	Pozorovatelský status v Euroskupině	29
4.5	Evropský pilíř sociálních práv	30
4.6	Účast na stávajících a budoucích formátech posílené spolupráce	30
4.7	Vstup do bankovní unie	31
4.8	Definice interních hospodářských kritérií ČR pro zahájení vstupu do eurozóny	32
4.9	Dánský scénář	33
5	Závěr	34

1 Úvod

V roce 2017 se v Evropské unii mění strategická situace. Výrazně zintenzivňuje diskuse o budoucím směřování Evropské unie (EU, popř. Unie). Důvodem je jak přirozený proces bilancování u příležitosti výročí 60 let od založení EU,¹ tak akcelerace prohlubování hospodářské a měnové unie odstartované v reakci na nedávnou finanční a hospodářskou krizi. V diskusi o budoucnosti EU zaznívá jako obecně přijímaná alternativa také tzv. víceúrovňová či asymetrická integrace, která by vedla k rychlejší integraci pouze některých členských států.

Dalším prvkem změny strategické situace je historicky první rozhodnutí jednoho z členských států Unii opustit. Vystoupení Spojeného království z Unie zásadně zmenší politický i ekonomický prostor členských států EU stojících mimo eurozónu. Země neplatící eurem v EU představovaly dosud třetinu populace a téměř 30 % HDP celé Unie. Po odchodu Spojeného království to bude čtvrtina obyvatel a necelých 15 % HDP. To zásadně ovlivní i schopnost zemí stojících mimo eurozónu ovlivňovat rovnováhu na vnitřním trhu a obecně prosazovat opatření, která by byla výhodná pro země s jinou než společnou měnou.

Za účelem podpoření diskuse o budoucím vývoji Evropská komise (EK, popř. Komise) zveřejnila 1. března 2017 Bílou knihu o budoucnosti Evropy.² Dále identifikovala pět klíčových politik a oblastí, jejichž alternativy budoucího směřování představila v dubnu, květnu a červnu 2017 v podobě tzv. diskusních dokumentů.

Jednou z těchto oblastí je hospodářská a měnová unie (HMU). Diskusní dokument k prohlubování HMU³ má odlišnou povahu než ostatní čtyři dokumenty – nenabízí různé alternativy dalšího vývoje, ale pouze jednu velmi konkrétní cestu. Diskusní dokument mimo jiné rozpracovává úvahy, které by vedly k institucionálnímu ukotvení eurozóny, například ji vybavily orgány s legislativní pravomocí. Tyto návrhy vedou k systematickému osamostatňování eurozóny od zbytku členských států Unie. Podobné úvahy jsou sice v debatě o budoucnosti HMU více či méně explicitně přítomny již dlouhodobě, ovšem až nyní jsou otevřeně prezentovány jako hlavní směr budoucího směřování HMU z pohledu Komise.

Česká republika (jako členský stát s dočasnou výjimkou pro zavedení eura) se zatím neúčastní třetí fáze HMU; doposud tedy nepřijala společnou měnu euro a nestanovila ani termín tohoto kroku. Ve světle chystaného prohlubování eurozóny a navrhovaného opatření Euroskupiny legislativní pravomocí je klíčové nově posoudit příležitosti a rizika spojená se vstupem do eurozóny v blízkém horizontu několika let, resp. s dalším udržováním statusu ČR jako země mimo eurozónu.

Nezbytnost reflexe současné podoby procesu přístupu ČR do eurozóny byla identifikována také v rámci jednání ústavních orgánů ČR. Vláda ČR se v Konceptu politiky ČR v EU zavázala, že „povede důkladnou veřejnou diskuzi o dopadech členství v eurozóně, aby se ještě před rokem 2020 mohl

¹ Podpis Římských smluv 25. března 1957, kterými bylo založeno Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii.

² Bílá kniha o budoucnosti Evropy - Úvahy a scénáře pro EU27 v roce 2025, COM(2017) 2025

³ Diskusní dokument k prohlubování hospodářské a měnové unie, COM (2017) 291

otevřít prostor pro politické rozhodnutí o zapojení ČR do ERM II a s tím související rozhodnutí o termínu vstupu ČR do eurozóny.“⁴

Senát Parlamentu ČR se po diskusi o Bílé knize o budoucnosti Evropy usnesl dne 20. července 2017 mj. na následujícím: „Senát zastává názor, že pro Českou republiku bude podstatné, aby vláda v závislosti na plnění tzv. maastrichtských kritérií stávajícími členy stanovila jasný plán vstupu do eurozóny, a to kromě jiného také proto, že členství v eurozóně bude i nadále hlavní dělicí linií v EU, a navíc schopnost dodržet dobrovolně přijatý závazek v takto důležité věci významně přispívá ke kvalitě spojeneckých vztahů.“⁵

Cílem této analýzy, zpracované Úřadem vlády, je popsat možné dopady změny strategické situace na ČR. V následující kapitole je shrnuto plnění (formálních i neformálních) podmínek pro vstup do eurozóny.⁶ Další kapitola analyzuje aktuální vývoj EU a eurozóny. Nakonec jsou načrtnuty alternativy dalšího postupu ČR. Ty jsou zamýšleny jako vstup do navazujících diskusí o zásadní strategické otázce: Role České republiky v rozvíjející se evropské integraci.

⁴ Koncepce politiky ČR v EU, schválena vládou dne 27. dubna 2015. Str. 8, podkapitola Priorita ČR v EU: Příprava na vstup do eurozóny.

⁵ 232. usnesení Senátu z 8. schůze, konané dne 20. července 2017, II. odst. 2.

⁶ Další a detailnější informace jsou obsaženy Vyhodnocení maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou a v Konvergenčním programu ČR. Tedy v dokumentech, které jsou každoročně projednávány vládou.

2 Konvergence ČR k eurozóně

ČR se zavázala ke vstupu do eurozóny *Aktem o přistoupení České republiky k EU*.⁷ Konkrétní datum vstupu nicméně závisí na míře připravenosti, plnění vstupních makroekonomických kritérií (tzv. Maastrichtská kritéria) a politické vůli tomuto závazku dostát.

Základní zásady zavedení eura v ČR byly formulovány již před vstupem ČR do EU. Již v říjnu 2003 byla schválena *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně*⁸ (dále jen Strategie), která vycházela ze záměru přijmout euro k 1. lednu 2010. Tento termín byl v roce 2006 odsunut na neurčito důsledkem rozhodnutí vlády nevstupovat do mechanismu směnných kurzů ERM II.⁹ I z tohoto důvodu došlo v roce 2007 k zatím poslednímu přehodnocení Strategie.¹⁰ Strategie se věnuje problematice rizik a výhod vstupu do eurozóny a nastiňuje východiska procesu integrace ČR do eurozóny. V závěru doporučuje „zavedení společné měny euro, jakmile pro to budou vytvořeny vhodné ekonomické podmínky, zejména realizace procesu nominální i reálné konvergence české ekonomiky s ekonomikou eurozóny včetně provedení nutných strukturálních reforem.“¹¹

2.1 Plnění formálních konvergenčních kritérií

Vstup ČR do eurozóny je podmíněn splněním legislativních požadavků, především však tzv. maastrichtských kritérií, tedy: cenové stability, stavu veřejných financí, konvergence úrokových sazeb a konvergence směnného kurzu včetně účasti v mechanismu směnných kurzů ERM II.¹²

Z každoročně publikovaného dokumentu Ministerstvem financí (MF) a Českou národní bankou (ČNB) *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou* vyplývá, že ČR dosud neupravila potřebným způsobem své příslušné právní předpisy, které tak „nesplňují veškeré požadavky týkající se nezávislosti centrální banky, zákazu měnového financování a právní integrace do Eurosystemu.“¹³ Většinu maastrichtských kritérií však ČR dlouhodobě plní a v horizontu prognózy je plnit nadále bude.¹⁴ Výjimkou je pouze kritérium účasti v mechanismu ERM II, které je otázkou primárně politického rozhodnutí.

Pro splnění kritéria je nezbytné, aby se při zapojení do ERM II pohyb kurzu koruny vůči euru držel v rámci stanoveného fluktučního pásma po dobu minimálně dvou let před vyhodnocením připravenosti na přijetí eura. Jak ukazuje obrázek č. 1, ČR tedy může přejít na euro nejdříve za zhruba 3 - 4 roky od uskutečnění politického rozhodnutí o datu přijetí eura.

⁷ Čl. 4 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky (Úř. věst. L 236, 23.9.2003, s. 33).

⁸ Strategie přistoupení České republiky k eurozóně (2003); Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 13. října 2003 č. 1026.

⁹ Rozhodnutí vlády ze dne 25. října 2006.

¹⁰ Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně; Schváleno usnesením vlády ČR ze 29. srpna 2007 č. 1002.

¹¹ Národní plán zavedení eura v ČR; Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 11. dubna 2007 č. 353. Str 8

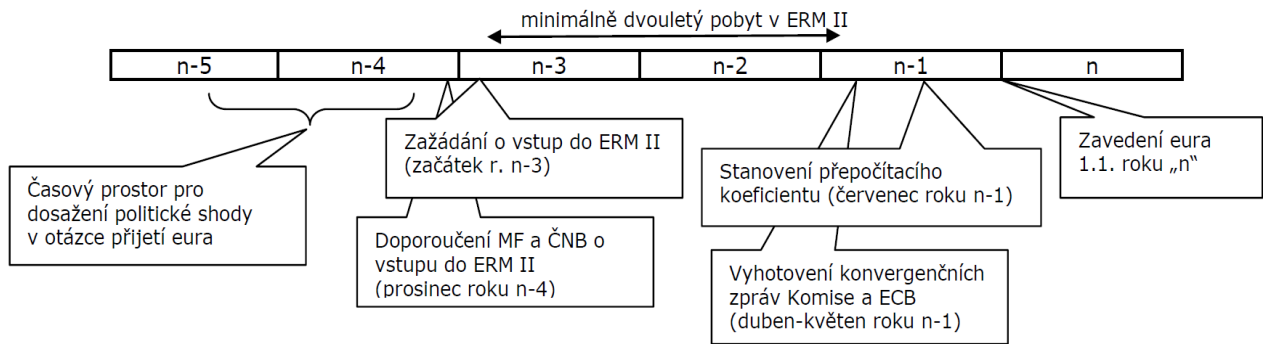
¹² čl. 140 Smlouvy o fungování EU a Protokol č. 13

¹³ ECB.(2016) Konvergenční zpráva. Str. 59.

¹⁴ <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr201606.cs.pdf?b9ada80a4f9366cf328f40ac3af33197>

¹⁴ Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou - 2016

Obrázek 1 - Indikativní časový diagram zavedení Eura

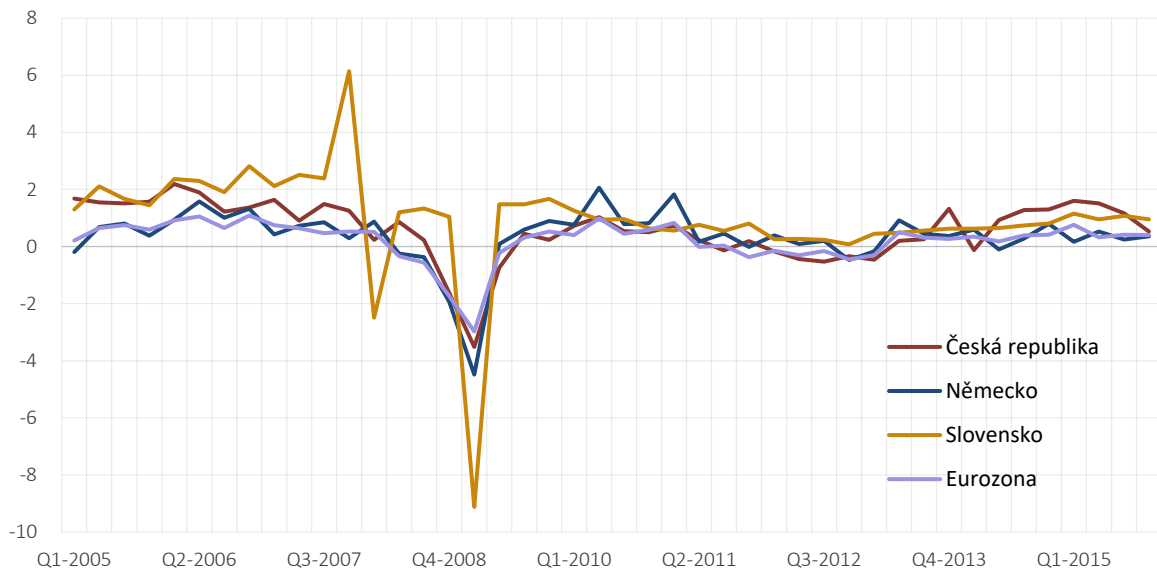


Zdroj: Analýza na základě platných předpisů.

2.2 Hospodářská konvergence ČR

Plnění formálních kritérií není jediným klíčovým faktorem při rozhodování o termínu vstupu do eurozóny, ale jak uvádí Strategie, je nejdříve nezbytné dosáhnout odpovídající úrovně konvergence s jejími ostatními členy. Cyklická sladěnost České republiky s eurozónou dosahuje tradičně nejvyšší míry mezi zeměmi EU stojícími mimo eurozónu (viz graf 1). Její základní pilíře jsou dány vzájemnou obchodní a vlastnickou provázaností. Český export míří ze dvou třetin do zemí eurozóny. Čtyři pětiny zásoby přímých zahraničních investic pochází z eurozóny a její rezidenti tak odpovídají za čtvrtinu tvorby hrubé přidané hodnoty v ČR.

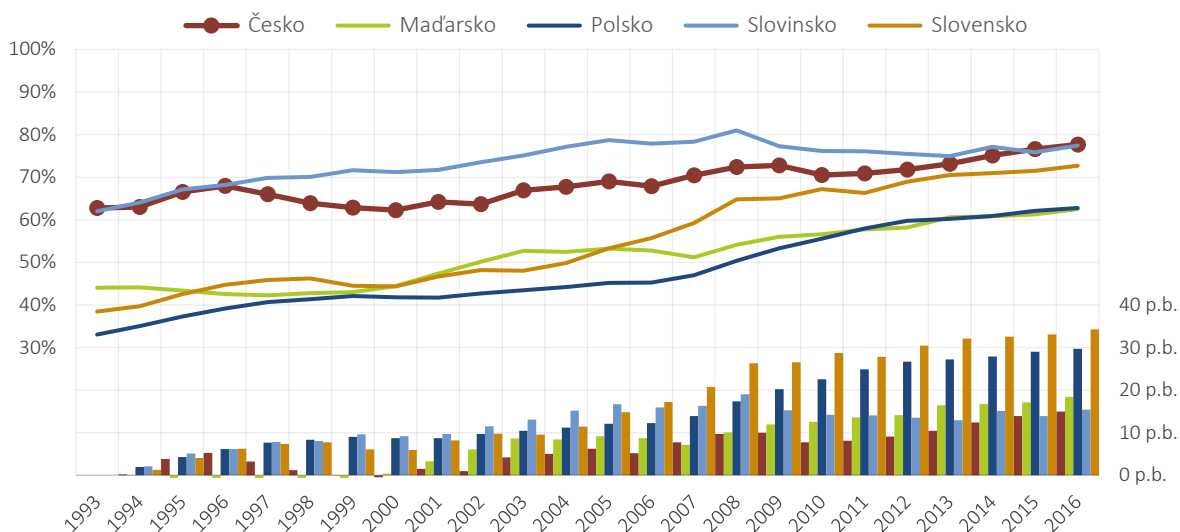
Graf 1: Sladěnost ekonomických aktivit ČR s eurozónou, SRN a Slovenskem. Sezónně očištěná mezikvartální míra růstu HDP



Zdroj: Interní analýza dat OECD

Jak je patrné z grafu 2, Česká republika si v rámci regionu střední Evropy udržuje hned druhé místo po Slovinsku ve výši hrubého národního důchodu i kumulativní konvergenci od roku 1993. Nicméně vývoj v ostatních zemích regionu naznačuje mnohem dynamičtější tempo konvergence, a tedy i vysokou pravděpodobnost, že úroveň ČR dostihnou či předběhnou v následujících letech.

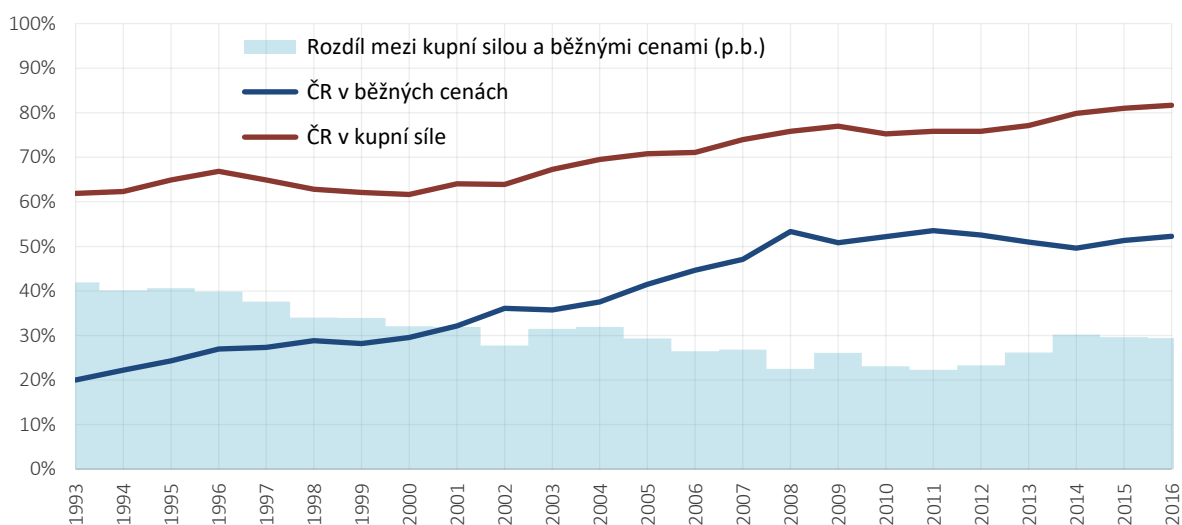
Graf 2 – Vývoj českého hrubého národního důchodu v kupní síle jako procento k průměru EZ19 (= 100 %) v porovnání se státy regionu (levá škála) a kumulativní konvergence od roku 1993 (pravá škála)



Zdroj: Annual Macroeconomic Database DG ECFIN, výpočet.

Konvergence ČR v hospodářském produktu na hlavu se během krize zastavila a nyní se pozvolna obnovuje. Prostor pro dlouhodobou ekonomickou konvergenci tedy zůstává značný a tempem posledních dvaceti let lze dosáhnout úrovně ekonomického výkonu západních členských států až v horizontu zhruba sto let. Reálné konvergence skrze vyšší produktivitu a přidanou hodnotu lze každopádně dosahovat i při členství v eurozóně.

Graf 3 – HDP ČR v běžných cenách a v kupní síle oproti členům eurozóny (EZ19)

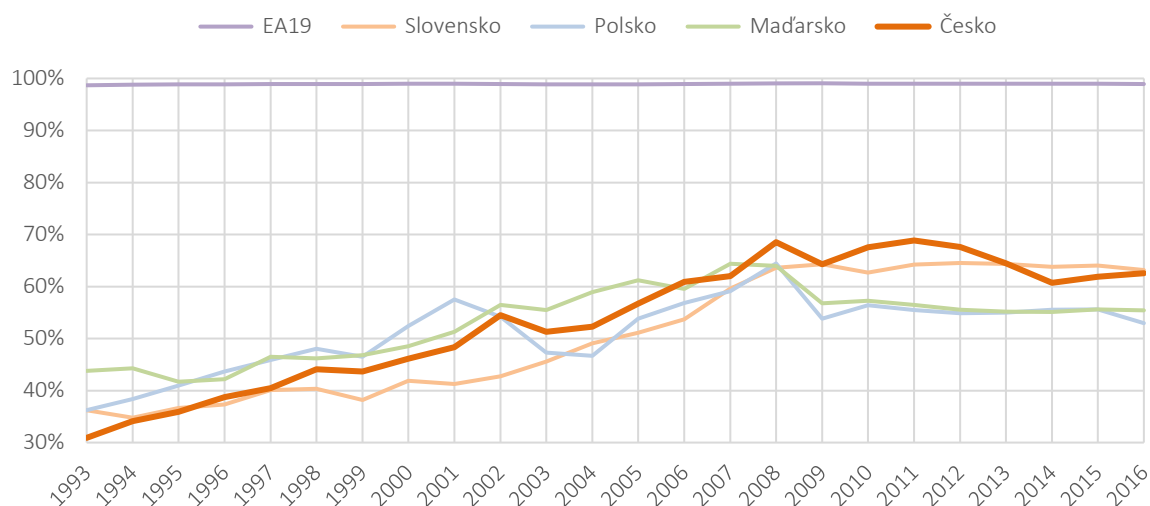


Zdroj: Annual Macroeconomic Database DG ECFIN, výpočet.

Poznámka: Data za roky 2017 a 2018 představují předpověď budoucího vývoje dle EK.

Během celoevropské hospodářské krize došlo k zastavení konvergence ČR s eurozónou v cenové hladině, které pozorujeme i u ostatních států regionu (viz graf 4). Zastavení konvergence souvisí s rozvojovým modelem těchto zemí, které jsou nuceny konkurovat na nákladové úrovni svých výstupů, zejména mezd. Jak je zřejmé z aktuálních dat, konvergence v cenové hladině se nejen v případě ČR začíná obnovovat jen pozvolna.

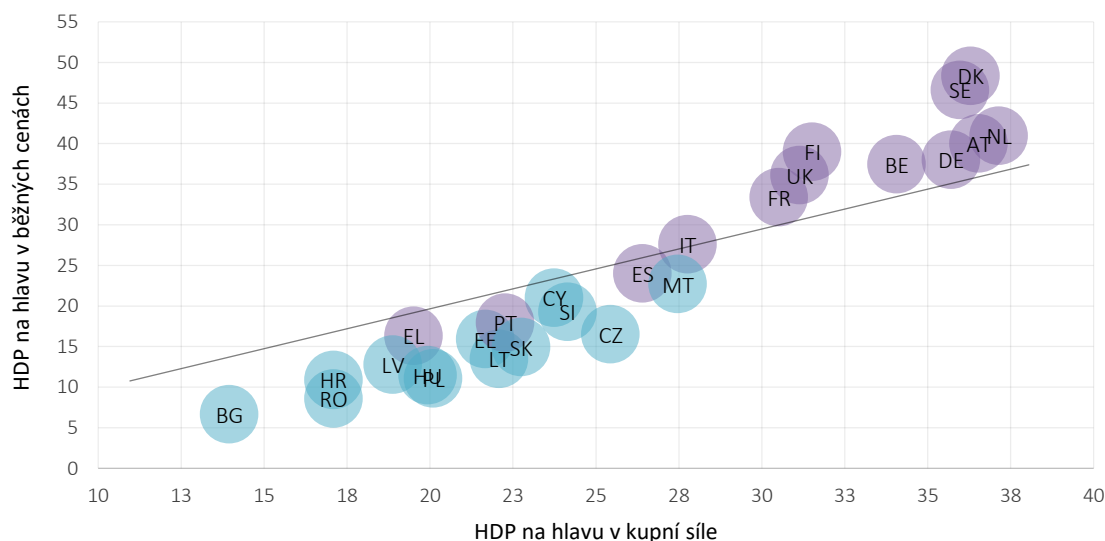
Graf 4 – Vývoj cenové hladiny jako poměr k původním členům eurozóny (EZ12) včetně naznačení úrovně současné eurozóny (EZ19)



Zdroj: Annual macroeconomic database DG ECFIN, výpočet. Pozn. EA19 je složení eurozóny k roku 2016.
Poznámka: Data za roky 2017 a 2018 představují předpověď budoucího vývoje dle EK.

Jak je patrné z grafu 5, souvztažnost mezi HDP v běžných cenách a HDP kupní síle řadí členské státy do dvou skupin- nové členské státy plus jižní křídlo EU a původní státy EU. ČR se tak již začíná přibližovat průměru EU v HDP na hlavu v paritě kupní síly, ale výrazněji zaostává v HDP vyjádřeném v běžných cenách.

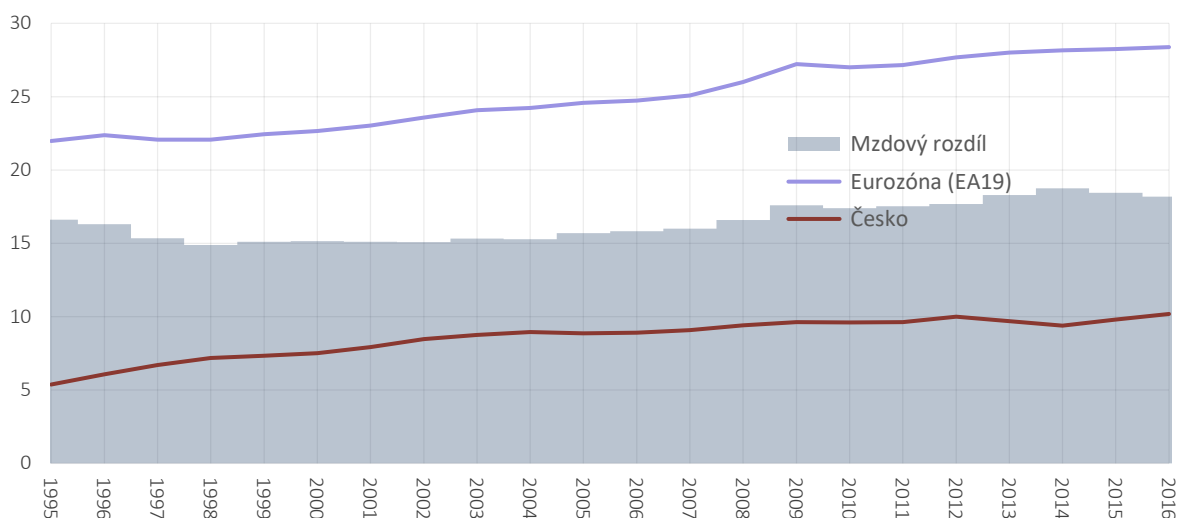
Graf 5 – Souvztažnost HDP v kupní síle a v běžných cenách v EU a barevné rozlišení dle zemí přistoupičích do EU před a po roce 2004 (tisíce eur a jednotek kupní síly eur)



Zdroj: Eurostat, vlastní výpočet.

Jako zneklidňující lze chápat vysoký a zvyšující se rozdíl mezi mzdovými úrovněmi eurozóny a ČR - okolo 15 až 18 eur na hodinu (v cenách roku 2010, viz graf 5). Jeho rostoucí výše signalizuje, že se jedná o konkurenční výhodu české ekonomiky a že se upevňuje role ČR coby levného subdodavatele a země, odkud významná část firemních zisků odtéká do zahraničí. I proto je možné se domnívat, že další konvergence v příjmu domácností bude obtížná bez výraznějších kroků ke strukturální proměně českého hospodářství směrem k vyšším reinvesticím a vyšší přidané hodnotě.

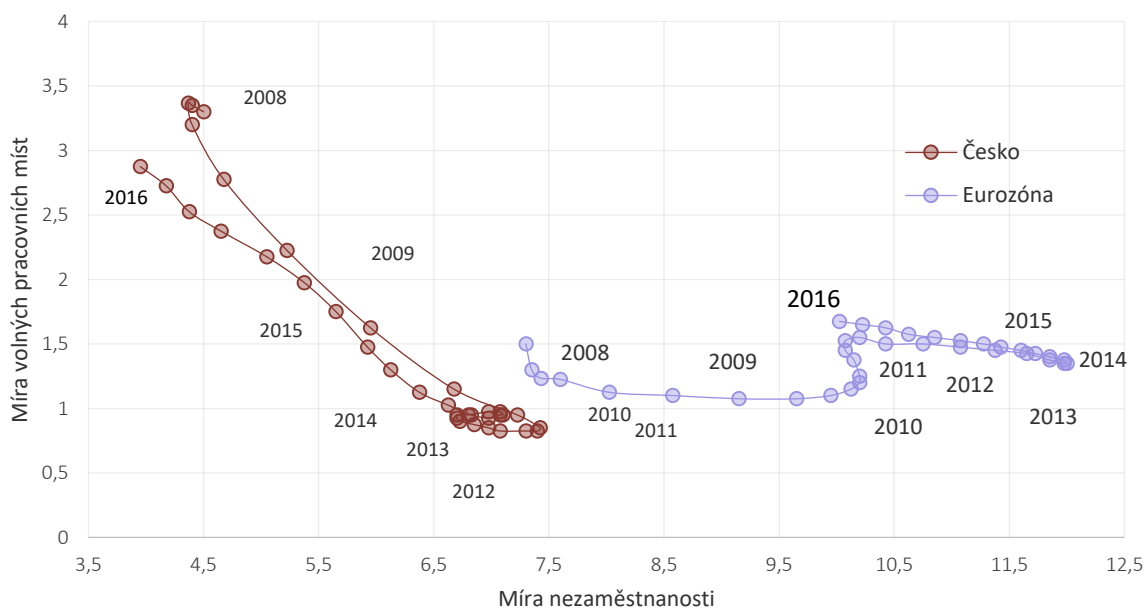
Graf 6 – Rozdíl v mzdových nákladech v ČR a v eurozóně (EZ19) v reálných cenách roku 2010 (eur na hodinu)



Zdroj: Eurostat, výpočet.

Ekonomické oživení od roku 2014 vyústilo v pokles celkové míry nezaměstnanosti, která se mezi srovnávanými zeměmi řadí k nejnižším, a ve snižování počtu nezaměstnaných při nárůstu volných pracovních míst. To indikuje, že vývoj na trhu práce má převážně cyklický charakter a jeho pružnost se pravděpodobně významně nemění a je výrazně reaktivnější, než je běžné v eurozóně či v EU.

Graf 7 – Beveridgeova křivka v ČR a eurozóně (2008-2015)



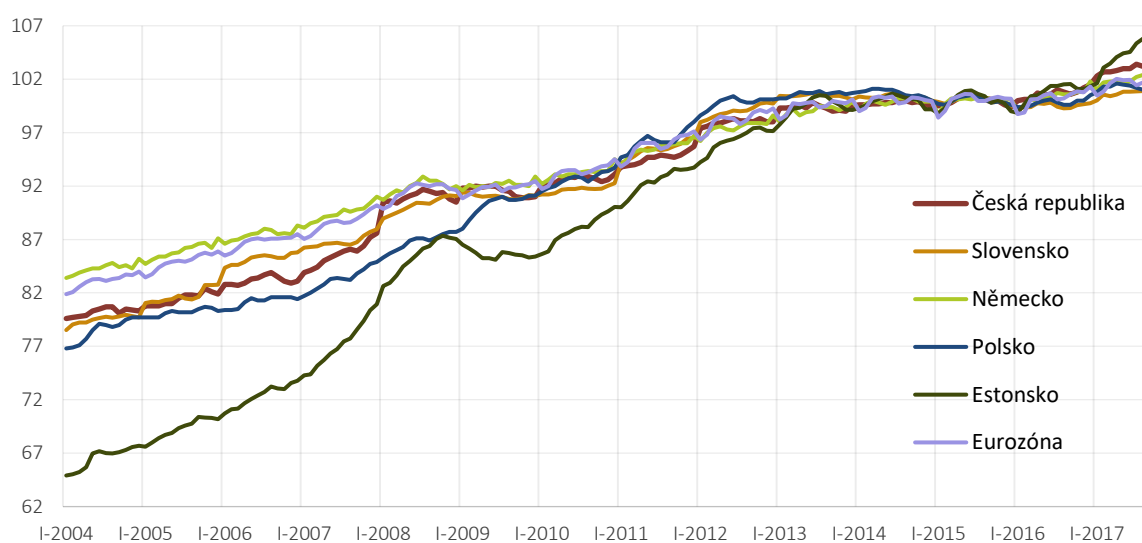
Zdroj: Eurostat, výpočet.

2.3 Očekávaný dopad přijetí eura na ekonomický vývoj ČR

Obecně lze říci, že přijetí eura má pozitivní dopad na hospodářský vývoj ekonomik přistupujících do eurozóny. Poměrně velká část těchto dopadů se však realizuje ještě před samotným přijetím eura v rámci tzv. anticipačních efektů (očekávání přijetí společné měny), jež se pozitivně odrážejí na vývoji ekonomik.

Jak je patrné z grafu 8, dopad přijetí společné měny na cenovou hladinu není, i v porovnání s ostatními zeměmi, příliš výrazný. Dle Eglitis a kol. (2014)¹⁵ a dalších došlo v pobaltských zemích k jednorázovému zvýšení cen v době přijetí eura mezi 0,1 % a 0,2 %. Přestože celkové proinflační tlaky se projevují spíše mírně, v jednotlivých sektorech ekonomiky jsou rozdílné.

Graf 1 – Vývoj cen (harmonizovaný index spotřebitelských cen, 2015 = 100)



Zdroj: Eurostat.

Vstupem do měnové unie se dá anticipovat určité snížení cenové disperse mezi stejnými produkty prodávaných v zemích eurozóny a nových členů tohoto uskupení. Dle Cavallo a Rigobon (2015)¹⁶ došlo po přijetí eura v Lotyšsku k jednoznačnému souladu cen prodávaného zboží, kdy počet cen zboží se skoro shodnými cenami mezi Lotyšskem a Německem se zvýšil z 6 % na 89 %.

S přijetím společné měny je rovněž spojován nezanedbatelný nárůst HDP. Dle studie OECD (2016)¹⁷ bylo v případě Slovenska po roce 2009, zaznamenáno výrazné oživení ekonomiky právě díky vstupu do eurozóny. Mezi lety 2009 a 2011 byl zaznamenán v důsledku přijetí eura nárůst HDP o 3 %, což představuje citelné zvýšení úrovně HDP. Vstup do eurozóny posílil ekonomickou důvěru a urychlil zotavení Slovenska z celosvětového hospodářského propadu. Odhaduje se také, že v důsledku vstupu Slovenska do mechanismu ERM II se projevil anticipační efekt, který přispěl k růstu slovenského

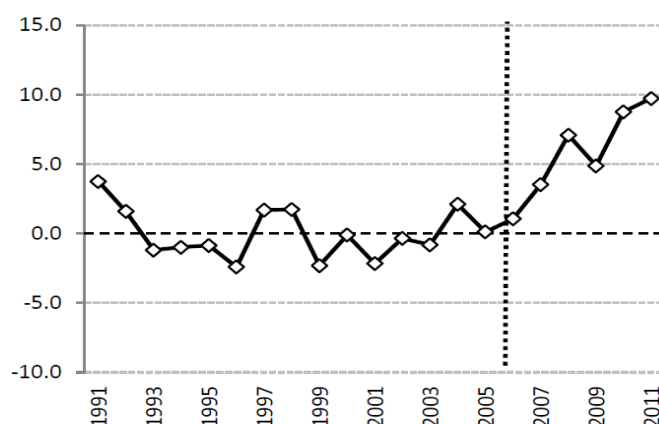
¹⁵ Eglitis G., Krastev R., Weise Ch. (2014). „Latvia: benefiting from the euro, facing new challenges,“ *ECFIN country focus* 11(12), http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/country_focus/2014/pdf/cf_vol11_issue12_en.pdf.

¹⁶ Cavallo A., Neiman B., Rigobon R. (2015). „The Price Impact of Joining a Currency Union: Evidence from Latvia,“ *IMF Economic Review* 63(2), <https://link.springer.com/article/10.1057%2Fimfer.2015.13>.

¹⁷ OECD (2016). „Five years in a balloon: estimating the effects of euro adoption in Slovakia using the synthetic control method,“ *OECD Economics Department Working Papers* 1317, http://www.oecd-ilibrary.org/economics/five-years-in-a-balloon_5jlv236zqj7b-en.

hospodářství o dalších 7 %. Celkově je tedy slovenské ekonomice v důsledku přijetí eura připisován 10 % nárůst HDP.

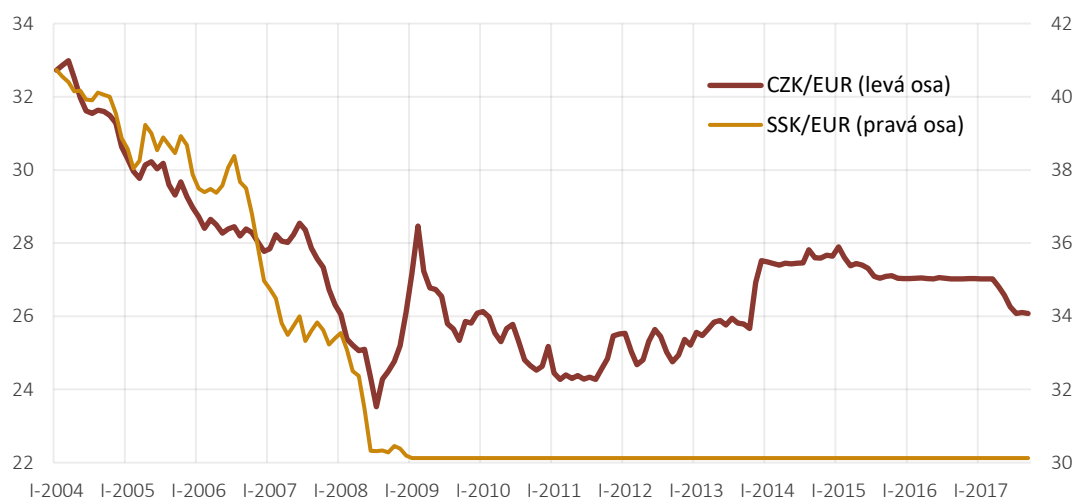
Graf 2 – Dopad přijetí eura na HDP Slovenska, rozdíl oproti situaci bez přijetí eura v %



Zdroj: OECD (2016).

V případě vývoje kurzu koruny vůči euru, lze očekávat, že již při pouhém oznámení rozhodnutí české vlády vstoupit do eurozóny nastane jeho silné posílení. Tento jev bylo možné vypočítat např. u slovenské koruny, která poté, co Evropská centrální banka potvrdila v roce 2008 plnění podmínek pro vstup do eurozóny a stanovila vhodné datum pro přijetí eura (1. ledna 2009), zpevnila přibližně o 10 % v průběhu roku 2008 (viz graf 10).

Graf 3 – Vývoj směnných kurzů ČR a SK vůči euru (leden 2004 – září 2017)



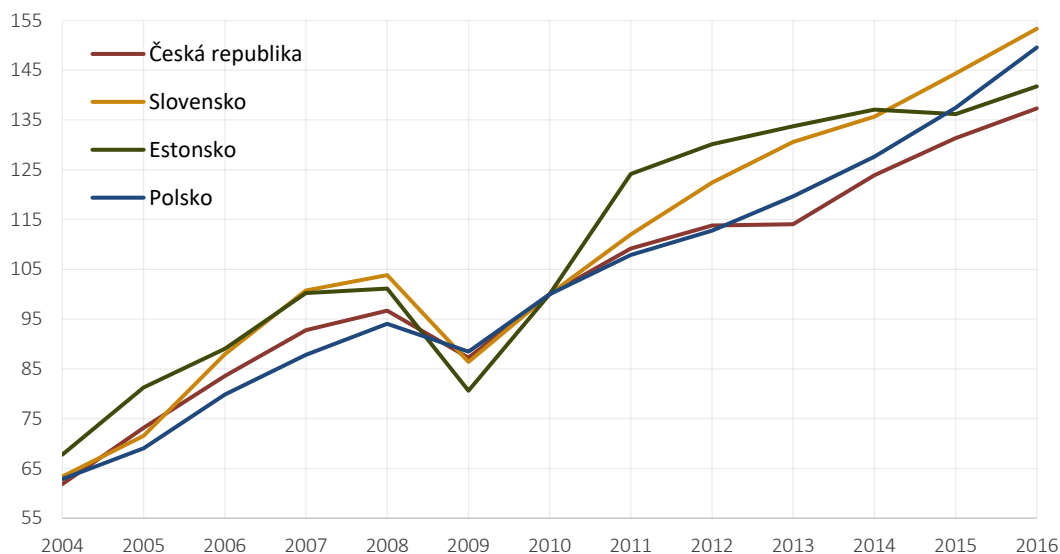
Zdroj: Eurostat 2017.

Poznámka: Šedá zóna v grafu vyznačuje období od oznámení závazku Slovenska vstoupit do eurozóny až po samotné přijetí měny k 1. 1. 2009. Zároveň je možno ve stejném období sledovat největší výkyv české koruny, kvůli kterému ČR neplnila kritérium kurzové stability ERM II. ($\pm 15\%$ od stanoveného středního kurzu), o 22,1 % z hodnoty 22,968 (21. 7. 2008) na 29,49 (k 17. 2. 2009).

V návaznosti na posílení směnného kurzu koruny po oznámení vstupu do eurozóny lze očekávat změny v čistém exportu. Následné přijetí společné měny by mělo zvýšit objem mezinárodního obchodu v souladu s tzv. Roseovým efektem, který říká, že státy se společnou měnou mají tendenci spolu obchodovat více než ty, které mají měny odlišné. Tento jev se projevil např. Estonsku, kde byl po

vstupu do eurozóny zaznamenán pozitivní dopad na export a komplexnost produkce vývozu (Gabrielczak a Serwach 2017)¹⁸. Jak je zřejmé z grafu níže, Slovensko společně s Estonskem pocítilo znatelný nárůst exportu související s přijetím eura v roce 2011. Dle analýzy Šuster (2006)¹⁹ bylo odhadováno, že zavedení eura může mít potenciál vedoucí k nárůstu obchodu s partnery v EU o 30 až 90 %. V případě ČR lze vzhledem k podobným strukturálním charakteristikám se Slovenskem a v důsledku již vysokého podílu úrovně obchodu ČR s členskými zeměmi eurozóny předpokládat mírnější dopad v rozmezí 30 až 50 % navýšení obchodní výměny.

Graf 4 – Objem exportu vybraných zemí ve srovnání s ČR (index, 2010=100)



Zdroj: OECD data.

Litevská národní banka vypočetla, že v důsledku přijetí eura bylo ušetřeno přibližně 18,5 mil. EUR, které by představovaly přeshraniční transakční náklady spojené s konverzí národní měny. Úřad vlády (2013)²⁰ vyčíslil v případě ČR možnou úsporu na transakčních nákladech ve výši přibližně 8 mld. Kč.

Nedílným rizikem přijetí jednotné měny je kapitálový vklad do Evropského stabilizačního mechanismu (ESM), který by musel být zohledněn v rozpočtu ČR. V současnosti je tento potenciální náklad vnímán spíše negativně zejména v souvislosti s dluhovými problémy jižního křídla eurozóny. Vnímání rizika navíc s postupujícím časem a se zlepšující se ekonomickou situací v eurozóně neklesá, jelikož současné úrovně státních dluhů postižených zemí stále dosahují vysokých hodnot, přičemž v některých zemích se situace i nadále jeví jako fiskálně obtížně udržitelná. Úřad vlády (2013) odhadnul, že příspěvek České republiky do ESM by dosahoval kolem 35 mld. Kč bez garancí, které by dodatečně mohly dosáhnout výše až 300 mld. Kč. Garance slouží jako polštář a při uvažované možné pomoci členskému státu ve výši 50 mld. EUR by mělo však stačit přímo ČR zaplacených 35 mld. Kč. Je však nezbytné konstatovat, že každý kapitálový vklad nese určitou míru rizika a výše uvedené potenciální náklady jsou

¹⁸ Gabrielczak P., Serwach T. (2017). „Does the euro increase the complexity of exported goods? The case of Estonia,“ Lodz Economics Working Papers 4/2017, University of Lodz, <http://dSPACE.uni.lodz.pl/xmlui/handle/11089/20369?locale-attribute=en>.

¹⁹ Šuster M. (2006). „Vplyv zavedenia eura na slovenské hospodárstvo,“ Národná banka Slovenska, Bratislava, https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_kol1.pdf.

²⁰ Úřad vlády (2013). „Ekonomické vyhodnocení členství České republiky v EU po deseti letech,“ Diskuzní dokument SEZ ÚV, Úřad vlády České republiky, ISBN: 978-80-7440-098-8, https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/analyzy-EU/SEZUV-2014-1_Ekonomicke_vyhodnoceni_clenstvi_Ceske_republiky_v_EU_po_deseti_let.pdf.

nízké vzhledem k vyšší celkových hospodářských přínosů, které mohou ČR z členství v eurozóně plynout. Akceschopnost ESM při řešení budoucích finančních krizí je rovněž v zájmu ČR.

Kromě již výše uvedených makroekonomických dopadů má přijetí eura rovněž pozitivní dopad na hodnocení úvěrové spolehlivosti státu ratingovými agenturami. Zvýšení hodnocení totiž představuje lepší postavení státu na finančních trzích, a tak příznivější obsluhu státního dluhu. Zároveň však vzroste význam fiskální politiky v souvislosti se ztrátou měnového kanálu. Tu je nutno provádět obezřetně s užíváním dluhových nástrojů státu z pozice řádného hospodáře, tak aby rating nepoklesl a veřejné finance zůstaly stabilní. Pozitivním příkladem jsou zejména pobaltské státy, kterým bylo několikrát navýšeno hodnocení úvěrové spolehlivosti během krátkého období trvajících okolo přijetí eura, a to zejména kvůli snížení kurzového rizika, možnosti institucionální podpory ze strany ECB a možnosti dodatečného přístupu k likviditě poskytované ECB.

Ztráta kurzového rizika spojená s lepším ratingem zpravidla také přináší vyšší objem investičních aktivit. Investoři operující v euru totiž nemusí čelit riziku spojenému s konverzí měny. Lepší hodnocení úvěrové spolehlivosti přitom představuje zvýšení záruky pro zdárné dokončení investice. Je tedy bezesporné, že zavedení eura má příznivý potenciál na vývoj investic, zejména pokud jde o jejich příliv do přístupujícího státu. Je-li jednou z hlavních slabín současného českého hospodářství výrazný odliv firemních zisků do zahraničí, lze doufat, že vstup do eurozóny by mohl přispět k větší důvěře v budoucnost a motivovat podniky k vyšším reinvesticím v ČR. Přinejmenším lze očekávat, že by přijetí eura nemělo vést k dalšímu prohloubení tohoto jevu.

Vnímání eura veřejností po jeho přijetí v Pobaltí²¹ se neslo v duchu pozitivní nálady v ekonomice, která vycházela ze sentimentu v sektorech služeb, stavebnictví a průmyslu. Naopak lehká negativní nálada byla zaznamenána u spotřebitelů (pravděpodobně změna cen, nová měna, apod.). Toto vnímání spotřebitelů lze označit za spíše psychologický efekt, jelikož k reálnému razantnímu navýšení cen v důsledku přijetí eura v těchto zemích téměř nedošlo.

2.4 Technická a institucionální připravenost

Kromě plnění formálních kritérií a vysokého stupně hospodářské konvergence zahrnuje příprava na přijetí eura i včasné řešení komplikací technického, institucionálního a legislativního rázu.

Materiál *Institucionální zajištění přijetí eura v České republice*²² položil základy pro ustanovení Národního koordinátora pro zavedení eura²³ (dále jen koordinátor), jmenovaného vládou, a Národní koordinační skupiny pro zavedení eura v ČR²⁴. Činnost koordinátora vycházela z *Národního plánu zavedení eura v ČR*²⁵. Připravena byla i sada metodik²⁶ – např. metodiku zaokrouhlování; metodiku přípravy veřejné správy na zavedení eura; komunikační strategii k zavedení eura v České republice; příručka pro podnikatele atd.

²¹ Evropská komise 2014. ECFIN country focus, vol. 11, issue 12. November 2014.

²² Schváleno usnesením vlády č. 1510 ze dne 23. listopadu 2005.

²³ Jmenován na základě usnesení vlády č. 1510 z 23. listopadu 2005.

²⁴ Národní koordinační skupina pro zavedení eura. (2007). Národní plán zavedení eura v České republice.

²⁵ Národní koordinační skupina pro zavedení eura. (2007). Národní plán zavedení eura v České republice.

²⁶ Podrobnosti k jednotlivým metodikám jsou uvedeny v Národním plánu zavedení eura v ČR; ve Zprávě o jeho plnění z roku 2010 a ve Zprávě o činnosti Národní koordinační skupiny pro zavedení eura za období lede-prosinec 2014.

Od února 2017 je post koordinátora neobsazen. Je zřejmé, že nejpozději v momentě, kdy ČR stanoví datum přijetí eura, by tato pozice měla být znovu obsazena za účelem dokončení a aktualizace potřebných příprav a metodik.

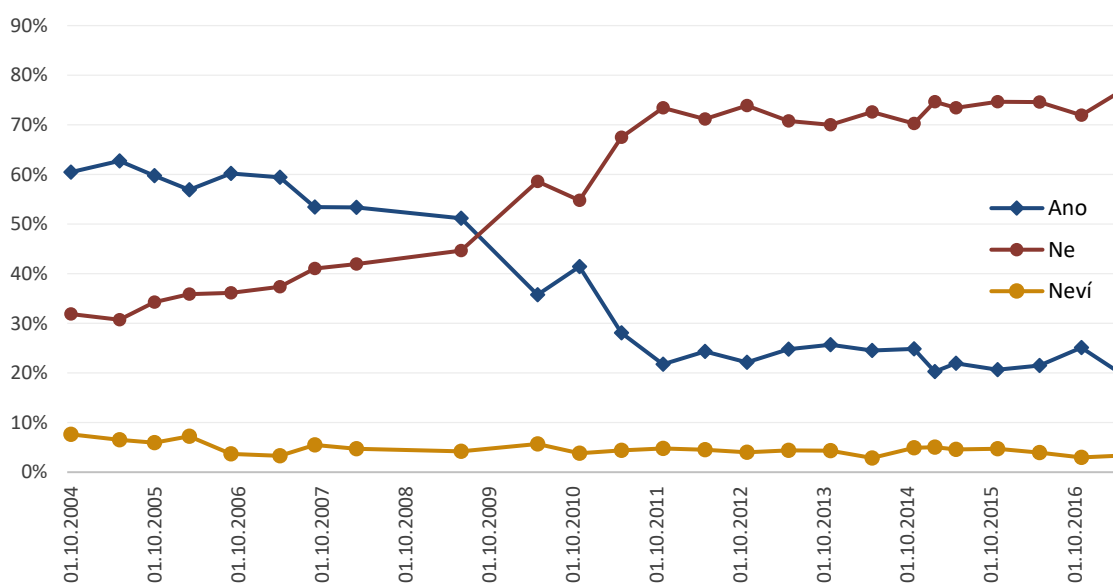
2.5 Podpora veřejnosti a podnikatelské sféry

Veřejné mínění

Pro hladký přechod na jiné zákonné platidlo je samozřejmě klíčové pozitivní vnímání nové měny veřejností. Zatímco velké a zahraniční podniky působících v ČR operují prakticky stoprocentně v eurech, na úrovni domácností je míra využití eura (např. u hypotečních úvěrů) poměrně nízká. Možná pro to (na rozdíl od některých z nových členských států EU) v ČR domácnosti necítí potřebu přistoupením k jednotné měně eliminovat kurzové riziko a stabilizovat tak své finanční závazky.

Nejnovější unijní šetření spokojenosti občanů s EU z května 2017²⁷ ukázalo, že pouhých 25 % obyvatel ČR vnímá EU pozitivně a naopak 34 % negativně. ČR se tak ve spokojenosti občanů s EU řadí na druhé nejhorší místo po Řecku. Průměrná spokojenost občanů s EU přitom na celoevropské úrovni dosahuje 40 %. Pokud jde o podporu společné měny, ta je dle šetření v ČR vůbec nejnižší, neboť je podporována pouhými 20 % obyvatel ČR, přičemž na evropské úrovni ji podporuje v průměru 60 % občanů. Celých 77 % obyvatel ČR se staví proti společné měně. Vývoj podpory společné měny je pak přehledně znázorněn v grafu 12,²⁸ kde je zachycen pokles podpory české veřejnosti ve společnou měnu z 60 na 20 %, a to mezi lety 2004 a 2017. Ještě v r. 2008 panovala mezi občany ČR podpora společné měny přes 50 %. K razantnímu poklesu podpory dochází především v letech počátků světové finanční krize a mezi lety 2009 a 2010, což je období, kdy ČR byla vystavena globálním negativním ekonomickým vlivům. Od roku 2011 se podpora jednotné měny drží mezi Čechy v rozmezí 20 až 25 %.

Graf 5 - Otázka zda jste pro nebo proti: Hospodářské a měnové unii s jednou měnou - eurem?



Zdroj: Eurobarometr 201729, vlastní úprava.

²⁷ Eurobarometr 2017. Dostupné z: <http://bit.ly/2xoKa7M>.

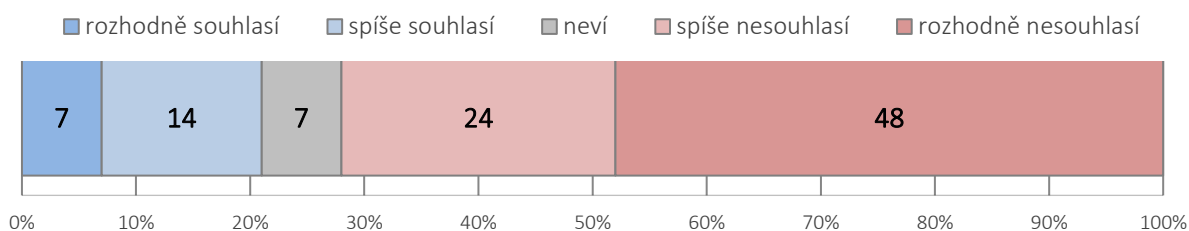
²⁸ Tamtéž.

²⁹ Eurobarometr 2017. Dostupné z: <http://bit.ly/2xoKa7M>.

Pro porovnání s výsledky Eurobarometru je možno sledovat detailní průzkumy Centra pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM). Toto centrum v dubnu 2017 v rámci pravidelného šetření zjišťovalo názory veřejnosti na míru integrace EU a roli ČR v tomto procesu. V této souvislosti byly dále kladeny otázky na důvěru v budoucnost projektu sjednocené Evropy, přičemž důraz byl kladen rovněž na to, zda by měla Česká republika za svou měnu přijmout euro. Z výsledků vyplynulo, že na budoucnost projektu sjednocené Evropy česká veřejnost pohlíží spíše skepticky, kdy většina populace ČR zastává názor, že úroveň integrace EU a míra zapojení České republiky do ní by měla zůstat na stávající úrovni. Postoj občanů, kteří podporují oslabení integrace EU, převládá nad názorem, že by se integrace EU měla posilovat. V případě dotazu na zavedení eura jako platidla v ČR namísto koruny podporuje tuto myšlenku pouze pětina (21 %) občanů, naopak proti jsou necelé tři čtvrtiny (72 %) Čechů. Skepse vůči euru ze strany české veřejnosti nicméně oproti roku 2016 mírně poklesla. Zbývajících 7 % na otázku nemá utvořen názor a volí odpověď „nevím.“³⁰

Podrobnější vnímání přijetí eura v ČR ukazuje graf 13, ze kterého je zřetelný stále přetrvávající převážně odmítavý postoj k přijetí eura ze strany veřejnosti (červená a růžová barva).

Graf 6 - Názory na přijetí eura v ČR - otázka: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby bylo za měnu ČR přijato euro?“



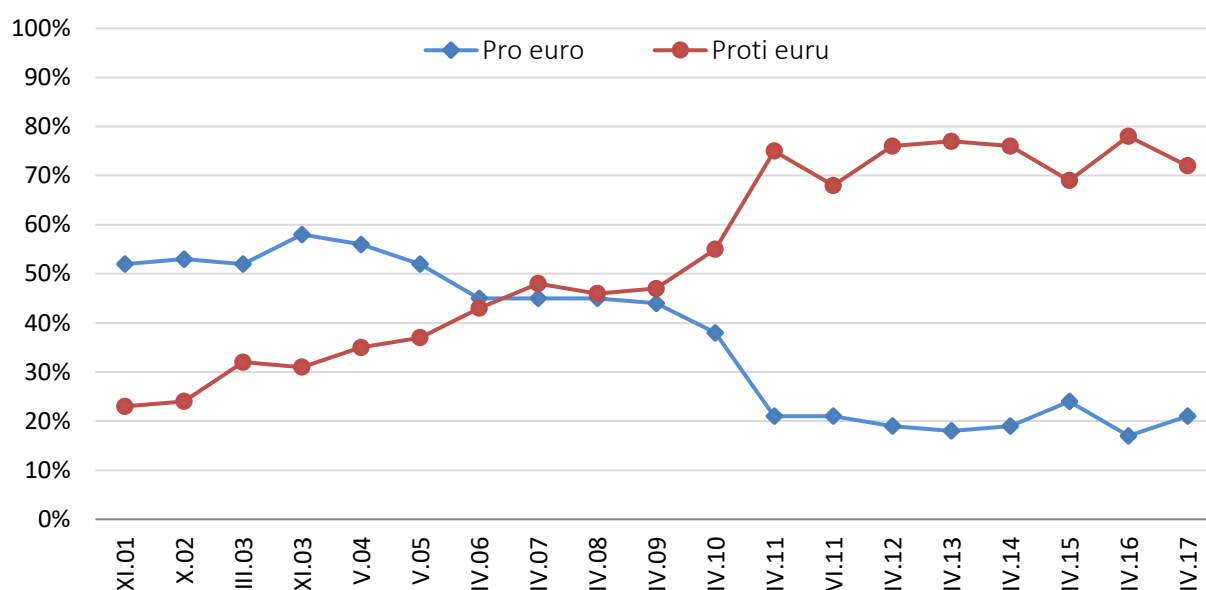
Zdroj: CVVM (2017).³¹

Velmi podobné výsledky jako výzkumy Eurobarometru byly zaznamenány při pohledu na dlouhodobý průzkum CVVM v čase (viz graf 14). Češi v tomto průzkumu odpovídali na otázku: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby bylo za měnu ČR přijato euro?“

³⁰ CVVM 2017: Občané o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2017. Dostupné z: <http://bit.ly/2yyWyFm>.

³¹ Tamtéž.

Graf 7 - Názory na přijetí eura v ČR – vývoj v čase (procentuální podpora a nepodpora)



Zdroj: CVVM (2017)³².

Poznámka: Pro euro“ tvoří součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, „proti euru“ tvoří součet odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Z výsledků viditelných v grafu 14 je možno vyčíst mezi lety 2016 a 2017 pokles o 6 procentních bodů mezi českými občany, kteří se vyjádřili ve prospěch zachování stávající měny v ČR, resp. došlo k nárůstu o 4 procentní body mezi těmi, kteří se zavedením eura souhlasí.

V letech 2003 až 2005 převažoval souhlas nad nesouhlasem a v letech 2006 až 2009 byly oba podíly zhruba vyrovnané. Z dlouhodobějšího srovnání je zřejmé, že negativní postoj k euru, který poprvé výrazněji převážil v roce 2010 nad souhlasem s jeho zavedením, se od roku 2011 pouze s drobnými změnami pohybuje v rozmezí okolo úrovně 75 % dotázaných se dvěma dílčími poklesy na úroveň těsně pod 70 %. Souhlas se pak od roku 2011 pohybuje okolo jedné pětiny a jen v roce 2015 se přiblížil k jedné čtvrtině.

Obecně z výzkumu CVVM vyplývá, že odpor vůči euru roste s rostoucím věkem. Na druhé straně podpora přijetí eura naopak roste se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností s politickou situací, s rostoucí spokojeností s vlastním životem, s rostoucí důvěrou k EU a jejím institucím a se zlepšujícím se pohledem na budoucnost projektu jednotné Evropy, integraci EU a míru zapojení ČR v ní.

Přestože není možné jednoznačně rozdělit společnost dle konkrétních věkových, vzdělanostních a jiných typů sociálních skupin v kontextu postoje Čechů k zavedení eura, je možno z výsledků měření CVVM částečně vytipovat skupiny obyvatelstva dle jejich postoje.

³² Tamtéž.

Tabulka 1 – Skupiny obyvatel dle jejich postoje k euru

Pro zavedení eura	Pro zachování národní měny
<ul style="list-style-type: none"> • Často se jedná o studenty, • vysoce kvalifikované odborné nebo vedoucí pracovníky, • lidi hlásící se jednoznačně k pravici, voliči Zelených a Pirátů • a respondenty důvěřující vládě. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mezi zastánce ponechání české koruny se často řadí lidé se středním vzděláním bez maturity či vyučení, • důchodci, • lidé pracující v dělnických profesích, • lidé hlásící se k politickému středu nebo k vyhraněné levici • či lidé, kteří nedůvěřují vládě.

Zdroj: CVVM 2017.33

Poznámka: Jak je uvedeno výše v textu, tato tabulka je pouze ilustrativní a bez podrobnějšího výzkumu není možno jednoznačně prokázat, že se uvedené sociální skupiny ve většině vyhraňují ke společné měně negativně nebo pozitivně. Jedná se pouze o určitou ilustraci možného rozložení vnímání otázky eura v české společnosti.

Stanoviska podnikatelů

Neshody panují taky mezi českými podnikateli. Zatímco exportéři jsou pro zavedení společné měny, menší firmy euro podobně jako veřejnost spíše odmítají. V nedávném průzkumu **Hospodářské komory** 76 % společností odpovědělo, že zatím euro nechtějí.³⁴ Naproti tomu **Svaz průmyslu a dopravy ČR** představil na jaře 14 priorit pro vládu, přičemž jednou z nich bylo i euro.

Viceprezident Svazu průmyslu a dopravy ČR Radek Špicar řekl: „Je třeba být ambiciózní a stanovit termín pro vstup do ERM2, je potřeba otevřít na nejvyšší úrovni debatu o euru. Politici by měli mít ambici s lidmi o přijetí eura mluvit a snažit se to kyvadlo, které je teď velmi významně vychýlené proti euru, dostat na jinou pozici, kdy si lidé uvědomí, co pozitivního to České republice přinese. Je zřejmé, že ne z ekonomických, ale teď mnohem více z politických a bezpečnostních důvodů musíme v určitém výhledu do eurozóny směřovat.“ Dále také doplnil význam mezinárodního obchodu, do kterého je ČR přes EU a eurozónu zapojena: „Jakékoli problémy Unie by nás zasáhly víc než jakoukoli jinou zemi. Pro mě z toho plyne jedině: musíme být u toho a snažit se přispět k tomu, aby to s Uníí a eurozónou nedopadlo špatně. Když u toho nebudeme a ono to špatně dopadne, tak nás to fatálně smete, protože jsme na Unii fatálně závislí víc než kdokoli jiný. Když přežije Evropská unie, bude se dobře dařit i nám.“³⁵

„Vstup do eurozóny je opravdu velkým krokem, který je třeba dobře zvážit. Apeloval bych proto na politiky, aby s termínem příliš nespěchali a dobře zvážili všechna pro a proti. Uvědomme si navíc, že v rámci Unie velmi dobře prosperují jak státy, které si ponechaly vlastní měnu, tak i ty, které platí eurem,“ poznamenal **prezident Hospodářské komory Vladimír Dlouhý**.³⁶

³³ Tamtéž.

³⁴ Míro Diro. 2017: Drtivá většina podnikatelů zatím euro nepotřebuje. Hospodářská komora České republiky. 06.06.2017.

Dostupné z: <http://bit.ly/2gki8mP>.

³⁵ Veronika Sedláčková, Ondřej Čihák. 2017. Euro chceme přijmout hlavně z politických a bezpečnostních důvodů, tvrdí viceprezident Svazu průmyslu. ČRo Plus. Vydáno: 13. Dubna 2017. Dostupné z: <http://bit.ly/2gO9pKq>.

³⁶ Míro Diro. 2017: Drtivá většina podnikatelů zatím euro nepotřebuje. Hospodářská komora České republiky. 06.06.2017.

Dostupné z: <http://bit.ly/2gki8mP>.

Vztah k euru v podnikatelské sféře kopíroval názory široké veřejnosti a k prudkému zhoršení názoru na přijetí této měny, kdy dle průzkumu Hospodářské komory ČR byla v r. 2011 proti většina firem (55 % proti a 31 % pro přijetí eura v ČR).³⁷

Mínění firem směrem k přijetí eura se mění zejména v posledních letech. Na začátku roku 2016 **vypracovala Hospodářská komora ČR** a MF DNES rozsáhlý průzkum, kdy bylo osloveno 636 podnikatelů a firem různé velikosti. Z výsledků vyplynulo, že mezi podnikateli bylo v té době 60 % dotazovaných pro a 29 % proti přijetí eura v ČR. Zájem samozřejmě trvá hlavně u velkých firem (např. 23 % dotazovaných firem nad 250 zaměstnanců chce zavést euro co nejdříve). Toto v pozitivním duchu komentoval odborník na záležitosti EU a poradce prezidenta Hospodářské komory Petr Zahradník:³⁸ „V zemi, kde existuje neopakovatelně silná důvěra v domácí měnu, jde o poměrně slušný výsledek.“ Jeho vyřčený názor potvrzuje nízká podpora přechodu na euro z podobného průzkumu z r. 2014, kdy jen u 35 % podniků chtělo přijmout měnu a 42 % z nich bylo proti. Zejména v posledních dvou letech je tedy možno pozorovat rostoucí podporu podnikatelů pro společnou měnu euro. Jedním z důvodů této obnovené podpory, na který se odkazuje řada podnikatelů v čele se Svazem průmyslu a dopravy ČR, je ukončení kurzového závazku ČNB. Právě aktivity ČNB na měnovém trhu ve své podstatě udržovaly stabilně podhodnocený kurz, který silně podporoval české exportní firmy, což by samotné přijetí eura mělo za následek rovněž.³⁹

Největší část zastánců přijetí eura by však s jeho zavedením nespíchala. Euro by rádi viděli jako zákonnou měnu až poté, co ČR splní podmínky pro přijetí eura a zároveň dojde k vyšší mzdové konvergenci. Jedním z reprezentantů většinového názoru podnikatelů je např. **Ladislav Verner, jehož strojírenská firma Soma** prodává i nakupuje většinu zboží v eurech: *„Vstup do eurozóny podporuji, i když bychom tím ušetřili jen náklady na směnu peněz na mzdy a na daně. Z pohledu státníka bych ale byl rozvážnější. Bez koruny ztratíme možnost uměle oslabovat měnu během dalších krizí.“*

V důvodech proti přijetí společné měny se objevují především argumenty o zachování suverenity země. „Euro je konec České republiky, ekonomické otroctví, a není jisté, že za pět let bude existovat,“ uvedl jeden z respondentů. „Přechod na euro vše zdraží, Česká republika přestane mít exportní výhody,“ obává se další z oslovených podnikatelů.⁴⁰

³⁷ Michal Kořan a Ondřej Ditrych. 2011. Česká zahraniční politika v roce 2011. Analýza ÚMV.

³⁸ iDnes.cz. 2016. Malé firmy odmítají euro, u velkých se pověst měny opět zlepšila. 22. března 2016. Dostupné z: <http://bit.ly/2ySP28K>.

³⁹ Vojtěch Kubát. 2017. Firmy tlačí na vládu, chtějí euro. Sobotka ale na volání neslyší a Babiš ho zcela odmítá. Hospodářské noviny. 19. 4. 2017. Dostupné z: <http://bit.ly/2yvh5Zn>.

⁴⁰ iDnes.cz. 2016. Malé firmy odmítají euro, u velkých se pověst měny opět zlepšila. 22. března 2016. Dostupné z: <http://bit.ly/2ySP28K>.

Tabulka 2 - Podrobné výsledky průzkumu mínění firem Hospodářské komory ČR z roku 2016

	Celkové výsledky	Firmy do 9 zaměstnanců	10 až 49 zaměstnanců	50 až 249 zaměstnanců	250 a více zaměstnanců
Jsem pro přijetí eura co nejdříve.	14	10	13	17	23
Jsem pro přijetí, až se vyřeší situace v eurozóně.	18	15	15	19	26
Jsem pro přijetí eura, až se česká ekonomika dostatečně sladí s eurozónou.	31	28	32	37	31
Jsem proti přijetí eura.	28	36	30	22	14
Nevím.	10	11	12	6	9
Jiný názor.	3	6	1	3	3

Zdroj: MF DNES 2016.⁴¹

Pozn.: více možných odpovědí; podíl v % odpovědí.

⁴¹ Tamtéž.

3 Aktuální institucionální vývoj EU a eurozóny

3.1 Zvyšování stability eurozóny

Od vstupu ČR do EU prošla hospodářská a měnová unie řadou transformací. Rozhodující motivací pro transformaci byla finanční a hospodářské krize, která ukázala na řadu slabin a nedostatků dřívější formy HMU. Ve snaze zabránit jejich opakování byly rozvinuty mnohé nástroje HMU a byla také významně konsolidována její architektura. Od finanční a hospodářské krize bylo dosaženo značného pokroku zejména v následujících oblastech:

Hospodářská koordinace

Byl ustanoven tzv. evropský semestr, který má prostřednictvím soustavného monitoringu a politického vedení zajistit lepší soulad priorit EU s vnitrostátními prioritami v oblasti hospodářských politik. Semestrem byl rovněž zaveden proces vzájemného porovnávání hospodářských politik a ukazatelů jednotlivých členských států. V rámci evropského semestru je pozornost věnována jednak jednotlivým členským státům, tak nově od roku 2015 i eurozóně jako celku.

Fiskální pravidla

Fiskální pravidla byla doplněna přijetím balíčků šesti a dvou právních aktů týkajících se správy ekonomických záležitostí. Na jejich základě jsou v rámci evropského semestru monitorovány makroekonomické ukazatele členských států a země eurozóny předkládají Komisi k posouzení návrhy svých rozpočtů na další rok, a to ještě před jejich schválením na národní úrovni. Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (tzv. fiskální pakt) stanovuje podmínky pro stabilnější fiskální rámce a zejména zamezuje vytváření nadměrných veřejných dluhů na všech úrovních správy požadavkem zavedení fiskálních mechanismů y spuštěných automaticky v případech, že zadlužení přesáhne předem definovanou hranici.

Fondy finanční pomoci eurozóně

Během krize došlo k vytvoření záchranných fondů poskytující finanční pomoc těm členským státům eurozóny, které si již nebyly schopny půjčovat prostředky na finančních trzích. Původně se jednalo jen o dočasné řešení založené na evropském mechanismu finanční stabilizace (EFSM) a evropském nástroji finanční stability (EFSF). Ty byly následně nahrazeny Evropským mechanismem stability (ESM), který má již trvalý charakter, přičemž jeho celková úvěrová kapacita činí 500 miliard EUR.

Finanční sektor

Finanční a hospodářská krize odhalila závažné nedostatky ve fungování finančního sektoru. V reakci na to je od roku 2012 budována takzvaná bankovní unie, která je projektem určeným primárně zemím eurozóny, nicméně státy stojící mimo společnou měnu se do ní mohou taktéž zapojit. Byl vytvořen jednotný mechanismus dohledu a jednotný mechanismus pro řešení problémů bank. Ve všech členských státech navíc došlo ke sjednocení základních pravidel pro pojištění vkladů. Bankovní unie by měla být dobudována do roku 2025 (pro jednotlivá dodatečná opatření viz tabulka 2).

Unie kapitálových trhů

Roku 2015 začaly být podnikány první kroky k vytvoření tzv. unie kapitálových trhů (dále CMU) s cílem prohloubit a dále integrovat kapitálové trhy členských států EU. CMU by měla být dokončena k roku 2019. Cílem CMU je, aby domácnosti a podniky získaly přístup k inovativnějším, udržitelnějším

a rozmanitějším zdrojům financování, například prostřednictvím rizikového kapitálu nebo kapitálového financování, s menším důrazem na dluhové financování.

Aktuální diskuze o budoucím směřování HMU

Na evropské úrovni panuje dlouhodobý konsensus na tom, že architektura eurozóny by měla být dále posílena za účelem zvýšení její odolnosti vůči krizím. Dle diskusního dokumentu k prohlubování HMU bude i nadále hlavním cílem dosažení vysoké úrovně růstu, zaměstnanosti, sociální spravedlnosti a hospodářské konvergence za současného snižování (a případného sdílení) doprovodných rizik. I nadále je zavazující imperativ zachování integrity jednotného trhu. Současně je kladen větší důraz na posílení transparentnosti a demokratických principů. Dokončení budování HMU do roku 2025 je rozfázováno do dvou etap. Do roku 2019 je třeba dokončit aktuálně projednávaná opatření. Dále jsou představeny návrhy na opatření, které by mohly následovat ve střednědobém horizontu s cílovým datem realizace v roce 2025.

Tabulka 3 - Indikativní přehled opatření HMU dle diskusního dokumentu

	Opatření do roku 2019	Opatření do roku 2025
FINANČNÍ UNIE	<ul style="list-style-type: none"> • Snižování rizik ve finančním odvětví • Strategie pro omezování problémových úvěrů • Zřízení společného jistícího mechanismu pro Jednotný fond pro řešení krizí • Dohoda na evropském systému pojištění vkladů • Dokončení iniciativ unie kapitálových trhů • První kroky k vytvoření orgánu dohledu nad evropskými kapitálovými trhy • Práce na zavedení cenných papírů zajištěných státními dluhopisy pro eurozónu 	<ul style="list-style-type: none"> • Průběžné provádění iniciativ unie kapitálových trhů • Spuštění evropského systému pojištění vkladů • Přechod k vydávání evropského bezpečného aktiva • Změny v regulaci státních expozic
HOSPODÁŘSKÁ A FISKÁLNÍ UNIE	<ul style="list-style-type: none"> • Hospodářská a sociální konvergence (posilování evropského semestru; technická pomoc; práce na standardech konvergence) • Příprava nového víceletého finančního rámce (důraz na podporu reformem a užší vazby na priority eurozóny) • Úvahy o zavedení funkce fiskální stabilizace 	<ul style="list-style-type: none"> • Hospodářská a sociální konvergence (nové standardy konvergence a vazba na centrální stabilizační funkci) • Centrální stabilizační funkce • Provádění nového víceletého finančního rámce (větší důraz na pobídky k reformám) • Zjednodušení pravidel Paktu o stabilitě a růstu
DEMOKRATICKÁ ODPOVĚDNOST A EFEKTIVNÍ SPRÁVA	<ul style="list-style-type: none"> • Posílený a formálnější dialog s Evropským parlamentem • Posilování vnějšího zastoupení eurozóny • Návrh na začlenění Fiskálního paktu do právního rámce EU 	<ul style="list-style-type: none"> • Stálý předseda Euroskupiny • Euroskupina jako oficiální formace Rady • Plně jednotné vnější zastoupení eurozóny • Začlenění zbývajících mezivládních smluv do právního rámce EU • Zřízení subjektu pro správu finančních prostředků eurozóny • Zřízení Evropského měnového fondu

Zdroj: Evropská komise. (2017). Diskusní dokument k prohlubování HMU.

Budoucnost sociální dimenze EU

V rámci diskuse o budoucnosti HMU je relevantní zmínit také paralelně vedenou diskusi o budoucnosti sociální dimenze EU. Ta probíhá nad diskusním dokumentem o sociálním rozměru Evropy, který v logice Bílé knihy o budoucnosti EU rozpracovává tři možné scénáře budoucí spolupráce v sociální oblasti, včetně možnosti silnější spolupráce, než doposud, ovšem v užším formátu než EU 27.⁴²

Jako jeden z kroků vedoucích k realizaci tohoto scénáře může být vnímán paralelně publikovaný návrh evropského pilíře sociálních práv, který stanovuje dvacet principů či minimálních standardů pro tvorbu sociálních politik na národní i unijní úrovni, včetně v oblastech ve výlučné pravomoci členských států. Tento nástroj je primárně zamýšlen pro země eurozóny, s odůvodněním, že méně výkonné sociální systémy některých jejích členů vedly k neúměrnému prodloužení a prohloubení hospodářské krize, což mělo negativní dopad na ostatní členy měnové unie. Evropský pilíř sociálních práv v zásadě představuje aktualizovanou formulaci „evropského sociálního modelu“ coby elementárního kompromisu mezi pravíci a levíci, resp. různými socio-ekonomickými skupinami.

Sociální pilíř lze v této optice považovat za další z nástrojů, které vznikají za účelem posílení eurozóny. Byl však předložen Radě jako celku s výzvou, aby se jej účastnili všichni její členové, na čemž bylo také v říjnu 2017 dosaženo shody. Alespoň v této fázi posilování sociální dimenze se tedy zatím nemusí dělítko společné měny projevit.

3.2 Perspektiva vícerychlostní integrace EU a možné změny v institucionálním uspořádání

Současná dynamika diskuse o potřebě reformovat eurozónu a HMU ukazuje, že mezi některými členskými státy eurozóny se může rozvinout větší shoda na hlubší integraci, než tomu bylo v minulosti. Nemalou mírou k tomu přispívá obnovená užší spolupráce Francie a Německa, kterému dominují tamní výrazně proevropsky orientované politické osobnosti.

Ve společném prohlášení v rámci Německo-francouzské ministerské rady se obě země zavázaly k prohloubení, případně ke znovunavázání užší spolupráce v celé řadě oblastí. Již nyní je jasné, že společné aktivity obou zemí se budou dotýkat řady problematik s evropským přesahem, a to i v hospodářské oblasti. Ze jmenovaných projektů lze například zmínit plánované vypracování společné DE-FR pozice k posílení a prohloubení integrace eurozóny. Výsledná zpráva této pracovní skupiny má být vydána do konce roku 2017.⁴³

Navíc je zvažována i užší spolupráce na pracovní úrovni ministerstev financí, pokud jde o přípravu na zasedání Rady Ecofin a Euroskupiny, jakož i o vytváření společných pozic. Zároveň je patrná snaha posílit koordinaci členských států EU (a i eurozóny) ve výkonných radách mezinárodních finančních institucí.

S ohledem probíhající proces ustavování nové německé spolkové vlády po tamních volbách není zatím jisté, jakou konkrétní podobu bude spolupráce obou států vykazovat, již nyní je zřejmé, že zejména nový francouzský prezident Emanuel Macron si přeje zaujmout proaktivní a dynamický přístup

⁴² Diskusní dokument o sociálním rozměru Evropy, COM (2017) 206,

⁴³ Závěry Německo-francouzské ministerské rady; 13.7.2017. https://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/2017/07/2017-07-13-abschlusserklaerung-d-f-ministerrat.pdf;jsessionid=4E32DC6ADBEBB731F7AD6030785CA027.s2t2?_blob=publicationFile&v=

s ohledem na prohlubování HMU a velice jasně uvádí, že se tak nemusí stát za spoluúčasti všech členských států EU.

Posílená spolupráce

V současnosti je posílená spolupráce zmiňována v souvislosti s tzv. Římskou deklarací z března roku 2017 či pojmem tzv. vícerychlostní Evropy.⁴⁴ Posílená spolupráce umožňuje státům, které si přejí v některé oblasti prohloubit spolupráci, pokračovat ve společných projektech v menších formátech než EU 27. V rámci posílené spolupráce probíhají jednání např. k iniciativě za zavedení daně z finančních transakcí (FTT). K iniciativě se přihlásilo 10 členských států EU, všechny z nich jsou členy eurozóny.

Institucionální oddělení eurozóny

Evropská komise ve svém diskusním materiálu k prohloubení HMU představila návrh na vytvoření nových institucí eurozóny, které mají potenciál vést k institucionálnímu oddělení eurozóny a do jisté míry i ke snížení vlivu zemí stojících mimo měnovou unii na formování hospodářských a fiskálních politik v EU jako celku. V rámci navrhovaného posílení architektury HMU se diskutuje o obsazení některých prvků správy hospodářských záležitostí, které byly vytvořeny v reakci na proběhlé krize, do primárního práva EU (zejména tzv. dohodu o fiskálním paktu a o Evropském stabilizačním mechanismu).

Navrhováno je vytvoření jakési podoby ministerstva financí eurozóny, kterému by předsedal předseda Euroskupiny/ministr financí eurozóny a jež by mělo na starosti otázky hospodářského a fiskálního dohledu, funkci makroekonomické stability za předpokladu vytvoření společného rozpočtu eurozóny, dále koordinaci emise možných společných „evropských bezpečných aktiv“ a správu ESM.⁴⁵ Vytvoření nových institucí eurozóny by také mohlo vést k prohlubování již dnes existující informační asymetrie mezi státy stojícími vně a mimo eurozónu.

Pozornost si rovněž zaslouží balíček návrhů k dalšímu vývoji HMU, který Evropská komise slíbila předložit 6. prosince 2017. Součástí balíčku má být mj. návrh na vytvoření zvláštní rozpočtové položky pro eurozónu v rámci stávajícího rozpočtu EU. Tato položka má plnit čtyři funkce: má pomáhat členským státům realizovat strukturální reformy, má přispívat ke stabilizaci hospodářství v případě krize, má poskytovat oporu bankovní unii (přesněji jednotnému fondu pro řešení krizí – SRF) a má rovněž zahrnovat „konvergenční nástroj předstupní pomoci pro členské státy připravující se na vstup do eurozóny“.⁴⁶ Tento poslední zmíněný prvek, oznámený již v zářijovém projevu předsedy Komise o stavu Evropské unie, lze vnímat jako vstřícné gesto ze strany EK vůči zemím, které s přijetím eura dosud váhají. Zároveň však oznámený záměr vytvořit zvláštní rozpočtovou položku pro eurozónu naznačuje, že strategická volba toho kterého členského státu přijmout společnou měnu – nebo zůstat mimo ni – bude mít v budoucnu vliv i na přístup k určitým částem rozpočtu EU.

⁴⁴ Římské prohlášení, 25. 3. 2017. jedná se o prohlášení vedoucích představitelů 27 členských států a Evropské rady, Evropského parlamentu a Evropské komise.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-emu_en.pdf

⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/cwp_2018_cs_0.pdf, str. 6.

3.3 Dopady odchodu Spojeného království z EU na prohlubování HMU

Dosažení jisté názorové shody mezi členskými státy EU v otázkách prohlubování monetární politiky a ustanovení společné fiskální politiky je vzhledem k vysokému počtu členů EU a jejich odlišným politickým preferencím obtížné. Spojené království jakožto jeden z velkých členských států dalšímu posilování společné monetární a fiskální politiky významně bránilo.

Britský zdrženlivý postoj k prohlubování ekonomických politik se projevil zejména v období počátku finanční a hospodářské krize, jejíž důsledky si vyžádaly vytvoření nových instrumentů společné hospodářské politiky. Bylo to právě Spojené království, které v této oblasti některé návrhy neváhalo vetovat či se zasadit, aby byly přijaty formou mezivládní smlouvy stojící mimo právní rámec EU.

Rozhodnutí Spojeného království o vystoupení z EU tak může významně usnadnit další integraci eurozóny, zejména tedy pokud jde o další pokrok ve společných ekonomických otázkách mezi EU 27 a započítí reformu pro vytvoření úplné HMU. Zvýšila se také pravděpodobnost přenesení stávajících mezivládních dohod dotýkajících se hospodářských záležitostí přímo do právního rámce EU.

Posílení HMU je možné z pohledu ČR hodnotit jako žádoucí. Nicméně v kontextu úvah o vytvoření nových institucí eurozóny existuje pro státy stojící mimo eurozónu riziko, že v některých agendách ztratí svůj vliv. Spojené království je jakožto největší nečlenský stát eurozóny přirozeným spojencem ostatních členských zemí s vlastní měnou. Jeho odchod z EU může mít tedy za následek snížení vyjednávací pozice této skupiny při hledání kompromisů o utváření budoucí podoby HMU a eurozóny.

Změna poměru sil v Radě Evropské unie

Brexit významným způsobem ovlivní tenkou rovnováhu mezi velkými a malými členskými státy při hlasování v Radě tzv. kvalifikovanou většinou⁴⁷. Nejvíce dotčené v tomto ohledu bude zejména dosahování tzv. blokační menšiny. Již za současných podmínek jsou všichni členové eurozóny dohromady schopni dosáhnout při hlasování v Radě bezproblémové většiny. Eurozóna nyní dosahuje kvalifikované většiny v poměru 19 hlasů z 16 potřebných za reprezentace 66,65% obyvatel EU. Odchodem Spojeného království z EU se nepoměr při hlasování mezi členy eurozóny a ostatními členskými státy EU dále prohloubí. Vlivem brexitu (za jinak nezměněných podmínek v pravidlech hlasování) eurozóna jako celek dosáhne kvalifikované většiny snáze v poměru 19 hlasů z 15 potřebných za reprezentace 76,42% obyvatel.

Je možné předpokládat, že odchod Spojeného království dále oslabí možnosti států stojících mimo eurozónu ovlivnit hlasování, tj. státy eurozóny si budou moci bez větších obtíží odhlasovat návrhy dotýkající se otázek fungování eurozóny, na kterých se předem neformálně v rámci Euroskupiny dohodnou. Za tohoto stavu by státy stojící mimo eurozónu pozbyly vlivu na formulaci a přijímání dalších pravidel⁴⁸.

Možné dopady brexitu na Evropské strukturální a investiční fondy

Vystoupení Spojeného království z EU bude mít zásadní vliv na strukturu evropského rozpočtu a sestavení budoucího Víceletého finančního rámce EU (VFR). Existuje několik možností, jak se s touto změnou vyrovnat. Je pravděpodobné, že vzhledem k malé vůli čistých plátců navýšit své národní

⁴⁷ Používá se, když Rada přijímá rozhodnutí v rámci řádného legislativního postupu, tzv. postupu spolurozhodování. Tímto postupem se přijímá asi 80 % veškerých právních předpisů EU.

⁴⁸ <http://europeum.blogactiv.eu/2017/05/09/the-change-in-the-balance-of-power-after-brexit/>

příspěvky o britský výpadek rozpočtových příjmů, budou chybějící zdroje (částečně) reflektovány snížením některých rozpočtových výdajů.

Brexit ovlivní financování Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF), jedné z hlavních rozpočtových položek EU. Podle orientační kalkulace by po odchodu Spojeného království 85 % příjmů rozpočtu EU pocházelo ze zemí eurozóny, což by nepochybně přineslo její další politické posílení v jednáních o podobě VFR a ESIF.

Odchod Spojeného království z EU způsobí statistické navýšení ukazatelů hospodářské vyspělosti jednotlivých členských států (tj. HDP na obyvatele dle průměru EU u strukturálních fondů a HNP dle průměru EU u Kohezního fondu), na jejichž základě jsou členským státům alokovány prostředky na regionální rozvoj. Vliv brexitu na alokace určené českým regionům NUTS II je prozatím nejistý. Potenciálně by některé z regionů NUTS II mohly vlivem statistického zvýšení ekonomických ukazatelů v důsledku brexitu dosáhnout vyšší úrovně (tj. > 75 % a < 90 % HDP průměru EU), čímž by v novém programovacím období za nezměněných podmínek spadaly pod tzv. přechodové regiony. Tento scénář je však spekulativní zejména s ohledem na diskuse o podobě nového programovacího období a možnosti vytvoření finančních nástrojů určených pro eurozónu.

V případě nároků na finanční prostředky plynoucí ČR z Kohezního fondu je nepravděpodobné, že by se HNP ČR vlivem brexitu zvýšilo natolik, aby přesáhlo 90% průměru EU, čímž by ČR za nezměněných podmínek financování ztratila nárok na tuto alokaci.

3.4 Víceletý finanční rámec

V neposlední řadě čekají členské státy v příštích dvou letech náročná vyjednávání o budoucím Víceletém finančním rámci EU pro období po roce 2020 (VFR).⁴⁹ Samotný legislativní návrh příštího VFR bude předložen přibližně v polovině příštího roku (tj. poté, co již budou známy hlavní body dohody o finančním vyrovnání se Spojeným královstvím). Konkrétnější obrysy principů a východisek pro nastavení příštího VFR však již byly nastíněny v diskusním dokumentu o budoucnosti financí EU z června 2017, který v návaznosti na březnovou Bílou knihu předkládá pět možných scénářů vývoje rozpočtu EU a budoucí podoby financování unijních politik.

Jedním z klíčových faktorů diskuzí o budoucnosti financí a rozpočtu EU je rostoucí pozornost, která je věnována vývoji eurozóny. Další z faktorů je rostoucí nesoulad mezi očekáváními, která jsou kladena na obecný rozpočet EU, a limity danými jeho strukturou a finanční kapacitou. Eurozóna se přitom často prezentuje jako efektivní forma spolupráce členských států, která poskytuje příhodný prostor pro řešení finančních a rozpočtových výzev EU.⁵⁰

Potenciálně se tedy oslabuje role celkového rozpočtu EU na úkor oddělených, dílčích forem financování či menších rozpočtů několika spolupracujících členských států soustředěných na jimi vybrané politiky – k čemuž se nabízí zejména rámec eurozóny.⁵¹ Tímto směrem ukazuje i ohlášený

⁴⁹ Víceletý finanční rámec EU stanovuje strukturu a stropy jednotlivých rozpočtových kapitol na několikaleté období. Současný VFR ukotvuje financování politik EU na období 2014-2020. Délka příštího VFR by mohla být zkrácena ze současných sedmi na pět let. Proto se v současnosti bavíme o tzv. VFR post 2020 či VFR 2021+.

⁵⁰ V tomto ohledu je důležité sledovat německo-francouzský tandem, který významně po nedávných francouzských volbách posílil – na bilaterální bázi bylo v květnu t. r. vydáno společné komuniké, ve kterém se vyslovují pro prohlubování HMU a integrace eurozóny, kdy za tímto účelem byla také ustanovena nová DE-FR pracovní skupina.

⁵¹ Novým zdrojem rozpočtu EU by se např. mohla stát daň z finančních transakcí (FTT). O zavedení této daně od roku 2013 usiluje 10 ČS – AT, BE, DE, EL, ES, FR, IT, PT, SI a SK. Za povšimnutí stojí, že se jedná pouze o členské státy eurozóny.

návrh vytvoření zvláštní rozpočtové položky pro eurozónu v rámci stávajícího rozpočtu EU (viz kapitola 3.2).

V posledních letech byla mezi odbornou veřejností i v evropských institucích diskutována řada konkrétních návrhů na vytvoření nové (zatím limitované) fiskální kapacity, která by podpořila hlubší konvergenci členských států eurozóny a sloužila by jako stabilizační nástroj v případě krize v jednom či více členských států eurozóny.⁵² Fiskální kapacita eurozóny by mohla mít podobu např. nástroje pro ochranu investic, podpory v nezaměstnanosti, obecného fondu na „horší časy“ apod. V kapitole 2.2 je ukázána nadprůměrně vysoká podmíněnost míry nezaměstnanosti v ČR hospodářským cyklem. Stabilizační finanční kapacita např. v podpoře v nezaměstnanosti by v tomto ohledu mohla být pro ČR velmi přínosná.

Klíčovou otázkou jsou zdroje pro novou kapacitu eurozóny. Některé úvahy jdou přitom ještě dále a navrhuje vytvoření plnohodnotného rozpočtu pro eurozónu s vlastním tokem příjmů a výdajů.⁵³ Záměr byl podpořen Evropským parlamentem, který schválil v únoru 2017 rezoluci, v níž volá po vytvoření vlastní rozpočtové kapacity eurozóny.

Čím dál zřetelněji se tedy formuje scénář, kdy budou některé členské státy postupovat v menších uskupeních (typicky na platformě eurozóny) s větší společnou finanční angažovaností i v opatřeních, která dnes nejsou hrazena z rozpočtu EU (např. podpora v nezaměstnanosti).

Nově utvářená strategická situace představuje pro nečleny eurozóny zásadní výzvu jak zabránit své marginalizaci při rozhodování o klíčových otázkách s celoevropským významem.

⁵² V diskuzi o stabilizaci eurozóny je zásadní také propojení s diskuzí o dalších strukturálních reformách a o dokončení bankovní unie (EDIS). Pro efektivní fungování monetární unie je nezbytné zajistit její finanční stabilitu. Ač v rámci eurozóny došlo k určité konvergenci, stále přetrvávají významné rozdíly v úrovni příjmů ČS. Přímé fiskální převody existují v plně etablovaných federacích, v EU je proto myslitelná varianta menších stabilizačních mechanismů typu pojištění v nezaměstnanosti. Jiným způsobem pro vyrovnávání šoků je např. posílení flexibility na pracovních trzích, což však obnáší nezanedbatelné sociální dopady.

⁵³ Otázce posílení vlastních zdrojů evropského rozpočtu (nebo jeho částí) se věnuje významná zpráva expertní skupiny vedené bývalým eurokomisařem a italským premiérem M. Montim, uveřejněná v prosinci 2016: http://ec.europa.eu/budget/mff/hlgor/library/reports-communication/hlgor-report_20170104.pdf.

4 Implikace pro ČR a alternativy dalšího postupu

Z výše uvedené analýzy je zjevné, že rozvahy o budoucí podobě eurozóny přesahují zájmy států eurozóny a jsou relevantní i pro státy, které společnou měnu zatím nepřijaly. Důvodem je zejména fakt, že všechny členské státy EU stojící dnes mimo eurozónu jsou s ní zásadně hospodářsky spjaty a téměř všechny do ní v dlouhodobé perspektivě směřují a je tedy na místě, aby se i tyto země zapojily do diskusí, jak přistoupit k připravovaným změnám na úrovni jednotlivých politik a institucí eurozóny.

Finanční a hospodářská krize a výsledek referenda o brexitu byly významnými faktory, které podpořily akceleraci hlubší integrace eurozóny. Tato změna strategické situace přináší pro ČR nová rizika i nové příležitosti. Jejich stručné načrtnutí nabízí níže uvedená tabulka.

Tabulka 4 - Výhody, nevýhody, příležitosti, rizika vstupu do eurozóny v blízkém horizontu (vs. uchování současného status quo nečlenského státu)

Dlouhodobě identifikované výhody	Dlouhodobě identifikované nevýhody
<ul style="list-style-type: none"> • Úspora na transakčních nákladech • Eliminace kurzového rizika • Politický signál: permanentní, nezvratné zakotvení ČR v EU • Související vyšší atraktivita pro investory • Využívání jako domácího platidla globální rezervní měny (tj. neomezený přístup k „tvrdé měně“) • Možnost spolupodílet se na utváření měnové politiky ECB • Transparentnost při porovnávání cen a mezd může podpořit mzdovou konvergenci skrze vyjednávání na trhu práce 	<ul style="list-style-type: none"> • Náklady na přechod na jiné zákonné platidlo • Možný související růst cenové hladiny zvláště v maloobchodě • Ztráta autonomní měnové politiky • Ztráta kurzového kanálu konvergence, tj. možnosti konvergence mezd aj. prostřednictvím apreciacie kurzu koruny vůči euru
<p>Příležitosti nové strategické situace V případě přijetí eura</p>	<p>Rizika nové strategické situace V případě přijetí eura</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění pozice ČR v jádru evropské integrace • Možnost podílet se na rozhodování o všech otázkách • Možnost podílet se na formování právě probíhající hlubší integraci eurozóny • V případě otřesů finančního sektoru možnost čerpat ze záchranných a stabilizačních mechanismů • V případě zřízení vlastní finanční kapacity eurozóny možnost využívat podporu z této kapacity 	<ul style="list-style-type: none"> • Nesouhlasný postoj větší části veřejnosti • Nové závazky (včetně finančních) vyplývající z členství v bankovní unii, ESM • Specifické náklady bankovního sektoru související s režimem bankovní unie • Oslabení možnosti dohledu ČNB na tuzemský finanční sektor • Finální podoba integrovanější eurozóny ještě není známa (pravidla bankovní unie, možné budoucí závazky dohodnuté v návaznosti na sociální pilíř atd.) • V případě zřízení vlastní finanční kapacity eurozóny podílení se na zajištění zdrojů pro tuto kapacitu
<p>Příležitosti nové strategické situace V případě uchování statusu nečlenského státu</p>	<p>Rizika nové strategické situace V případě uchování statusu nečlenského státu</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Silnější motivace zbývajících států EU neplatících eurem více se koordinovat a spolupracovat 	<ul style="list-style-type: none"> • Riziko posunu ČR do pozice politického a hospodářského satelitu eurozóny – hospodářsky závislého na eurozóně, ale bez možnosti podílet se na rozhodování • Větší prostor pro zpochybňování členství ČR v EU jako takové • Související riziko negativního dopadu na mezinárodní prestiž ČR a atraktivitu pro investice • Snížení alokace prostředků kohezní politiky pro ČR; oslabení vlivu ČR na definování cílů a parametrů kohezní politiky • Návazné riziko oslabení hospodářské konvergence ČR k eurozóně • V případě pozdějšího rozhodnutí o vstupu do více integrované eurozóny nutnost splnit řadu dalších podmínek, bez možnosti podílet se na utváření těchto podmínek

Zdroj: vlastní analýza

Při zvažování dalšího postupu se České republice nabízí spektrum možných kroků. Na jednom pólu je uchování stávajícího status quo, kdy je proces vstupu do eurozóny v posledních 10 letech v zásadě zamražen (od rozhodnutí vlády z roku 2006). Na opačném pólu je pak stanovení konkrétního data vstupu do eurozóny a uskutečnění návazných kroků popsanych v kapitole 2.1.

Mezi těmito krajními póly je možné najít další kroky prohlubující spolupráci ČR s eurozónou. Níže jsou tyto kroky nastíněny s uvedením souvisejících rizik a příležitostí pro ČR.

4.1 Ratifikace smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (tzv. fiskální pakt)

Ustanovení smlouvy budou na ČR aplikována až poté, co se stane členem eurozóny, nicméně přistoupení k ní umožňuje ČR účastnit se vybraných jednání eurozóny. Ratifikace fiskálního paktu by byla jasným signálem toho, že ČR se hlásí k odpovědné fiskální politice a zároveň se tak snaží demonstrovat svůj aktivní zájem participovat na diskusích o budoucím nastavení eurozóny. Z EU 27 dosud nebyl fiskální pakt ratifikován pouze Českou republikou a Chorvatskem, přičemž Spojené království stojí od počátků vyjednávání mimo smlouvu.⁵⁴

Článek 12 fiskálního paktu upravuje organizaci **summitů eurozóny**. Počínaje rokem 2008 se v souvislosti s hospodářskou a finanční krizí etablovala vedle Euroskupiny další platforma eurozóny – tzv. summit eurozóny (eurosummit), tedy setkání předsedů vlád/hlav států členských zemí eurozóny. Některých eurosummitů mají dle čl. 12 paktu právo se účastnit také členské státy EU neplatící eurem za předpokladu, že se k fiskálnímu paktu připojily.

Ačkoli ČR dosud nedokončila ratifikaci fiskálního paktu, bude pravděpodobně pozvána na nadcházející eurosummit (v prosinci 2017). Pro zajištění trvalého práva účasti na některých eurosummitech je však nezbytné dokončit právě ratifikaci fiskálního paktu v ČR.

Z hlediska právního řádu ČR se jedná o mezinárodní smlouvu prezidentské kategorie ve smyslu čl. 10a Ústavy ČR, jež podléhá souhlasu obou komor Parlamentu ČR třípětinovou (ústavní) většinou a ratifikací prezidentem republiky. Vláda ČR vyslovila souhlas s přistoupením k fiskálnímu paktu v březnu 2014. Zatímco Senát ČR vyslovil souhlas s ratifikací, Poslanecká sněmovna přerušila projednávání návrhu v roce 2014 před druhým čtením, a to i přesto, že jí příslušné sněmovní výbory doporučily dát souhlas s ratifikací⁵⁵.

Poslanecká sněmovna fiskální pakt neprojednala ve 2. čtení, takže bude nutné přistoupit v novém volebním období Poslanecké sněmovny k ratifikačnímu procesu v Parlamentu ČR od jeho počátku. V platnosti nicméně zůstane i po sněmovních volbách usnesení, kterým vláda ČR se smlouvou vyslovila souhlas.⁵⁶

Existuje procedurální alternativa – zpětvzetí návrhu ratifikace smlouvy vládou ČR. Zrušení usnesení vlády by ale nijak nepřispělo k urychlení projednání smluv v novém volebním období Sněmovny.

⁵⁴ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=170>

⁵⁵ Dle zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu poslanecké sněmovny, §121 odst. 1 není v novém volebním období Sněmovny možné projednávat návrhy, které nebyly projednány a rozhodnuty v minulém volebním období. Jedná se o ustanovení, ve kterém se projevuje princip diskontinuity, který platí speciálně pro oblast neprojednaných a nerozhodnutých návrhů. V případě neuskutečnění 2. čtení, ve kterém by stávající poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s ratifikací Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (sněmovní tisk 170/0), by tak bylo nutné přistoupit v novém volebním období poslanecké sněmovny k procesu od jeho počátku.

⁵⁶ Usnesení vlády ČR č. 189 ze dne 24. března 2014.

A tento krok by mohl být negativně interpretován evropskými partnery jako signál odklonu ČR od participace na evropské integraci.

4.2 Ratifikace mezivládní dohody o převádění a sdílení příspěvků do Jednotného fondu pro řešení krizí

Situace je obdobná i v případě Jednotného fondu pro řešení krizí, tedy jednoho z prvků bankovní unie. Ratifikace má rovněž potenciál vyslat jasný signál, že se ČR hodlá aktivně podílet na institucionální reformě eurozóny a procesu prohlubování HMU, jehož součástí je také dokončení bankovní unie. Samotnou ratifikací nevznikají faktické závazky pro ČR do doby jejího vstupu do bankovní unie.

Jedná se opět o mezinárodní smlouvu prezidentské kategorie. Také vláda ČR vyslovila souhlas se smlouvou⁵⁷, do dnešního dne však nedošlo k její ratifikaci v Parlamentu ČR. Senát dohodu schválil, avšak v Poslanecké sněmovně bylo projednání opakovaně přerušeno a nedostalo se do druhého čtení⁵⁸. Mezivládní dohodu kromě ČR prozatím neratifikovaly Bulharsko, Dánsko, Chorvatsko a Polsko.⁵⁹

4.3 Obnovení funkce národního koordinátora pro euro

Jak bylo nastíněno v podkapitole 2.4, v současnosti je v ČR post koordinátora pro zavedení eura neobsazen. Znovuobsazení této pozice by mělo být důkladně zváženo. Je také třeba vzít v potaz otázku pracovní náplně budoucího koordinátora pro euro. Ta se bude přirozeně v situaci stanovení konkrétního blízkého data přijetí eura lišit od pracovní náplně pozice v situaci, kdy datum vstupu do eurozóny stanoveno není. Za stávající situace je post redukován na aktivity spojené s osvětou, informačními a mediálními kampaněmi, ale také s udržováním styků s relevantními zástupci ostatních členských a nečlenských států, jako i evropských institucí. I tento typ práce má s ohledem na současný nepříznivý pohled české veřejnosti na euro (viz podkapitola 2.3) své opodstatnění. Je možné uvážit také propojení náplně činnosti koordinátora s dalšími zde navrženými kroky, zejména se snahou o získání pozorovatelského statusu v Euroskupině.

V případě, že bude v budoucnu stanoveno závazné datum vstupu ČR do eurozóny, náplň práce koordinátora se pravděpodobně změní ve prospěch přípravných aktivit. Ty budou pravděpodobně zahrnovat aktualizaci a dopracovávání příslušných metodik a asistence při dohledu nad jejich včasnou a správnou implementací.

4.4 Pozorovatelský status v Euroskupině

V zájmu ČR je nepochybně také snižování přetrvávající asymetrie v přístupu k informacím, která se dlouhodobě tvoří mezi členy a nečleny eurozóny. V současnosti lze získávat oficiální informace pouze skrze tisková vyjádření. Informace poskytované předsedou Euroskupiny na snídani Rady ECOFIN jsou často příliš obecné a nečlenské státy eurozóny tak nemají možnost plně pochopit argumenty

⁵⁷ Usnesení vlády ČR č. 356 ze dne 12. května 2014.

⁵⁸ Dle zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu poslanecké sněmovny, §121 odst. 1 není v novém volebním období Sněmovny možné projednávat návrhy, které nebyly projednány a rozhodnuty v minulém volebním období. Jedná se o ustanovení, ve kterém se projevuje princip diskontinuity, který platí speciálně pro oblast neprojednaných a nerozhodnutých návrhů. V případě neuskutečnění 2. čtení, ve kterém by stávající poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s ratifikací Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (sněmovní tisk 170/0), by tak bylo nutné přistoupit v novém volebním období poslanecké sněmovny k procesu od jeho počátku.

⁵⁹ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&T=324>

<http://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/agreements-conventions/agreement/?aid=2014031>

a motivace pro rozhodnutí činěná v rámci Euroskupiny. Na zasedáních Euroskupiny jsou přitom často diskutovány otázky s přesahem na celou EU27.

Jednou z možností, jak docílit širšího přístupu k informacím o dění v eurozóně ze strany států, které doposud společnou měnu nepřijaly, je tzv. pozorovatelský status v Euroskupině. Pozorovatelský status, který by primárně zahrnoval pravidelnou přítomnost na jednáních Euroskupiny⁶⁰, by v tomto smyslu byl důležitým prostředkem pro další podporu spolupráce ČR se zeměmi eurozóny, k prohloubení vzájemné důvěry, jasnému vyjádření zájmu ČR zapojit se do debaty o budoucnosti eurozóny, získávání relevantních informací o vývoji jednání v Euroskupině, a tím pro posílení schopnosti ČR kvalifikovaně vystupovat v debatě o směřování hospodářské a měnové unie a v diskusi o souvisejících tématech.

Institucionální vývoj Euroskupiny je otevřenou otázkou a v současnosti neexistuje přesně definovaná podoba jednotlivých návrhů, které se v diskusi o prohloubení spolupráce objevují. Stejně tak koncept pozorovatelského statusu a postupu při případné žádosti o něj musí být dále rozpracována a konkretizována.⁶¹ Vládní Výbor pro Evropskou unii uložil v září 2017 předsedovi vlády, aby ve spolupráci s ministrem financí a ministrem zahraničních věcí vyhodnotil praktické aspekty fungování pozorovatelského statusu v Euroskupině a právní možnosti a formy postupu při žádosti o tento status.⁶²

4.5 Evropský pilíř sociálních práv

Ač je pilíř primárně určen pro státy eurozóny, Evropská komise přesto preferuje účast co nejvyššího počtu členských států. V zájmu zvyšování konvergence napříč členskými státy, ale i kvůli zachování fungování jednotného trhu, by se tedy ideálně všechny členské státy měly k iniciativě připojit.

Přestože je v tuto chvíli pilíř iniciativou spíše deklaratorního charakteru, dozajisté ovlivní stávající a budoucí debaty, ale i legislativní (a nelegislativní) iniciativy na evropské úrovni. Pakliže se ČR bude chtít aktivně zapojit, ale i ovlivnit debaty v souladu se svými zájmy, je záhodno se k evropskému pilíři připojit.⁶³ Na říjnovém jednání Rady ministrů práce a sociálních věcí byl schválen text meziinstitucionálního vyhlášení evropského pilíře sociálních práv a podpis dokumentu je plánován na neformálním summitu EU v Göteborgu, jenž se uskuteční dne 17. listopadu 2017.⁶⁴

4.6 Účast na stávajících a budoucích formátech posílené spolupráce

Obecně, užitečným nástrojem pro posilování politické spolupráce ČR s eurozónou může být zapojení se ČR do iniciativ států eurozóny ve formátu posílené spolupráce. Např. pokud dojde k významnějšímu pokroku v iniciativě deseti států platících eurem za zavedení daně z finančních transakcí, tak je na místě nově uvážit dosavadní negativní postoj ČR (formulovaný v příslušné rámcové pozici) k iniciativě, mj. i s ohledem na celkovou změnu strategické situace (hlubší integraci eurozóny).

⁶⁰ To stejné by mělo platit pro přípravný orgán – Eurogroup Working Group (EWG).

⁶¹ Např. definování konkrétnější představy členského státu o horizontu přijetí eura by mohlo napomoci k získání pozorovatelského statusu v Euroskupině.

⁶² Usnesení Výboru pro Evropskou unii ze dne 25. září 2017 č. 52, čl. II, odst. 1.

⁶³ Rámcová pozice vlády schválená dne 26. června 2017 se vyslovila pro účast ČR v evropském pilíři sociálních práv i v případě, že by se některé jiné členské státy stojící mimo eurozónu nepřipojily.

⁶⁴ <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/10/23/pillar-of-social-rights-council-gives-green-light-for-proclamation-by-the-institutions/>

4.7 Vstup do bankovní unie

Přestože je vstup do bankovní unie často diskutován právě v souvislosti s přijetím společné měny, přijetí eura není jeho nutnou podmínkou. V zájmu snahy co nejméně narušovat vnitřní trh je bankovní unie otevřena pro všechny členské státy EU. Vstup je umožněn skrze uzavření tzv. Dohody o úzké spolupráci s Evropskou centrální bankou (ECB), čehož přímým důsledkem by bylo členství ČR v jednotlivých pilířích bankovní unie, tedy jak v Jednotném mechanismu dohledu (SSM), tak i v Jednotném mechanismu pro řešení krizí bank (SRM), jehož součástí je Jednotný fond pro řešení krizí bank (SRF). Dokud ČR nevstoupí do eurozóny, což by vedlo k automatickému přistoupení k bankovní unii, spočívá rozhodnutí o eventuálním vstupu ČR do bankovní unie v rukách vlády.

Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii z 2015⁶⁵ (dále jen Studie) včetně její nejnovější aktualizace z května 2016⁶⁶ dopodrobna analyzuje dopady a případná rizika vstupu ČR do bankovní unie ještě před přijetím společné měny. Dle Studie by jeden z nejméně významných dopadů vstupu ČR do bankovní unie nastal v oblasti institucionální architektury bankovního sektoru. Společný mechanismus dohledu by vedl k přesunu značné části dohledových pravomocí a kompetencí z národního dohledového orgánu, tedy ČNB, na ECB. Obdobně jako u dohledu, by i v případě Jednotného mechanismu pro řešení krizí bank došlo k omezení pravomocí ČNB, zejména pak v oblasti rezoluce.

Studie poukazuje na faktickou nemožnost dosažení rovnocenného zacházení mezi eurovými a neeurovými členy bankovní unie způsobené zejména centrální funkcí ECB v rámci SSM, v oblasti rezoluce a současně i v měnové politice eurozóny. Přestože analýza Zkušeností členských států EU s fungováním bankovní unie⁶⁷ nepotvrzuje tyto obavy, je třeba zdůraznit, že bankovní unie je doposud tvořena pouze ze členů eurozóny, což je i nadále faktor, který by měl při rozhodování o vstupu být vzat v potaz.

Studie dále upozorňuje na fakt, že jako nezúčastněný členský stát má ČR lepší pozici v rámci hlasovacích systémů bankovní unie (tedy zejména v rámci rady orgánů dohledu EBA), než pokud by vstoupila do bankovní unie. V souvislosti s fungováním EBA je třeba upozornit zejména na stávající aplikaci dvojí většiny u účastněných a nezúčastněných států u nejdůležitějších rozhodnutí, což zajišťuje udržení rovnováhy v radě orgánů dohledu EBA. Tento systém bude zachován do doby, kdy se počet nezúčastněných států sníží na čtyři či méně. Odchod Spojeného království z EU a případná budoucí účast dalších členských států v bankovní unii představují v tomto ohledu zvyšující se riziko ztráty vlivu ČR při rozhodování. Toto riziko by se nadále prohloubilo v případě, že by se další státy stojící mimo eurozónu rozhodly k dobrovolné participaci v bankovní unii.

Jedním z přínosů vstupu do bankovní unie je možnost přístupu k prostředkům se SRF v případě rezoluce velké české banky. Účast na tomto fondu je však na druhé straně spojena kromě finančních závazků (a případně i fiskálních dopadů) i s řadou nevyřešených otázek. Nadále zůstává otevřena otázka financování SRF včetně tzv. back stopu a společného pojištění vkladů (EDIS), přičemž legislativní úprava těchto problematik bude mít zásadní dopad na podobu a fungování bankovní unie. V minulých letech alespoň došlo k ověření fungování SRM a SRB a SRF v praxi, a to v případě španělské Banco

⁶⁵ Studie dopadu účasti či neúčasti ČR v bankovní unii (2015). <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/bankovnictvi-a-platebni-sluzby/bankovnictvi/aktuality/2015/studie-dopadu-ucasti-ci-neucasti-cr-v-ba-20801>

⁶⁶ Aktualizace Studie dopadu účasti či neúčasti České republiky v bankovní unii (2016)

⁶⁷ Úřad vlády. (2016). Diskuzní dokument: Zkušenosti členských států EU s fungováním bankovní unie.

Popular⁶⁸ a italských bank Banca Popolare di Vicenza a Veneto Banca⁶⁹. V případě postupu rezoluce italských bank lze konstatovat odchylky od legislativně vytyčeného postupu. Je otázkou, zdali tento případ bude představovat závažný precedens do budoucnosti, či ne.

Relativně nový rizikový faktor představuje taktéž aktuální projednávání novelizace obezřetnostních a krizových pravidel BRRD, CRD a CRD IV. V tuto chvíli se zdá, že by aktuální podoba revize mohla vést k navyšování rozdílů v rozhodovacích pravomocích mezi matkami a dceřinými bankovními institucemi například s ohledem na kapitálové požadavky a pravidla likvidity. Jinak řečeno, úprava pravidel by potenciálně vedla k dalšímu prohlubování rozdílů v tzv. host-home otázce. Opět, pokud by tato situace měla nastat, pro ČR může vzhledem ke struktuře bankovního sektoru setrvání vně bankovní unie představovat strategickou výhodu. Je zřejmé, že tyto nové reality bude třeba z pohledu jejich potenciálního dopadu na ČR a její bankovní sektor důkladně zhodnotit, v době až bude známa definitivní podoba těchto reformních snah.

Pakliže ještě v roce 2015 pouze Bulharsko a Rumunsko deklarovalo zájem o vstup do bankovní unie před přijetím eura, rozhodnutí UK opustit EU vyvolalo opětovné debaty v členských státech, které se v předchozích letech rozhodly vyčkat budoucího vývoje bankovní unie. Zejména v Dánsku jsou úvahy o vstupu do bankovní unie opět na pořadu dne. Přestože je Dánsko zemí, která nemá závazek vstupu do eurozóny, z tiskové zprávy Dánské národní banky z července 2017 vyplývá, že vstup do bankovní unie je považován za výhodný. Dánská národní banka v této otázce argumentuje zejména předpokládaným pozitivním dopadem na dánskou ekonomiku, zvýšením stability a dohledu nad bankovním sektorem a také možností podílet se na mechanismu pro řešení krizí a využít prostředků SRF. Dále je zmiňována také důležitost spoluúčasti při vytváření budoucích regulačních pravidel⁷⁰. S ohledem na probíhající vyjednávání o brexitu a zvyšující se tlak na dánský finanční sektor, prohlásil v této souvislosti Brian Mikkelsen, dánský ministr průmyslu a obchodu, že na podzim roku 2019 Dánské království zaujme definitivní postoj k bankovní unii⁷¹. Rovněž švédská vláda zvažuje přehodnocení svého dosavadního postoje ke vstupu do bankovní unie⁷².

4.8 Definice interních hospodářských kritérií ČR pro zahájení vstupu do eurozóny

Počátečním krokem pro stanovení závazného data pro vstup do eurozóny by mohlo být stanovení interních národních cílů, které by ČR ve své konvergenci k eurozóně měla naplnit ještě před přijetím společné měny. Je logické předpokládat, že jedním z vhodných cílů by bylo dosažení vyšší míry mzdové konvergence. Např. stanovením toho, že dosažení mzdové úrovně v ČR výši 50 % mzdové úrovně v eurozóně bude pro vládu zásadním signálem (vedle konvergence vyplývající z maastrichtských kritérií) a vláda určí konkrétní blízké datum přijetí eura, např. za 4 roky od dosažení tohoto národního kritéria. To ale nevyklučuje i jiné indikátory, jejichž formulace by se odvíjela od výsledků příslušné politické debaty.

⁶⁸ (<https://srb.europa.eu/en/content/banco-popular>)

⁶⁹ (<https://srb.europa.eu/en/content/banca-popolare-di-vicenza-veneto-banca>)

⁷⁰ (<http://www.nationalbanken.dk/en/publications/themes/Pages/The-banking-union---in-brief.aspx>)

⁷¹ (<http://em.dk/english/news/2017/07-04-banking-union>).

⁷² (<https://uk.reuters.com/article/uk-sweden-eu-banking-union-idUKKBN19V2H5>)

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-07-10/sweden-will-review-eu-banking-union-as-nordea-still-silent-on-hq>

4.9 Dánský scénář

Politicky silným nástrojem, jak stvrdit závazek přijetí společné měny a prohloubit spolupráci s eurozónou, je nepochybně vstup do mechanismu ERM II. V kontextu intervenčního režimu České národní banky (který by vlastně znamenal režim vázání kurzu koruny na euro ve fluktuálním pásmu) se otevřela debata o technickém vstupu do ERM II bez bezprostředního úmyslu vstupu do eurozóny, jenž může být pracovním pojmenován jako „dánský scénář“.

Dánský scénář, tedy technický vstup do ERM II, by přinesl výhodu české politické reprezentaci v možnosti větší operativnosti v rozhodování o termínu vstupu do eurozóny. Jak je ukázáno v kapitole 2.1, nyní je třeba politické rozhodnutí o termínu vstupu do eurozóny učinit minimálně 4 roky předem (z důvodu požadavku na členství v ERM II v délce min. 2 roky). Pokud v budoucnu nastane situace, že z důvodu např. akcelerující integrace a osamostatňování eurozóny nebo z důvodu splnění interních národních kritérií pro přijetí eura bude žádoucí vstoupit do eurozóny rychleji, bude možné díky technickému členství v ERM II nutný čas podstatně zkrátit.

Dánsko má smluvně ukotvenu výjimku z povinnosti přijetí eura. Avšak ani za současného smluvního stavu by účast ČR v ERM II (a tím splnění všech maastrichtských kritérií) neznamerala automatické přistoupení k euru. ČR nesplňuje vedle členství ERM II legislativní požadavky. Aby mohla ČR přijmout euro, musí upravit své příslušné právní předpisy týkající se nezávislosti ČNB, zákazu měnového financování atd. Tyto úpravy vnitrostátních právních norem jsou zcela pod kontrolou ústavních orgánů ČR.

V rámci režimu ERM II také může národní měna vůči euru posilovat, což je příklad mj. Slovenska, kde se během setrvání v ERM II došlo ke zhodnocení slovenské koruny vůči euru z počátečních 38 korun za 1 euro na finálních 30 korun za euro⁷³.

Faktem nicméně zůstává, že je-li cílem zajištění plnohodnotné účasti ČR na budoucím směřování eurozóny (a potažmo i celé EU), je nejefektivnějším řešením vstup do eurozóny. V tomto světle a vzhledem k délce přístupového procesu by pro ČR měla být zásadní diskuze na úrovni vlády o stanovení závazného přístupového data, a tedy i termínu vstupu do kurzového mechanismu ERM II.

⁷³ Finální směnný poměr slovenských korun vůči euru je určen jednomyslným rozhodnutím Rady o stanovení přepočítacího koeficientu. Hlasování se při této příležitosti dle čl. 140 (3) Smlouvy o fungování EU účastnily pouze z členských států eurozóny a Slovenská republika.

5 Závěr

Mění se strategická situace přinesla České republice nová rizika a nové příležitosti v souvislosti se vstupem do eurozóny. Po vystoupení Spojeného království z EU dojde k výraznému poklesu vlivu bloku států stojících mimo eurozónu. Nelze současně vyloučit, že v příštích měsících se v debatě o budoucnosti EU stane dominantním pohled „německo-francouzského tandemu“, jenž nemusí zájmům států vně eurozóny věnovat dostatečnou pozornost. Snaha o další stabilizaci eurozóny může vést také k silnější podpoře provádění strukturálních reforem v rámci eurozóny a ke směřování většího množství finančních prostředků EU do členských států eurozóny. Odvrácenou stranou mince by v takovém případě bylo snížení prostředků kohezní politiky pro státy stojící mimo eurozónu.

Při zachování stávajícího status quo země mimo eurozónu tedy hrozí ČR posun na periferii evropské integrace, do role satelitu. Pakliže by se ČR v této situaci ocitla, pravděpodobně by došlo ke značnému omezení možnosti aktivně spoluutvářet klíčová politická a ekonomická rozhodnutí. Vstup do eurozóny by napomohl ČR získat pozici v jádru evropské integrace s možností podílet se na započaté transformaci eurozóny a těžit tak z nástrojů a mechanismů stabilizace a případně i konvergence.⁷⁴

V kapitole Konvergence ČR k eurozóně této analýzy bylo na příkladu Slovenska ukázáno, že vstup do eurozóny nepředstavuje překážku pro hospodářskou konvergenci, ale že přijetí eura naopak může mít pozitivní dopad na hospodářský rozvoj, a tedy přinést i zrychlení konvergence. Klíčovou roli zde hraje posílení důvěry ekonomických aktérů v politickou i hospodářskou integraci země do Evropy. Přijetí eura je pojistkou pevného ukotvení země v EU.

Při strategickém rozhodování ČR je taktéž třeba zohlednit, že pro přijetí eura je nyní nutné plnit nejen formální podmínky (tzv. maastrichtská kritéria), ale i akceptovat plnění dalších povinností, tedy vstoupit do bankovní unie, do Evropského stabilizačního mechanismu (ESM), zapojit se do sociálního pilíře a další. Současná diskuse o budoucnosti EU a eurozóny ukazuje, že tato nová kritéria, jež nejsou obsažena v rámci maastrichtských kritérií, budou i nadále narůstat.

V neposlední řadě je třeba uvést, že dle průzkumu veřejného mínění česká veřejnost přijetí eura aktuálně většinou nepodporuje. Příčiny skeptických postojů české veřejnosti vůči euru a EU obecně si zasluhují detailnější studii.

Ve strategickém rozhodování je možné mezi dvěma póly (přijetí eura vs. současný status quo) popsat vícero dílčích kroků znamenajících prohloubení spolupráce ČR s eurozónou bez bezprostředního vstupu do eurozóny. Tyto kroky jsou i proto v rámci analýzy pojaty jako vstup do dalších diskusí o postupu ČR ve vztahu k integrující se eurozóně.

Z popsanych dílčích politických kroků je na místě zdůraznit zejména žádost o pozorovatelský status v Euroskupině a dokončení ratifikace fiskálního paktu. Vedle dalších aspektů dokončení ratifikace zajistí ČR právo účasti na některých summitech eurozóny. Spolu s pozorovatelským statutem v Euroskupině by tak ČR mohla prezentovat svá stanoviska na klíčových platformách eurozóny a získala by přímý přístup k informacím užitečným pro správné zacílení svých národních hospodářských politik.

⁷⁴ Jedná se například o záchranné mechanismy, či zvažovanou finanční kapacitu eurozóny. Podrobněji v kapitole 3.4.

Úřad vlády České republiky
Sekce pro evropské záležitosti



Použitá literatura:

1. Česká republika v Evropské unii – přínosy a náklady, Asociace pro studium mezinárodních vztahů 2004, ISBN 80-903409 1.1-
2. Ekonomické vyhodnocení členství ČR v EU po deseti letech: Chmelař Aleš, Novotný Jan, Jedlička Jan, Maláčová Jana, ISBN 976-80-7440-098-8
3. Evropské právo – základní dokumenty ve znění Lisabonské smlouvy ÚZ č. 784, 2011
4. www.eu.sagit.cz
5. www.europa.eu
6. www.mfcr.cz
7. www.mmr.cz